

**Merestrategie raamdirektiivi artikkel 18
kohane meetmekava rakendamise seis**

Lõpparuanne

Dokumendi koostas: Eesti Keskkonnauuringute Keskus OÜ

Vastutav täitja:

Keskkonna- ja analüütilise keemia osakonna peaspetsialist
Marek Nurmik

Töö tellija:

Keskkonnaministeerium

Lepingu nr: 4-1/18/84

Tallinn 2019

KESKKONNAINVESTEERINGUTE
KESKUS

Annotatsioon

Euroopa Liidu merestrategie raamdirektiiv (MSRD¹) kohustab liikmesriike koostama meetmekava, mille rakendamine aitab saavutada või säilitada merealade hea keskkonnaseisundi (HKS) aastaks 2020. Seejärel tuleb liikmesriikidel esitada kolme aasta jooksul alates iga meetmeprogrammi või selle ajakohastuse avaldamisest komisjonile kokkuvõtlik vahearuanne, milles kirjeldatakse kõnealuse programmi elluviimisel tehtud samme.

Käesolev aruanne annab ülevaate Eesti merestrategie meetmekavaga² HKS saavutamiseks kehtestatud täiendavate meetmete ning meetmekavas välja toodud teiste poliitikate raames vastu võetud, kuid ellu viimata või lõpuni rakendamata jäänud meetmete rakendamise seisust oktoober 2019 seisuga.

¹ Euroopa Parlamendi ja Nõukogu direktiiv 2008/56/EÜ, millega kehtestatakse ühenduse merekeskkonnapoliitika-alane tegevusraamistik (merestrategie raamdirektiiv) <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/ET/TXT/PDF/?uri=CELEX:02008L0056-20170607&from=ET>

² Eesti merestrategie meetmekava (2017) https://www.envir.ee/sites/default/files/meetmekava_032017_f.pdf

Annotation

According to the Marine Strategy Framework Directive (MSFD), all member states have to establish and implement the programme of measures to achieve or maintain good environmental status of the marine areas by 2020. Thereafter Member States shall, within three years of the publication of each programme of measures or update thereof submit to the Commission a brief interim report describing progress in the implementation of that programme.

This report gives an overview about the implementation status of additional measures established by the Estonian programme of measures to achieve GES and about the measures pointed out in Estonian programme of measures which are relevant for the maintenance and achievement of GES under the MSFD that have been adopted under other policies but that have not yet been implemented or fully implemented by October 2019.

Sisukord

Annotatsioon	2
Annotation	3
Kasutatud lühendid ja mõisted	7
1. Sissejuhatus	9
2. MSRD meetmekava rakendamise seisu raporteerimise meetodilised alused	11
2.1. Meetme kategooriad	11
2.2. Raporteeritav informatsioon.....	12
2.3. MSRD meetmekava rakendamise seisu aruande ülesehitus	15
3. Täiendavad uued meetmed (2a meetmed)	16
3.1. MSRD meede nr 1 “Merekaitsealade võrgustiku loomine Eesti majandusvööndis”	16
3.1.1. Meetme kirjeldus	16
3.1.2. Meetme rakendamisega seotud tegevused	17
3.1.3. Meetme rakendamise seis	18
3.2. MSRD meede nr 2 “Vesiviljeluse piirkondlike kavade koostamine võimaliku keskkonnasurve ohjamiseks”	19
3.2.1. Meetme kirjeldus	19
3.2.2. Meetme rakendamisega seotud tegevused	21
3.2.3. Meetme rakendamise seis	23
3.3. MSRD meede nr 3 “Vöörlükide alase teadlikkuse suurendamine nende leviku ohjamiseks”	25
3.3.1. Meetme kirjeldus	25
3.3.2. Meetme rakendamisega seotud tegevused	26
3.3.3. Meetme rakendamise seis	28
3.4. MSRD meede nr 4 “Rahvusvahelise Ballastveekonventsiooni (BWMC) ratifitseerimine, rakendamise hõlbustamine osaluse abil plaanitavas piirkondlikus teabesüsteemis ja selle rakendamine”	29
3.4.1. Meetme kirjeldus	29
3.4.2. Meetme rakendamisega seotud tegevused	31
3.4.3. Meetme rakendamise seis	33
3.5. MSRD meede nr 5 “Piirkondlike kalapüügipiirangute väljatöötamine ja töõnduskalade piirmõõtude kaasajastamine”	34
3.5.1. Meetme kirjeldus	34
3.5.2. Meetme rakendamisega seotud tegevused	35
3.5.3. Meetme rakendamise seis	39
3.6. MSRD meede nr 6 “Väheväärtusliku kala realiseerimise soodustamine”	40
3.6.1. Meetme kirjeldus	40
3.6.2. Meetme rakendamisega seotud tegevused	41
3.6.3. Meetme rakendamise seis	43
3.7. MSRD meede nr 7 “Püügikoormuse kohandamine hea keskkonnaseisundi tingimustele vastavaks”	44
3.7.1. Meetme kirjeldus	44
3.7.2. Meetme rakendamisega seotud tegevused	46
3.7.3. Meetme rakendamise seis	46
3.8. MSRD meede nr 8 “Püügiandmetest teavitamise elektroonilise süsteemi rakendamine kalapüügi paremaks kontrollimiseks ja püügivahendite hülgamise vältimiseks”	48
3.8.1. Meetme kirjeldus	48
3.8.2. Meetme rakendamisega seotud tegevused	49

3.8.3.	Meetme rakendamise seis	51
3.9.	MSRD meede nr. 9 “Veeldatud maagaasi (LNG) laevakütusena kasutamise valmisoleku loomine”	52
3.9.1.	Meetme kirjeldus	52
3.9.2.	Meetme rakendamisega seotud tegevused	53
3.9.3.	Meetme rakendamise seis	54
3.10.	MSRD meede nr 10 “Otse merre juhitava sademeveekanaliseerimise ja puhastussüsteemide korrastamine, et ohjata sademeveega toitainete, ohtlike ainete ja prügi sissekannet merre”	56
3.10.1.	Meetme kirjeldus	56
3.10.2.	Meetme rakendamisega seotud tegevused	57
3.10.3.	Meetme rakendamise seis	60
3.11.	MSRD meede nr 11 “Merereostustõrje võimekuse tõhustamine hädaolukordadele ja keskkonnareostusele reageerimiseks merel”	63
3.11.1.	Meetme rakendamise seis	63
3.11.2.	Meetme rakendamisega seotud tegevused	64
3.11.3.	Meetme rakendamise seis	65
3.12.	MSRD meede nr 12 “Merel punkerdamisega kaasnevate keskkonnamarkide ohjamine”	66
3.12.1.	Meetme kirjeldus	66
3.12.2.	Meetme rakendamisega seotud tegevused	67
3.12.3.	Meetmete rakendamise seis	67
3.13.	MSRD meede nr 13 “Sadamates mereprügi, sh hüljatud kalapüügivahendite, vastuvõtmise korraldamise analüüs ja tegevuskava väljatöötamine”	69
3.13.1.	Meetmete kirjeldus	69
3.13.2.	Meetmete rakendamisega seotud tegevused	70
3.13.3.	Meetmete rakendamise seis	71
3.14.	MSRD meede nr 14 “Mereprügi probleemi teavitamine ja plastpakendite merre sattumise ennetamine”	73
3.14.1.	Meetme kirjeldus	73
3.14.2.	Meetme rakendamisega seotud tegevused	74
3.14.3.	Meetme rakendamise seis	77
3.15.	MSRD meede nr.15 “Riigi jäätmekavas ja rannapiirkonna kohalike omavalitsuste (KOV) jäätmekavades mereprügi käsitlemine – jäätmekava mereprügi peatükk”	79
3.15.1.	Meetme kirjeldus	79
3.15.2.	Meetme rakendamisega seotud tegevused	80
3.15.3.	Meetme rakendamise seis	81
3.16.	MSRD meede nr.16 “Impulsshelide registri loomine”	83
3.16.1.	Meetme kirjeldus	83
3.16.2.	Meetme rakendamisega seotud tegevused	84
3.16.3.	Meetme rakendamise seis	85
4.	Rakendatavad meetmed	87
4.1.	MSRD tunnustega 1, 4 ja 6 seotud rakendatavad (kategooria 1 b) meetmed	87
4.1.1.	Rakendatavate meetmete loetelu	87
4.1.2.	Meetmete rakendamisega seotud tegevused	87
4.1.3.	Meetmegrupi rakendamise seis	97
4.2.	MSRD tunnusega 2 seotud rakendatavad (kategooria 1 b) meetmed	98
4.2.1.	Rakendatavate meetmete loetelu	98
4.2.2.	Meetmete rakendamisega seotud tegevused	98
4.2.3.	Meetmegrupi rakendamise seis	99
4.3.	MSRD tunnusega 3 seotud rakendatavad (kategooria 1 b) meetmed	100
4.3.1.	Rakendatavate meetmete loetelu	100

4.3.2.	Meetmete rakendamisega seotud tegevused.....	101
4.3.3.	Meetmegrupi rakendamise seis	102
4.4.	MSRD tunnusega 5 seotud rakendatavad (kategooria 1 b) meetmed	103
4.4.1.	Rakendatavate meetmete loetelu.....	103
4.4.2.	Meetmete rakendamisega seotud tegevused.....	103
4.4.3.	Meetme rakendamise seis	105
4.5.	MSRD tunnusega 7 seotud rakendatavad (kategooria 1 b) meetmed	105
4.5.1.	Rakendatavate meetmete loetelu.....	105
4.5.2.	Meetmete rakendamisega seotud tegevused.....	106
4.5.3.	Meetmegrupi rakendamise seis	107
4.6.	MSRD tunnusega 8 ja 9 seotud rakendatavad (kategooria 1 b) meetmed	108
4.6.1.	Rakendatavate meetmete loetelu.....	108
4.6.2.	Meetmete rakendamisega seotud tegevused.....	109
4.6.3.	Meetmegrupi rakendamise seis	116
4.7.	MSRD tunnusega 10 seotud rakendatavad (kategooria 1 b) meetmed.....	117
4.7.1.	Rakendatavate meetmete loetelu.....	117
4.7.2.	Meetmete rakendamisega seotud tegevused.....	117
4.7.3.	Meetmegrupi rakendamise seis	120
4.8.	MSRD tunnusega 11 seotud rakendatavad (kategooria 1 b) meetmed.....	121
4.8.1.	Rakendatavate meetmete loetelu.....	121
4.8.2.	Meetmete rakendamisega seotud tegevused.....	121
4.8.3.	Meetme rakendamise seis	123
Kokkuvõte.....	124

Kasutatud lühendid ja mõisted

AquaNis	– <i>online information system on the aquatic Non-Indigenous Species</i> / vee võõrliikide andmebaas
BWMC	– <i>International Convention for the Control and Management of Ships' Ballast Water and Sediments</i> / Laevade ballastvee ja selle setete kontrolli ning käitlemise rahvusvaheline konventsioon
EKUK	– Eesti Keskkonnauuringute Keskus
EL	– Euroopa Liit
ELF	– Eestimaa Looduse Fond
EMKF	– Euroopa Merendus- ja Kalandusfond
EMÜ	– Eesti Maaülikool
GIS	– geoinfosüsteem
HTM	– Haridus- ja Teadusministeerium
HELCOM	– <i>Helsinki Commission</i> / Helsingi Komisjon
ICES	– <i>International Council for the Exploration of the Sea</i> / Rahvusvaheline Mereuurimise Nõukogu
IMO	– <i>International Maritime Organization</i> / Rahvusvaheline Mereorganisatsioon
KAUR	– Keskkonnaagentuur
KEMIT	– Keskkonnaministeeriumi Infotehnoloogiakeskus
KESE	– keskkonnaseire infosüsteem
KIK	– Keskkonnainvesteeringute Keskus
KKA/KeA	– Keskkonnaamet
KKM	– Keskkonnaministeerium
KMH	– keskkonnamõju hindamine
KOV	– kohalik omavalitsus
KSH	– keskkonnamõju strateegiline hindamine
LNG	– <i>liquefied natural gas</i> /veeldatud maagaas

MARPOL	– <i>International Convention for the Prevention of Pollution from Ships</i> / rahvusvaheline laevade põhjustatava merereostuse vältimise konventsioon
MeM	– Maaeluministerium
MKM	– Majandus- ja Kommunikatsiooniministerium
MSRD	– Merestrategie raamdirektiiv
NECA	– <i>NOx Emission Control Area</i> / NOx emissioonide eripiirkond
PERK	– püügiandmete esitamise rakendus kaluritele
PPA	– Politsei- ja Piirivalveamet
PõKa	– Põllumajanduse ja kalanduse valdkondlik arengukava
RE	– riigieelarve
RM	– Rahandusministerium
RT	– reostustõrje
SiM	– Siseministerium
STAK	– Siseturvalisuse arengukava
TTÜ MSI	– Tallinna Tehnikaülikooli Meresüsteemide Instituut
TÜ EMI	– Tartu Ülikooli Eesti Mereinstituut
VRD	– Veepoliitika raamdirektiiv
VTA	– Veeteede Amet
VV	– Vabariigi Valitsus
ÜKP	– Euroopa Liidu Ühtekuuluvuspoliitika

1. Sissejuhatus

Euroopa Liidu merestrategie raamdirektiivi (MSRD¹) artikli 18 kohaselt tuleb liikmesriikidel esitada kolme aasta jooksul alates iga meetmeprogrammi või selle ajakohastuse avaldamisest komisjonile kokkuvõtlik vahearuanne, milles kirjeldatakse meetmeprogrammi elluviimisel tehtud edusamme. Ametlikult toimub raporteerimine xml-faili formaadis ning tekstilist aruannet Euroopa Komisjon ei nõua, kuid meetmekava rakendamise seisust detailsema ülevaate andmise eesmärgil koostati käesolev MSRD artikkel 18 aruanne.

Eesti merestrategie meetmekava² valmis 2016. aastal ning see kiideti heaks Vabariigi Valitsuse otsusega 23.03.2017. MSRD artikkel 18 aruanne keskendub meetmekavaga hea keskkonnaseisundi saavutamiseks kehtestatud täiendavate meetmete ning meetmekavas välja toodud teiste poliitikate raames vastu võetud, kuid ellu viimata või lõpuni rakendamata jäänud meetmete rakendamise seisule. Viimaste seast jäävad vaatluse alt välja veepoliitika raamdirektiivist (VRD, 2000/60/EÜ³) tulenevad ning senini rakendamata meetmed, sest nende raporteerimine toimub vastavalt VRD raporteerimise protsessile.

Käesoleva töö eesmärgiks on koostada ülevaade meetmekavas toodud meetmete ja nende rakendamiseks ettenähtud tegevuste elluviimisest perioodil 2017-2019 oktoober 2019 seisuga. Aruanne käsitleb ükshaaval meetmekavaga kehtestatud uusi täiendavaid meetmeid andes ülevaate erinevatest meetme rakendamisesse panustavatest projektidest ja töödest ning rakendamise seisust. Olemasolevate, kuid ellu viimata või lõpuni rakendamata jäänud meetmete puhul antakse ülevaade meetmegrupi kaupa grupeerides need vastavalt HKS tunnustele. Aruanne ei sisalda keskkonnaalaste sihtide saavutamise hinnangut, vaid keskendub meetmekavas toodud meetmete ja nende alaste tegevuste rakendamisele. Keskkonnaalaste sihtide saavutamise hindamine viiakse läbi pärast meetmekava 6 aastase rakendusperioodi lõppu meetmekava ajakohastamise käigus 2021. aasta lõpuks.

Meetmekava rakendamise seisundi tööd kooskõlastati järgnevate ekspertidega: Urmas Lips (TTÜ MSI), Aleksei Lotman (SA ELF), Rene Reisner (KeM), Katarina Viik (KeM), Silver Vahtra (KeM), Eda Andresmaa (KeM), Martin Ott (KeM), Agni Kaldma (KeM), Kaspar Anderson (KeM), Mihkel Krusberg (KeM), Reet Ulm (KeM), Raili Kärmas (KeM), Kaire

³ Euroopa Parlamendi ja Nõukogu direktiiv 2000/60/EÜ, millega kehtestatakse ühenduse veepoliitika alane tegevusraamistik (veepoliitika raamdirektiiv) <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/ET/TXT/PDF/?uri=CELEX:02000L0060-20141120&qid=1557060940769&from=ET>

Märting (KeM), Herdis Fridolin (KeM), Taimo Aasma (KeM), Eve Külmallik (MeM), Ain Soome (MeM), Elina Leiner (KeA), Kai Ginter (KeA), Teet Koitjärv (KeA), Taavi Tattar (KeA), Juku Paulus (MKM), Anastasiia Kovtun-Kante (KAUR), Allar Leppind (KKI), Uno Luht (KKI), Indrek Ulla (KKI), Georg Martin (TÜ EMI), Aleksander Klauson (TTÜ Ehituse ja arhitektuuri instituut), Henn Ojaveer (TÜ EMI), Jonne Kotta (TÜ EMI), Inga Lips (TTÜ MSI), Kaire Torn (TÜ EMI), Redik Eschbaum (TÜ EMI), Lauri Saks (TÜ EMI), Mailis Laht (EKUK), Mart Jüssi (MTÜ Pro Mare), Ivar Jüssi (MTÜ Pro Mare), Marek Press (MTÜ Hoia Eesti Merd), Tauno Mettis (PPA).

2. MSRD meetmekava rakendamise seisu raporteerimise metoodilised alused

Euroopa Komisjon on koostanud juhised⁴, millele artikkel 18 kohane meetmekava rakendamise seisu vahearuanne vastama peab. Juhend toob koos selgitustega välja erinevad meetme kategooriad, millised neist raporteerimisele kuuluvad ning mis infot iga meetmete kohta esitada tuleb.

2.1. Meetme kategooriad

Meetmete rakendatuse astme järgi eristatakse nelja liiki meetmeid:

- 1.a – HKS saavutamiseks ja säilitamiseks vajalikud meetmed, mis on juba teiste seaduste ja poliitikate raames vastu võetud ja rakendatud;
- 1.b – HKS saavutamiseks ja säilitamiseks vajalikud meetmed, mis on vastu võetud teiste poliitikate raames, kuid mis ei ole veel ellu viidud või lõpuni rakendatud;
- 2.a – Täiendavad meetmed HKS saavutamiseks, mis põhinevad olemasolevatel teistel EL õigusaktidel ja rahvusvahelistel lepingutel, kuid nõudeid tuleb rangemaks muuta, täpsustada jne;
- 2.b – Täiesti uued meetmed HKS saavutamiseks, mis ei tugine olemasolevatel EL õigusaktidel või rahvusvahelistel lepingutel.

Sisult jaotatakse meetmed:

- tehnilisteks,
- seadusandlikeks,
- majanduslikeks (toetused, tasud jm) ja
- poliitika meetmeteks (vabatahtlikud lepped, kommunikatsiooni strateegiad, teadlikkuse tõstmine, kampaaniad, koolitused jne).

Juhendi kohaselt kuuluvad raporteerimisele 1b meetmed (v.a VRD-ga seotud meetmed) ning 2a ja 2b meetmed.

⁴ European Commission. 2018. Reporting on Programmes of Measures (Art. 13), on exceptions (Art. 14), and on interim reports (Art. 18) for the Marine Strategy Framework Directive. DG Environment, Brussels. Pp 43 (MSFD Guidance Document 12) https://circabc.europa.eu/sd/a/60728950-8791-45a2-9891-e7defdf785c7/GD12%20-%20Guidance%20on%20Art%2013-14-18%20Reporting_post-consultation.pdf

2.2. Raporteeritav informatsioon

Iga 1b meetmegrupi (raporteeritakse HKS tunnuste kaupa grupeeritult), mis ei sisalda VRD meetmeid, ning 2a ja 2b meetme kohta tuleb Komisjonile edastada järgnev informatsioon:

- a) meetme kood (eeltäidetud MSRD artikkel 13 raporteeritu põhjal);
- b) meetme nimi (eeltäidetud MSRD artikkel 13 raporteeritu põhjal);
- c) MSRD HKS tunnuse nr, mille HKS saavutamisesse meede panustab;
- d) meetme rakendamise seis:
 - i. rakendamisega pole alustatud – meede on meetmeprogrammi osa, kuid meede on planeerimisjärgus. Ettevalmistavad tegevused võivad olla tehtud, kuid ühegi planeeritud meetme tegevusega pole algust tehtud;
 - ii. rakendamisega on alustatud – ühe või mitme planeeritud meetme tegevusega on algust tehtud;
 - iii. meede on rakendatud – kõik planeeritud meetme tegevused (ajaliselt ja ruumiliselt) on rakendatud. Meetmete või tegevuste puhul, millel on limiteerimata/määratlemata arv järjestikuseid alamtegevusi/komponente, on meede rakendatud, kui esimene tegevus/komponent järjestikulistest tegevustest on rakendatud;
- e) meetmest loobumine ning selle põhjus – esimese rakendamise seisundi “rakendamisega pole alustatud” erandjuhus, kus raporteeritud meedet ei plaanitagi rakendada (erapooletutel, kindlatel ja läbipaistvatel põhjustel). Võimalike meetmest loobumise põhjuste valik on toodud tabelis 1.

Kui meetmest on loobutud, siis sellisel juhul tuleb seda raporteerida meetmekava ajakohastamise raporteerimisel (Art. 13 raporteerimise juures).
- f) meetme rakendamise aasta – reaalne aasta, millal kõik tegevused on/saavad rakendatud (rakendamise aastana tuleb märkida aastanumber, millal meede rakendati, olenemata sellest, kas meede on rakendatud 1. jaanuaril või 31. detsembril).

Tulenevalt meetmete sisulisele jaotusele loetakse meede rakendatuks järgmiselt:

- i. seadusandlikud meetmed – aasta, mil kõik seadusandlikud vahendid on jõustunud või kohaldunud;
- ii. majanduslikud meetmed (toetuse, tasud jm) – aasta, mil finants- või toetusvahendid on kõik täielikult rahastatud või jõustunud;
- iii. tehnilised meetmed – aasta, mil kõik meetme planeeritud tegevused on täismahus rakendunud;

- iv. poliitika meetmed (vabatahtlikud lepped, kommunikatsiooni strateegiad, teadlikkuse tõstmine, kampaaniad, koolitused jne) – aasta, mil kõik planeeritud tegevused on realiseeritud, kehtivad või jõustunud.
- g) viivitus rakendamisel ning selle põhjus – eelnevasse lahtrisse “meetme rakendamise aasta” tuli märkida tegelik aasta, millal meede rakendati või peaks saama rakendatud. Kui rakendamise aasta erineb meetmekava dokumendis toodud esialgselt planeeritud rakendamise aastast, siis siia lahtrisse tuleb märkida viivitus ja selle põhjus. See lahter tuleb täita olenemata sellest, kas on esinenud viivitusi või mitte (näiteks, kui rakendamise aastaks on märgitud meetmekavas 2016 aga meede sai tegelikult rakendatud alles 2018, siis aastaks märgitakse rakendamise aastasse 2018 ning viivituseks 2 aastat). Viivituse põhjuste valik on toodud tabelis 1.
- h) teised takistused – kui meetmete rakendamisel on esinenud teisi takistusi ja isegi kui seetõttu pole meetme rakendamisest loobutud või esinenud hilinemist, siis tuleks esile kerkinud takistused raporteerimisel välja tuua. Kui meetmete loobumise või viivituste juures on eelnevalt takistus välja toodud, siis siin lahtris uuesti sama takistust ei raporteerita. Kui on rohkem kui üks põhjus, siis raporteeritakse peamine põhjus. Kui liikmesriik soovib raporteerida üksnes neid takistusi, mis esinesid seoses meetmest loobumise või rakendamise viivitusega, siis teiste takistuste lahtrit ei pea täitma ning võib raporteerida, et teisi takistusi ei esinenud.
- i) rakendamise seisu lühikirjeldus (vabatahtlik lahter) – see lahter on mõeldud selleks, et saaks sisestada täpsustavat lisainfot, mis täiendab valikvastustega esitatut või veebilinke, kust leiab rakendamise seisu kohta täpsemat infot.

Tabel 1. Eeldefineeritud põhjused meetmest loobumise, viivituse või teiste takistuste puhul (raporteerimise juhendi tabel 11, lk 34-35).

Eeldefineeritud põhjused	Põhjuste selgitus
Vastuvõtmine	Esineb raskusi meetme vastuvõtmisega, nagu näiteks mõne kindla huvirühma, valitsusasutuse või liikmesriigi poolt, EL või piirkondlikul tasandil.
Rahastus	Rahastuse puudumine: eelarve puudumine või ebapiisav eelarve (sh tehnilised- ja personali kulud).
Riiklik rakendusvahend	Meetme rakendamiseks puudub riiklikul tasandil vastav rakendusvahend; näiteks regulatsioon või mõni muu rakendusvahend, mis on vajalik meetme rakendamiseks, ei ole veel vastu võetud.
Piirkondlik rakendusvahend	Meetme rakendamiseks puudub piirkondliku merekonventsiooni tasandil rakendusvahend; näiteks regulatsioon või mõni muu rakendusvahend, mis on vajalik meetme rakendamiseks, ei ole veel vastu võetud.
EL taseme rakendusvahend	Meetme rakendamiseks puudub EL tasandil rakendusvahend; näiteks regulatsioon või mõni muu rakendusvahend, mis on vajalik meetme rakendamiseks, ei ole veel vastu võetud.
Rahvusvaheline rakendusvahend	Meetme rakendamiseks puudub rahvusvahelisel tasandil rakendusvahend; näiteks regulatsioon või mõni muu rakendusvahend, mis on vajalik meetme rakendamiseks, ei ole veel vastu võetud.
Tehniline rakendamine	Uus informatsioon tehniliste takistuste kohta, mis takistab meetme plaanipärast rakendamist.
Kulutõhusus	Uus informatsioon kulutõhususe kohta, nagu näiteks kas on leitud, et meede ei ole nii tõhus, kui esialgselt plaaniti (algselt kavandatud kulude juures) või plaanitud mõju on võimalik saavutada üksnes kõrgemate kuludega.
Andmed ja teadmised	Andmete või teadmiste puudujääk on suurem kui esialgselt arvati ja sellises ulatuses, et meedet ei ole võimalik plaanipäraselt rakendada.
Muud põhjused (täpsustada vabateksti lahtris)	Muude põhjuste jaoks on vabateksti lahter, millesse sisestatav tekst peab olema lühike ja konkreetne. Kui peetakse vajalikuks, siis täiendavaid üksikasju võib lisada vabatahtlikusse lahtrisse “Täiendav teave takistuste kohta”, mis võib lisaks sisaldada ka veebilinke, kust leiab takistuste kohta täiendavat infot.

2.3. MSRD meetmekava rakendamise seisu aruande ülesehitus

Merestrateegia raamdirektiivi meetmekava rakendamise seisu vahearuande ülesehitusel on lähtunud MSRD artikkel 18 juhendmaterjalis esitatud raporteerimisnõuetest. Eraldiseisvalt on välja toodud Eesti merestrateegia meetmekavaga kinnitatud täiendavad uued meetmed (meetme kategooria 2a) ning rakendatavad meetmed (meetme kategooria 1b), mis ei sisalda VRD meetmeid. Täiesti uusi meetmeid (meetme kategooria 2b) meetmekava ei sisaldanud.

Täiendavate uute meetmete peatükk koosneb meetmekavas toodud meetmete kirjeldavatest tabelitest, millest iga meetme juures tuuakse välja meetme rakendamiseks vajalike tegevuste kaupa loetelu läbiviidud ja käimasolevatest projektidest/uuringutest/töödest. Lisaks tuuakse iga meetme juures välja rakendamise seisu kirjeldus ning rakendamise seisu kirjeldav kokkuvõtlik tabel, mis sisaldab Komisjonile raporteerimisele kuuluvat infot.

Rakendatavate meetmete peatükis tuuakse MSRD HKS tunnuste või tunnuse rühmade kaupa grupeeritult kõik Eesti merestrateegia meetmekavas välja toodud rakendatavad meetmed (v.a VRD meetmed), millest iga meetmegrupi juures tuuakse rakendatavate meetmete kaupa välja loetelu läbiviidud ja käimasolevatest projektidest/uuringutest/töödest. Lisaks tuuakse iga meetmegrupi kohta välja rakendamise seisu kirjeldus ning rakendamise seisu kirjeldav kokkuvõtlik tabel, mis sisaldab Komisjonile raporteerimisele kuuluvat infot.

3. Täiendavad uued meetmed (2a meetmed)

3.1. MSRD meede nr 1 “Merekaitsealade võrgustiku loomine Eesti majandusvööndis”

3.1.1. Meetme kirjeldus

Eesti merestrateegia meetmekavas toodud meetme “Merekaitsealade võrgustiku loomine Eesti majandusvööndis” komponentide kirjeldused on toodud tabelis 2.

Tabel 2. MSRD meetme “Merekaitsealade võrgustiku loomine Eesti majandusvööndis” kirjeldus.

Meetme täisnimetus	1. Merekaitsealade võrgustiku loomine Eesti majandusvööndis
Lühend	Merekaitsealad
Meetme eesmärk (probleemi teadvustamine)	Praegu puuduvad Eesti merealadel merekaitsealad väljaspool territoriaalmerd Eesti majandusvööndis. Meetme eesmärk on panustada toimiva ja tõhusa merekaitsealade võrgustiku loomisele Läänemeres mere jätkusuutliku kasutamise tagamiseks. Selleks luuakse võrgustikku kuuluvad kaitsealad Eesti majandusvööndis (st väljaspool territoriaalmerd).
Sihid, mille saavutamisele meede kaasa aitab	1.1. Kõikide võtmeliikide levik vastab nende looduslikule levilale. 1.2. Võtmeliikide asurkondade arvukus on tasemel, mis tagab populatsioonide pikaajalise säilimise. 1.3. Võtmeliikide asurkondade demökoloogilised ja autökoloogilised parameetrid on tasemel, mis tagavad nende populatsioonide pikaajalise säilimise. 1.4. Tähtsamate elupaikade levik ei vähene määral, mis ohustaks elupaiga jätkusuutlikkust. 1.5. Tähtsamate elupaikade ulatus ei vähene määral, mis ohustaks elupaiga jätkusuutlikkust. 1.6. Tähtsamate elupaikade seisund tagab mitmekesiste looduslike koosluste olemasolu. 1.7. Ökosüsteemi struktuur on häirimata ja tagab ökosüsteemi teenuste jätkusuutlikkuse.
Oluline survetegur, mida meede mõjutab (MSRD, III lisa, tabel 2)	Kogu kompleks survetegureid.
Meetme kirjeldus (vajalikud tegevused)	Eelnevate ja uute ettepanekute põhjal analüüsitakse vajadust kehtestada kaitsealad Eesti majandusvööndis (mis on osaks Läänemere merekaitsealade võrgustikus) ja koostatakse vajadusel kaitsealadele kaitsekorralduskavad. Tegevused: 1. Olemasolevate inventuuride ja modelleerimistulemuste analüüs. 2. Lisauuringute tegemine (modelleerimine ja välitööd valitud piirkondades).

	<p>3. Kaitsealade paiknemise ja kaitse-eesmärkide ettepaneku koostamine (koos kaitse-eesmärkidega ja kaitsemeetmetega).</p> <p>4. Kaitsekorralduskavade kinnitamine (potentsiaalselt kaks ala)</p> <p>5. Kaitseala(-de) majandamine: märgistus merekaartidel, perioodiline seisundi hinnang (seire kord 6 aasta jooksul).</p> <p>6. Üldsuse teavitamiseks seminaride/ettekannete/teabepäevade korraldamine ja raadio-/teleintervjuude tegemine.</p> <p>7. Järelevalve tagamine kaitsealadel (piirkondlik ning vastavalt konkreetse kaitseala survetegurile, mis ohustab).</p>
Meetme tüüp	Seadusandlik
Meetme kategooria	2.a – täiendavad meetmed HKS-i saavutamiseks ja säilitamiseks, mis põhinevad olemasolevatel EL-i õigusaktide ja rahvusvaheliste lepingute rakendamisel
Vastutav asutus (seadusandlik ja rakenduslik)	KKM, KKA
Rahastamise võimalused	Kavandamisel – RE, KIK
Ajastus	2017–2020
Indikaatorid	<ul style="list-style-type: none"> - Kaitse alla võetud alade arv: vähemalt 2 ala - Kaitse alla võetud mereala pindala/osakaal kogu majandusvööndist - Kaitse alla võetud väärtuslike mereelupaikade pindala osakaal kogu elupaiga pindalast majandusvööndis/kogu Eesti merealast

3.1.2. Meetme rakendamisega seotud tegevused

Olemasolevate inventuuride ja modelleerimistulemuste analüüs (tegevus 1):

1. Looduskaitse arengukava aastani 2020⁵ meetme “2.2. Elupaikade soodsa seisundi tagamine” täitmiseks on Euroopa Majanduspiirkonna toetuse abil aastatel 2014 - 2016 läbi viidud projekt „Eesti merealade loodusväärtuste inventeerimine ja seiremetoodika väljatöötamine (NEMA)⁶“, mille käigus inventeeriti mh majandusvööndit ning koostati meetodikad mereelupaikade seireks. Projekt katab osaliselt meetme 1. ja 2. tegevuse.
2. NEMA projekti tulemuste põhjal on taotletud ja 2018. aastal KIK-i Mereprogrammist rahastatud projekt “Avamere kaitsealade ettepaneku koostamine Eesti majandusvööndis⁷”, mille eesmärgiks on Eesti majandusvööndi avamere kaitsealade võrgustiku loomise ettepaneku koostamine (projekti lõpp: 31.12.2020). Projektiga

⁵ Keskkonnaministeerium. 2012. Looduskaitse arengukava aastani 2020 https://www.envir.ee/sites/default/files/lak_lop_0.pdf

⁶ NEMA projekti kodulehekül: <http://nema.bef.ee/et/>

⁷ Avamere kaitsealade ettepaneku koostamine Eesti majandusvööndis <https://kik.ee/et/projekt/avamere-kaitsealade-ettepaneku-koostamine-eesti-majandusvoondis>

kaetakse ära esimesed kolm tegevust, ülejäänud tegevustega saab alustada pärast projekti lõppemist.

3.1.3. Meetme rakendamise seis

Merekaitsealade võrgustiku loomine Eesti majandusvööndis on seadusandlik meede, mis tähendab, et meetme saab rakendatuks lugeda, kui vastavalt KIK-i projekti tulemusel esitatud kaitsealade moodustamise ettepanekud saavad Vabariigi Valitsuse otsusega kinnitatud. Tulenevalt eelnevatest kogemustest võib merekaitsealade moodustamine võtta avalduse tegemisest kuni merekaitseala moodustamiseni 2-10 aastat. Seetõttu arvestame, et merekaitseala(de) moodustamise protsessiks kulub keskmiselt 5 aastat pärast KIK-i projekti lõppu, mis teeb rakendamise reaalseks ajaks 2026. Viivituse põhjuseks saab siinkohal lugeda majandusvööndis olevate ning kaitset vajavate liikide ja nende elupaikade alast andmete puudujääki, mis kaetakse ära KIK-i projektiga. Lisapõhjuseks võib välja tuua, et kaitsealade moodustamiseks kaitsekorralduskavade koostamine, huvirühmadega kooskõlastamine, kinnitamine ning järelevalve tagamine on ajamahukas protsess. Ülevaade Euroopa Komisjonile raporteeritavast infost on toodud tabelis 3.

Tabel 3. Meetme “Merekaitsealade võrgustiku loomine Eesti majandusvööndis” rakendamise seisü kokkuvõte.

Meetme kood:	BALEE-M001
Meetme nimi:	Merekaitsealade võrgustiku loomine Eesti majandusvööndis
Meetme kategooria:	2a
MSRD HKS tunnuse number:	D1, D4, D6
Meetme rakendamise seis:	Rakendamisega on alustatud
Meetmest loobumine:	Ei
Meetme rakendamise aasta:	2026
Viivitus rakendamisel (aastat):	6
Viivituse põhjus:	Andmed ja teadmised – andmete või teadmiste puudujääk on suurem kui esialgselt arvati ja sellises ulatuses, et meedet ei ole võimalik plaanipäraselt rakendada.

Teised takistused:	Jah
Takistuse tüüp:	Muud põhjused – merekaitsealade loomise protsess on aeganõudvam, kui esialgselt plaaniti.
Rakendamise seisu lühikirjeldus (vabatahtlik lahter):	Projekt liikide ja elupaikade inventuuride läbiviimiseks ning selle tulemuste põhjal avamere kaitsealade ettepaneku koostamiseks Eesti majandusvööndis algas 2018 (projekti lõpptähtaeg: 31.12.2020). Edasisi tegevusi seoses merekaitsealade moodustamise dokumentide ettevalmistamise ning kinnitamisega on võimalik läbi viia alles pärast projekti lõppemist.

Meetme rakendamine ei tähenda, et merealade (ranniku-, territoriaalmeri ja majandusvööndi) inventeerimise ja kaitsealade moodustamise tegevustega tulevikus ei jätkataks (näiteks viimasena kinnitati 31.01.2019 Vabariigi Valitsuse määrusega nr 6 “Apollo meremadaliku looduskaitseala moodustamine ja kaitse-eeskiri⁸”; merekaitsealad 2018. aasta mai kuu seisuga on toodud Eesti mereala planeeringu eskiislahendusel⁹).

3.2. MSRD meede nr 2 “Vesiviljeluse piirkondlike kavade koostamine võimaliku keskkonnasurve ohjamiseks”

3.2.1. Meetme kirjeldus

Eesti merestrateegia meetmekavas toodud meetme “Vesiviljeluse piirkondlike kavade koostamine võimaliku keskkonnasurve ohjamiseks” komponentide kirjeldused on toodud tabelis 4.

⁸ <https://www.riigiteataja.ee/akt/105022019011>

⁹ Eesti mereala planeering. Eskiislahenduse kaart: <http://mereala.hendrikson.ee/eskiislahendus.html>

Tabel 4. MSRD meetme “Vesiviljeluse piirkondlike kavade koostamine võimaliku keskkonnasurve ohjamiseks” kirjeldus.

Meetme täisnimetus	2. Vesiviljeluse piirkondlike kavade koostamine võimaliku keskkonnasurve ohjamiseks
Lühend	Vesiviljelus
Meetme eesmärk (probleemi teadvustamine)	EL sinise majanduskasvu strateegia näeb lähitulevikus ühe peamise kasvualdkonnana ette mere vesiviljeluse arengut. Eutrofeerunud Läänemere tingimustes tuleb eelistada toitainete koormuse suhtes neutraalset või siis merekeskkonnast toitaineid väljaviivat vesiviljelust. Meetme eesmärk on luua piirkondlikud vesiviljeluse kavad, mis sisaldaks vesiviljeluse liikide ja vormide piirkondlikest eripäradest lähtuvaid soovitusi ja piiranguid.
Sihid, mille saavutamisele meede kaasa aitab	<p>1.1. Kõikide võtmeliikide levik vastab nende looduslikule levilale.</p> <p>1.2. Võtmeliikide asurkondade arvukus on tasemel, mis tagab populatsioonide pikaajalise säilimise.</p> <p>1.3. Võtmeliikide asurkondade demökoloogilised ja autökoloogilised parameetrid on tasemetel, mis tagavad nende populatsioonide pikaajalise säilimise.</p> <p>1.4. Tähtsamate elupaikade levik ei vähene määral, mis ohustaks elupaiga jätkusuutlikkust.</p> <p>1.5. Tähtsamate elupaikade ulatus ei vähene määral, mis ohustaks elupaiga jätkusuutlikkust.</p> <p>1.6. Tähtsamate elupaikade seisund tagab mitmekesiste looduslike koosluste olemasolu.</p> <p>1.7. Ökosüsteemi struktuur on häirimata ja tagab ökosüsteemi teenuste jätkusuutlikkuse.</p> <p>5.1. Toitainete sisalduse suurenemine veesambas ei põhjusta otseselt ega kaudset negatiivset mõju ökosüsteemile ja elurikkusele.</p> <p>5.2. Fütoplanktoni ja niitjate makrovetikate suurenenud biomass ei halvenda veekvaliteeti, merevee läbipaistvust ega põhjusta kaudset negatiivset mõju ökosüsteemile ja elurikkusele.</p> <p>5.3. Toitainete kogused merevees ei põhjusta märkimisväärseid kõrvalekaldeid liikide loomulikust levikumustrist ega negatiivseid muutusi põhjalähedase kihi hapnikurežiimis</p>
Oluline survetegur, mida meede mõjutab	<p>7.1. Väetiste ja muude lämmastiku- ja fosforirikaste ainete heitmed</p> <p>7.2. Orgaaniliste ainete heitmed</p> <p>8.2. Võõrliikide sissetoomine ja ümberasustamine</p> <p>8.3. Liikide selektiivne väljapüük</p>
Meetme kirjeldus (vajalikud tegevused)	<p>Tingimuste loomine vesiviljeluse jätkusuutlikuks kasvuks, vesiviljeluse ruumiline planeerimine, vesiviljeluse ja keskkonna vaheliste konfliktide ennetamine piirkondlike kavade koostamise abil.</p> <p>Tegevused:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Piirkondlikul tasemel tehakse uuringud vesiviljeluse liikide ja vormide võimalustest ja võimalikust keskkonnamõjust. 2. Koostatakse piirkondlikud vesiviljeluse kavad, mis lähtuvad toitainete neutraalsetest või merekeskkonnast toitaineid väljaviivatest lahendustest. 3. Kavade KSH/KMH.

	4. Kavade kinnitamine. 5. Vesiviljeluse seminarid/ettekanded/teabepäevad, raadio- /teleintervjuud.
Meetme tüüp	Tehniline
Meetme kategooria	2.a – täiendavad meetmed HKS saavutamiseks ja säilitamiseks, mis põhinevad olemasolevatel EL õigusaktide ja rahvusvaheliste lepingute rakendamisel
Vastutav asutus (seadusandlik ja rakenduslik)	KKA, KKM, MeM, merealade planeerimine – RM
Rahastamise võimalused	Kavandamisel – RE, KIK; EMKF 2014-2020
Ajastus	2016–2020
Indikaatorid	- Rakendatud kavade arv - Vesiviljeluse maht - Toitainete koormuse muutus

3.2.2. Meetme rakendamisega seotud tegevused

Piirkondlikul tasemel tehtud uuringud vesiviljeluse liikide ja vormide võimalustest ja võimalikust keskkonnamõjust (tegevus 1):

1. Maaeluministeeriumi tellimisel on ajavahemikul 2014 – 2015 läbi viidud uuring “Vesiviljeluse laiendamiseks sobivaimate alade kaardistamise, vajalike infrastruktuuride arendamise ja innovatsiooniliste tehnoloogiate elluviidavus¹⁰”, mille eesmärgiks oli perspektiivsete vesiviljelusalade määratlemine, perspektiivsete vesiviljeluse objektide kirjeldamine ja innovatiivsete tehnoloogiate elluviidavuse väljaselgitamine.
2. Rahandusministeeriumi tellimisel on 2016. aastal läbi viidud mereala planeeringu koostamise analüüs “Kalade vesiviljeluseks sobilike alade väljaselgitamine Eesti merealal¹¹”, mille eesmärgiks on välja selgitada kalade vesiviljeluseks sobilikud alad üleriigilise planeeringu koostamiseks Eesti merealal.
3. Rahandusministeeriumi tellimisel on 2016. aastal läbi viidud mereala planeeringu koostamise analüüs “Mereala planeeringu alusanalüüs – selgrootute ja vetikate

¹⁰ Jaanuska, H. 2015. Vesiviljeluse laiendamiseks sobivaimate alade kaardistamise, vajalike infrastruktuuride arendamise ja innovatsiooniliste tehnoloogiate elluviidavus.

<https://www.agri.ee/sites/default/files/content/uuringud/2015/uuring-2015-vesiviljelus-potentsiaal.pdf>

¹¹ Jaanuska, H. 2016. Kalade vesiviljeluseks sobilike alade väljaselgitamine Eesti merealal.

<https://www.rahandusministeerium.ee/et/planeeringud>

vesiviljeluseks sobilikud alad¹²», mille eesmärgiks on selgrootute ja vetikate vesiviljeluseks sobilike alade väljaselgitamine Eesti merealal, sh majandusvööndis.

4. Tartu Ülikooli Eesti Mereinstituut on osalenud partnerina 2016 – 2019 aastal läbi viidud INTERREG Läänemere piirkonna programmi projektis “Toetades Läänemere sinimajanduskasvu – suuremastaapse jätkusuutlike karbikasvatuste rajamine reostuse eemaldamise eesmärgil (*Baltic Blue Growth*)¹³», mille eesmärgiks oli suuremastaapsete karbikasvatuste rajamine Läänemerre, et eemaldada merekeskkonnast toitaineid ning edendada seeläbi sinimajandust pakkudes välja uusi ärimudeleid söodatööstustele, kes võiks kasutada karpe loomasöötade koostisosana vahetades välja imporditava kala ning sojaoad.

Lisaks on EMKF meetmest 2.1. “innovatsioon vesiviljeluses” rahastatud järgnevad projektid, mis täiendavalt panustavad ka MSRD meetme esimese tegevuse rakendamisesse, kuid ei olnud ette nähtud MSRD meetmekava koostamise käigus:

1. “Mereveel põhineva kalakasvatuse heitvee puhastamine suurvetikate kultiveerimise kaudu” – projekti käigus töötatakse välja ja katsetatakse kalakasvatusest tuleneva kasutatud merevee puhastamist toitainetest kasutades selleks erinevaid kombinatsioone mehaanilisest puhastusest ja Läänemere makrovetikatel põhinevast biofiltreerimise süsteemist. Eksperimentaalkompleks seatakse üles ühe partneri valduses oleval endise kalakasvatuse territooriumil (Kesknõmme kalakasvatus, Saaremaa). Kavas on simuleerida väiksemal skaalal reaalse kalakasvatuse projekti järgset tehnoloogiat, kus poolkinnise kalakasvatuse jaoks kasutatakse merevett (TÜ EMI; projekti lõpptähtaeg: 31.12.2022).
2. “Intensiivse kultiveerimistehnoloogia välja töötamine, katsetamine ja evalveerimine agariku *Furcellaria lumbricalis* kinnitumata vormi kasvatamiseks” - projekti käigus töötatakse välja spetsiaalne kultiveerimistehnoloogia, mis tagab optimaalsed kasvutingimused agariku *F. lumbricalis* lahtise vormi biomassi juurdekasvuks maismaal paiknevates loodusliku merevee läbivooluga ja kunstliku (kontrollitud) valgusega mahutites. Määratakse agariku juurdekasv vegetatsiooniperioodi erinevatel etappidel ja leitakse selle alusel optimaalne kultiveerimisperioodi pikkus. Võrreldakse erinevate kasvutingimuste (valgustingimused, kasvuperioodi pikkus, vee toitainete

¹² Kotta, J. 2016. Mereala planeeringu alusanalüüs – selgrootute ja vetikate vesiviljeluseks sobilikud alad.

<https://www.rahandusministeerium.ee/et/planeeringud>

¹³ Baltic Blue Growth projekti veebileht: <https://www.submariner-network.eu/projects/balticbluegrowth>

sisaldus) mõju agariku kvaliteedile/keemilisele koostisele (sh karraginaanide, pigmentide sisaldusele). Väljatöötatud tehnoloogiat on võimalik rakendada agariku töönduslikuks kasvatamiseks (TÜ EMI, projekti lõpp: 31.12.2022).

Teise tegevusega “piirkondlike vesiviljeluse kavade koostamine, mis lähtuvad toitainete neutraalsetest või merekeskkonnast toitaineid väljaviivatest lahendustest” seoses on EMKF meetmest 8.3 “Merekeskkonna alaste teadmiste parendamise toetus” rahastatud järgmised projektid:

1. „Vesiviljeluse piirkondlike kavade koostamine võimaliku keskkonnasurve ohjamiseks“, mille eesmärgiks on luua piirkondlikud vesiviljeluse kavad Eesti rannikumere jaoks, mis sisaldaks potentsiaalsete vesiviljeldavate merevetika- ja merekarbaliikide ja vormide piirkondlikest eripäradest lähtuvaid soovitusi, kuidas vesiviljeluse abil on võimalik merekeskkonna seisundit parandada (TÜ EMI; projekti lõpptähtaeg: 31.12.2019).
2. „Mikroorganismide roll Eesti rannikumere ökoloogilise seisundi, aineringe tüübi ning isepuhastumisvõime määratlemisel“, mille eesmärgiks on mere-vesiviljeluseks (kalakasvatus) potentsiaalselt sobilike merealade mikroobikoosluste ja aineringluse eripärade kindlakstegemine mikroorganismide arvukuse, mitmekesisuse ja funktsionaalse (fototroofid, heterotroofid, kemotroofid, aeroobid, anaeroobid) jaotuse ning ajalis-ruumilise muutlikkuse alusel (TÜ EMI; projekti lõpptähtaeg: 30.06.2020).

Meetme tegevustega 3 – 5 ei saa alustada enne projekti „Vesiviljeluse piirkondlike kavade koostamine võimaliku keskkonnasurve ohjamiseks“ lõppu, mistõttu on need tegevused käesoleva aruande esitamise seisuga katmata.

3.2.3. Meetme rakendamise seis

Meetme “Vesiviljeluse piirkondlike kavade koostamise võimaliku keskkonnasurve ohjamiseks” esimese tegevuse “piirkondlikul tasemel tehakse uuringud vesiviljeluse liikide ja vormide võimalustest ja võimalikust keskkonnamõjust” rakendamiseks on läbi viidud ja kestmas mitmed uuringud. Otseselt meetme rakendamise aluseks oleva tegevuse “koostatakse piirkondlikud vesiviljeluse kavad, mis lähtuvad toitainete neutraalsetest või merekeskkonnast toitaineid väljaviivatest lahendustest” ellu viimiseks on käimas projekt „Vesiviljeluse piirkondlike kavade koostamine võimaliku keskkonnasurve ohjamiseks“, mis ei kata ära tegevusi 3 – 5. Projekt tulemusena esitatakse alusandmestik (kaartide ja interaktiivsete

udelitate näol), millest lähtuvalt saab alustada projekti tulemusena väljapakutud vesiviljelusalgatusete keskkonnamõjude hindamistega.

Vesiviljeluse piirkondlike kavade keskkonnamõjude hindamine on ajamahukas protsess, mille algatamine sõltub kehtestatavast mereala ruumilisest planeeringust. Eeldades, et ruumiline planeering kehtestatakse tähtaegselt, milleks on mereala ruumilise planeerimise direktiivi (2014/89/EL¹⁴) kohaselt hiljemalt 31. märts 2021, võiks kogu protsess koos eelarveliste vahendite planeerimisest kuni kavade kinnitamiseni võtta eeldatavalt kuni 5 aastat ehk rakendamise reaalseks aastaks võiks saada kõigi eelduste täitumise kohaselt 2026.

Viivituse põhjuseks võib siinkohal lugeda seost teiste regulatsioonide rakendamise (mereala ruumiline planeering) ja uuringute vajalikkusega. Ülevaade Euroopa Komisjonile raporteeritavast infost on toodud tabelis 5.

Tabel 5. Meetme “Vesiviljeluse piirkondlike kavade koostamine võimaliku keskkonnamõju ohjamiseks” rakendamise seis kokkuvõte.

Meetme kood:	BALEE-M002
Meetme nimi:	Vesiviljeluse piirkondlike kavade koostamine võimaliku keskkonnamõju ohjamiseks
Meetme kategooria:	2a
MSRD HKS tunnuse number:	D1, D3, D4, D5, D6
Meetme rakendamise seis:	Rakendamisega on alustatud
Meetmest loobumine:	Ei
Meetme rakendamise aasta:	2026
Viivitus rakendamisel (aastat):	6
Viivituse põhjus:	Riiklik rakendusvahend – meetme rakendamiseks puudub riiklikul tasandil vastav rakendusvahend; näiteks regulatsioon või mõni muu rakendusvahend, mis on vajalik meetme rakendamiseks, ei ole veel vastu võetud.
Teised takistused:	Jah

¹⁴ Euroopa Parlamendi ja Nõukogu direktiiv 2014/89/EL, millega kehtestatakse mereala ruumilise planeerimise raamistik. <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/ET/TXT/PDF/?uri=CELEX:02014L0089-20140917&qid=1557156421249&from=ET>

Takistuse tüüp:	Andmed ja teadmised – Andmete või teadmiste puudujääk on suurem kui esialgselt arvati ja sellises ulatuses, et meetet ei ole võimalik plaanipäraselt rakendada.
Rakendamise seisu lühikirjeldus (vabatahtlik lahter):	Projekt „Vesiviljeluse piirkondlike kavade koostamine võimaliku keskkonnasurve ohjamiseks“ algas 2018 ja lõpeb detsembris 2019. Edasised tegevused seoses keskkonnamõjude hindamise ja kavade kinnitamisega sõltuvad mereala ruumilise planeeringu kehtestamise protsessist ning neid saab ellu viia pärast mereala ruumilise planeeringu kinnitamist.

3.3. MSRD meede nr 3 “Võõrliikide alase teadlikkuse suurendamine nende leviku ohjamiseks”

3.3.1. Meetme kirjeldus

Eesti merestrateegia meetmekavas toodud meetme “Võõrliikide alase teadlikkuse suurendamine nende leviku ohjamiseks” komponentide kirjeldused on toodud tabelis 6.

Tabel 6. MSRD meetme “Võõrliikide alase teadlikkuse suurendamine nende leviku ohjamiseks” kirjeldus.

Meetme täisnimetus	3. Võõrliikide alase teadlikkuse suurendamine nende leviku ohjamiseks
Lühend	Võõrliigid
Meetme eesmärk (probleemi teadvustamine)	Võõrliikide teisaldamine toimub tihti inimese teadmata, mille põhjuseks on vähene informeeritus. See võib kaasneda mitmesuguste tegevustega (laevandus, kalapüük, turism jne). Juhusliku invasiooni riske saab vähendada laialdase teavituskampaania abil. Laialdaste huvirühmade (kutselised ja harrastuskalurid, vesiviljeluse tootjad, looduskaitstjad, laeva- jm veesõidukite omanikud, kohalikud omavalitsused jne) süsteemne teavituskampaania võõrliikide invasioonidest, levikuteedest ja ohtudest eesmärgiga vähendada edasisi invasiooniriske ja võõrliikide mõjusid.
Sihid, mille saavutamisele meede kaasa aitab	2.1. Uusi võõrliike läbi primaarse invasiooni ei lisandu. 2.2. Võõrliigid ei kujuta endast ohtu kohalikele liikidele, kooslustele ja ökosüsteemide pikaajalisele säilimisele: - bioreostuse tase (BPL indeks, sensu Olenin <i>et al.</i> 2007) <1

Oluline survetegur, mida meede mõjutab	8.2. Võõrliikide sissetoomine ja ümberasustamine
Meetme kirjeldus (vajalikud tegevused)	Tegevused: 1. Teabe kogumine ja süstematiseerimine (kokku 5 teabe koondamist (á 1 aastas). 2. Teabe edastamine üldsusele ja huvirühmadele: a) trükised/infovoldikud (2000 tk aastas), b) seminarid/ettekanded/teabepäevad sektoritele (kokku 15, á 3 aastas) c) raadio-/teleintervjuud/sotsiaalmeedia (kokku 10, á 2 aastas).
Meetme tüüp	Poliitika meede
Meetme kategooria	2.a – täiendavad meetmed HKS-i saavutamiseks ja säilitamiseks, mis põhinevad olemasolevatel EL-i õigusaktide ja rahvusvaheliste lepingute rakendamisel
Vastutav asutus (seadusandlik ja rakenduslik)	KKM
Rahastamise võimalused	KIK
Ajastus	2017–2020
Indikaatorid	- Trükiste/infovoldikute arv - Seminaride/ettekannete arv - Raadio-/teleintervjuude arv

3.3.2. Meetme rakendamisega seotud tegevused

Teabe kogumine ja süstematiseerimine (tegevus 1):

1. Merega seonduvate võõrliikide alase teabe kogumine ja süstematiseerimine toimub järjepidevalt riikliku keskkonnaseire programmi¹⁵ mereseire allprogrammi võõrliikide seire raames. Seireinfo edastatakse erinevatesse andmekogumise programmidesse (näit. KESE, AquaNIS, ICES).
2. Tartu Ülikooli Eesti Mereinstituut on 2015-2017. a KIK-i keskkonnaprogrammi toel läbi viinud uuringu “Ümarmudil Eesti rannikumeres - rakendusuuring edasise meetmekava väljatöötamise aluseks¹⁶”. Uuringuga koguti teavete ümarmudila mõjust ökosüsteemile, s.h levikust, populatsiooni dünaamikast, toiduahelast ja muud infot leviku ohjamiseks.

¹⁵ Eesti riiklik keskkonnaseire programm. 2019. <https://www.keskkonnaagentuur.ee/et/seire>

¹⁶ Nurkse, K. 2017. Ümarmudil Eesti rannikumeres - rakendusuuring edasise meetmekava väljatöötamise aluseks, 2. osa. lõpparuanne. http://www.sea.ee/public/documents/TU_EMI_ymarmudil_II_projekti_pool_lopparuanne.pdf

3. Tartu Ülikooli Eesti Mereinstituut osaleb partnerina 2017 – 2020 aastal läbi viidavas INTERREG Läänemere piirkonna programmi projektis “Läänemere piirkonna majandamisvõimaluste täiendamine vähendamaks invasiivsete võõrliikide sissetalumist laevadega (COMPLETE)¹⁷”, mille eesmärgiks on välja töötada terviklik ja kohandumuslik majandamise süsteem kogu Läänemere regiooni jaoks laevanduse kahe peamise ohtlike veeorganismide ja patogeenide levikutee tarbeks: ballastvee mahuti ja laeva korpus.

Teabe edastamine üldsusele ja huvirühmadele (tegevus 2):

1. Teabe edastamine üldsusele ja huvirühmadele on järjepidev tegevus, mida on ellu viidud seire ja erinevate projektide tulemuste edastamise näol seisundi hinnangute või projektide tutvustamise seminaridel. Täpsemat arvepidamist trükiste, seminaride ja intervjuude osas on keeruline teostada, sest enamjaolt on võõrliikide teema kajastatud ühe osana programmist või projektist (näiteks on Keskkonnaministeeriumi kodulehel eraldi võõrliikide infomaterjalide leht¹⁸, kuid viimane merega seonduvate võõrliikide infovoldik “vee võõrliikide käsiraamat” on seal avaldatud 2011. aastal).
2. Lisaks meetmekavas esialgselt planeeritule on Kalanduse Teabekeskus Maaeluministeeriumi eestvedamisel ja EMKF-i toel teinud võõrliikidega seotud (sh ümarmudilaga seoses iga-aastaselt alates 2016 aastast) teavitustegevusi nii laiemale avalikkusele kui ka kalurkonnale ja see tegevus jätkub kuni projekti kestuseni ehk aastani 2022.

Näitena võib välja tuua mõned 2019. läbiviid Teabekeskuse üritused:

- a. Kalatelk-õpituba RäimeWestil Lao sadamas: kalade määramine ja uurimine, kestlik õngeõpe lastele, ülevaade keskkonnakaitsest ja Eesti levinuimatest võõrliikidest. Kalaroogade valmistamine, kalatarbimise propageerimine. Teabekeskus: 11.05.2019.
- b. Kalatelk-õpituba Tuulekala festivalil Hiiumaal Orjaku sadamas: kalade määramine ja uurimine, kalaroogade valmistamine. Kalateadlase esitlus võõrliikidest. Teabekeskus: 24-25.05.2019.

¹⁷ <http://www.sea.ee/valisosalusega-projektid/>

¹⁸ KeM kodulehekülg, võõrliigid: <https://www.envir.ee/et/voorliigid>

- c. Kodumaise värsket kala "ERI" Hea Toidu Festivalil GRILLFEST Pärnu Vallikäärus: kalarogade valmistamine levinud võõrliigist. Kalateadlase ülevaade kalavarude seisust. Teabekeskus: 08.06.2019.

3.3.3. Meetme rakendamise seis

Teabe kogumine ja süstematiseerimine toimib järjepidevalt riikliku keskkonnaseire programmi raames ning seda toetavad ka läbiviidud ja käimasolevad projektid, mistõttu võib meetme esimese tegevuse lugeda rakendatuks. Samuti toimub järjepidevalt teabe edastamine üldsusele ja huvirühmadele seire ja erinevate projektide tulemuste edastamise näol, kuid see keskendub peamiselt kalaliikidele, milledest üksnes ümarmudilale on piisavalt tähelepanu pööratud. Ülejäänud võõrliikide osas on endiselt vajadus edendada teavitustöö tegevusi, mistõttu ei saa meedet rakendatuks veel lugeda.

Võõrliikide teavitustöö puhul ei piisa ühekordsetest üritustest ning tulenevalt tegevuse iseloomust, mis kujutab endast pikema ajaperioodi jooksul järjepidevalt üldsuse ja huvirühmade kaasamist, tuleb selleks planeerida lisaks vähemalt 2 aastat ehk meetme eeldatavaks rakendamise aastaks võib lugeda 2022. Viivituse põhjuseks võib siinkohal lugeda planeeritust pikemat teavitamise protsessi ehk siis osaliselt on kalade poolega tegelema hakatud, kuid tuleb paralleelselt rohkem panustada teiste võõrliikide alasesse teavitustöösse. Ülevaade Euroopa Komisjonile raporteeritavast infost on toodud tabelis 7.

Tabel 7. Meetme “Võõrliikide alase teadlikkuse suurendamine nende leviku ohjamiseks” rakendamise seis kokkuvõtte.

Meetme kood:	BALEE-M003
Meetme nimi:	Võõrliikide alase teadlikkuse suurendamine nende leviku ohjamiseks
Meetme kategooria:	2a
MSRD HKS tunnuse number:	D2
Meetme rakendamise seis:	Rakendamisega on alustatud
Meetmest loobumine:	Ei
Meetme rakendamise aasta:	2022
Viivitus rakendamisel (aastat):	2

Viivituse põhjus:	Muud põhjused – teavitustegevus nõuab planeeritust pikemat aega, et kõik võõrliigid saaksid piisavalt tähelepanu.
Teised takistused:	Ei
Rakendamise seisu lühikirjeldus (vabatahtlik lahter):	Teabe kogumine ja süstematiseerimine toimib järjepidevalt riikliku keskkonnaseire programmi raames, mida toetavad lisaks erinevad projektipõhised tegevused. Teavitustöö üldsusele ja huvirühmadele toimub järjepidevalt, kuid ei ole kõigi võõrliikide osas piisav. Võõrliikidest on piisavalt käsitletud üksnes ümarmudilat (<i>Neogobius melanostomus</i>) ning tähelepanu on pööratud ka mudakrabile (<i>Rhithropanopeus harrisi</i>).

3.4. MSRD meede nr 4 “Rahvusvahelise Ballastveekonventsiooni (BWMC) ratifitseerimine, rakendamise hõlbustamine osaluse abil plaanitavas piirkondlikus teabesüsteemis ja selle rakendamine”

3.4.1. Meetme kirjeldus

Eesti merestrategie meetmekavas toodud meetme “Rahvusvahelise Ballastveekonventsiooni (BWMC) ratifitseerimine, rakendamise hõlbustamine osaluse abil plaanitavas piirkondlikus teabesüsteemis ja selle rakendamine” komponentide kirjeldused on toodud tabelis 8.

Tabel 8. MSRD meetme “Rahvusvahelise Ballastveekonventsiooni (BWMC) ratifitseerimine, rakendamise hõlbustamine osaluse abil plaanitavas piirkondlikus teabesüsteemis ja selle rakendamine” kirjeldus.

Meetme täisnimetus	4. Rahvusvahelise ballastvee konventsiooni (BWMC) ratifitseerimine, rakendamise hõlbustamine osaluse abil plaanitavas piirkondlikus teabesüsteemis ja selle rakendamine
Lühend	Ballastvee konventsiooni rakendamine
Meetme eesmärk (probleemi teadvustamine)	Laevandus on kõige olulisem võõrliikide edasikande viis Läänemeres (sh Eesti merealadel). Kõige suuremat riski kätkevad endas laeva ballastvee mahutite (nii vesi kui setted) vahendusel levivad võõrliigid. Meede on vajalik rahvusvahelise ballastvee konventsiooni ratifitseerimiseks ja rakendamiseks, et vähendada uute võõrliikide invasiooniriski.

Sihid, mille saavutamisele meede kaasa aitab	2.1. Uusi võõrliike läbi primaarse invasiooni ei lisandu. 2.2. Võõrliigid ei kujuta endast ohtu kohalikele liikidele, kooslustele ja ökosüsteemide pikaajalisele säilimisele: - bioreostuse tase (BPL indeks, sensu Olenin <i>et al.</i> 2007) <1
Oluline survetegur, mida meede mõjutab	8.2. Võõrliikide sissetoomine ja ümberasustamine
Meetme kirjeldus (vajalikud tegevused)	Tegevused: 1. 2004. aastal vastu võetud rahvusvahelise ballastvee konventsiooni ratifitseerimine ja rakendamine Eestis, koostöös teiste Läänemere riikidega HELCOM-is ja IMO-s. 1.1. Riiklike järelevalveasutuste tegevused: - õigusaktide ettevalmistamine - õigusaktidega määratleda, mis on ballastvee sete (lastijääde, ohtlik jääde jne) - õigusaktidega määratleda ballastvee setete käitlemise tasu ja arveldused (kes maksab) 1.2. Sadamaettevõtjate tegevused: - ballastvee setete vastuvõtmine ja käitlus - koostöö jäätmekäitluse firmadega ballastvee setete vastuvõtu ja utiliseerimiseks 1.3. Laevandusettevõtjate tegevused: - ballastvee merre pumpamise käitlus - investeringud konventsiooni nõuete täitmiseks 2. Osalemine plaanitavas piirkondlikus teabesüsteemis, mis hõlmab sadamauuringute, seire (sh varajase hoiatamise süsteem) ja ohuhindamise käigus saadud asjakohase teabe kogumist, et hõlbustada konventsiooni rakendamist. Eesti andmete kogumine ja edastamine HELCOM-ile. 3. Põhjendatud erandite A-3 ja vabastuste A-4 süsteemi kehtestamine. Osalemine HELCOM-i ballastvee töögrupis; 4. Võõrliikide ja sadama bioloogilise seire tagamine vastavalt nõuetele ning kontrolli ja järelevalve korraldamine/tagamine/täpsustamine.
Meetme tüüp	Seadusandlik
Meetme kategooria	2.a – täiendavad meetmed HKS-i saavutamiseks ja säilitamiseks, mis põhinevad olemasolevatel EL-i õigusaktide ja rahvusvaheliste lepingute rakendamisel
Vastutav asutus (seadusandlik ja rakenduslik)	KKM
Rahastamise võimalused	RE, KIK
Ajastus	2017–2020
Indikaatorid	- BWMC ratifitseerimine ja rakendamine (tehtud/tegemata) - Andmete edastamine ühtsesse süsteemi (esitatud/esitamata) - Erandite ja vabastuste aluse ja meetodika loomine (tehtud/tegemata) - Seire tulemused kinnitavad võõrliikide lisandumise puudumist laevade ballastvee kaudu

- Järelevalve kinnitab kehtestatud nõuete järgimist

3.4.2. Meetme rakendamisega seotud tegevused

2004. aastal vastu võetud rahvusvahelise ballastvee konventsiooni ratifitseerimine ja rakendamine Eestis, koostöös teiste Läänemere riikidega HELCOM-is ja IMO-s (tegevus 1):

1. Eesti ratifitseeris ballastvee konventsiooni 14.02.2018 ning see jõustus Eestis 17.07.2018¹⁹, millega on esimene tegevus ellu viidud.

Osalemine plaanitavas piirkondlikus teabesüsteemis, mis hõlmab sadamauuringute, seire (sh varajase hoiatamise süsteem) ja ohuhindamise käigus saadud asjakohase teabe kogumist, et hõlbustada konventsiooni rakendamist. Eesti andmete kogumine ja edastamine HELCOM-ile (tegevus 2):

1. INTERREG Läänemere Programmi projekt “Läänemere piirkonna majandamisvõimaluste täiendamine vähendamaks invasiivsete võõrliikide sissetulemist laevadega” (COMPLETE) (kestus mai 2017 – september 2020). Projekti väljundid, mis panustavad teise tegevuse rakendamisesse:
 - a) töötatakse välja varajase hoiatamise süsteem (nn. *early warning system*) andmaks teada organismide ohtlikust vohamisest sadama-aladel, kus ballastvee vahetus tuleks ajutiselt keelustada;
2. Laevade ballastvee ja selle setete kontrolli ning käitlemise 2004. aasta rahvusvahelise konventsiooniga ühinemise seaduse²⁰ §2 kohaselt esitab Konventsiooni artikli 14 lõikes 1 nimetatud andmed Rahvusvahelisele Mereorganisatsioonile ning asjaomasele konventsiooniosalisele Keskkonnaministerium.

Põhjendatud erandite A-3 ja vabastuste A-4 süsteemi kehtestamine. Osalemine HELCOM-i ballastvee töögrupis (tegevus 3):

1. Ballastvee konventsiooni jõustumisega jõustusid ka seadusakti lisa toodud laevade ballastvee ja selle setete kontrolli ning käitlemise reeglid²¹.

¹⁹ Laevade ballastvee ja selle setete kontrolli ning käitlemise 2004. aasta rahvusvaheline konventsioon. <https://www.riigiteataja.ee/akt/222022018002>

²⁰ Laevade ballastvee ja selle setete kontrolli ning käitlemise 2004. aasta rahvusvahelise konventsiooniga ühinemise seadus. <https://www.riigiteataja.ee/akt/222022018001>

²¹ Laevade ballastvee ja selle setete kontrolli ning käitlemise reeglid https://www.riigiteataja.ee/akt/lisa/2220/2201/8002/Laevad_lisa.pdf#

2. INTERREG Läänemere Programmi projekt “Läänemere piirkonna majandamisvõimaluste täiendamine vähendamaks invasiivsete võõrliikide sissetulemist laevadega” (COMPLETE) (kestus mai 2017 – september 2020). Projekti väljundid, mis panustavad kolmanda tegevuse rakendamisesse:
 - a) pakutakse BWMC erisuste võimaldamise ühtsed aluseid, muuhulgas ühtlustades nn. sihtliikide valikukriteeriume ja luues läbipaistva süsteemi ballastvee käitlemisotsuste tegemiseks;

Võõrliikide ja sadama bioloogilise seire tagamine vastavalt nõuetele ning kontrolli ja järelevalve korraldamine/tagamine/täpsustamine (tegevus 4):

1. Sadama bioloogiline seire toimub hetkel riikliku keskkonnaseire mereseire allprogrammi raames.
2. INTERREG Läänemere Programmi projekt “Läänemere piirkonna majandamisvõimaluste täiendamine vähendamaks invasiivsete võõrliikide sissetulemist laevadega” (COMPLETE) (kestus mai 2017 – september 2020). Projekti väljundid, mis panustavad teise tegevuse rakendamisesse:
3. töötatakse välja soovitusel täiendamaks HELCOM-i seirejuhiseid täitmaks nii EL merestrateegia raamdirektiivi tunnus D2 võõrliigid kui ka laeva ballastvee ja setete käitlemise rahvusvaheline konventsiooni (BWMC) nõudeid;
4. luuakse kohaliku võimutasandi tarbeks otsustustoetuse süsteem (nn. *decision support system*) ballastvete majandamiseks Läänemere piirkonnas, mis muuhulgas sisaldab ka ballastvee riskihindamise, eeskirjade täitmise seire ja -jõustamise mudeleid;
5. koolitatakse kohaliku tasandi ametnikke ballastvee proovide kogumiseks vastavalt BWMC nõuetele;
6. pakutakse süsteemne ja kõikehõlmav uusim alusteave ja parim praktika otsuste tegemiseks laevakerede katmiseks kattumisvastaste värvidega. Selle tulemusena töötatakse välja Läänemere-regiooni ülesed ühised soovitusel vähendamaks laevakerede pealiskasvu;
7. luuakse teekaart kaasamaks erineva tasandi ametnikud otsustusprotsessi selle algfaasist alates, muuhulgas kaasates selleks parim rahvusvaheline teave.
8. Lisaks on patogeeni osas Keskkonnaministerium 26.04.2019 “valdkonliku teadus- ja arendustegevuse tugevdamine (RITA)” tegevuse 2 “Teadmisepõhise poliitikakujundamise toetamine, mille eesmärk on lahendada riigi ees seisvaid kiiret sekkumist vajavaid riikliku tähtsusega küsimusi” raames välja kuulutanud

projektikonkursi²² “Laevade ballastvee mikroorganismide ja viiruste uuringud”, mille eesmärk on ballastvee mahutites esinevate mikroorganismide koosluste kohta alusteabe kogumine ja ettepaneku koostamine mikroobsete koosluste järelevalveks ballastvee mahutitest väljapumbatavas ballastvees. Projekt viiakse läbi Tallinna Tehnikaülikooli meresüsteemide instituudi ja Tartu Ülikooli Eesti mereinstituudi koostöös (projekti kestvus: 27.06.2019 – 30.11.2020).

3.4.3. Meetme rakendamise seis

Ballastvee konventsioon on Eestis ratifitseeritud ja jõustunud ning samuti tegeletakse praegusel hetkel võõrliikide alase seiretegevusega, kuid enamus meetme rakendamise jaoks tarvilikest tegevustest on alles osaliselt või ebapiisavalt kaetud. Piirkondliku koostööprojekti INTERREG COMPLETE raames töötatakse välja erinevaid väljundeid, mis panustavad Ballastvee konventsiooni täielikku rakendamisesse. Seega võib lugeda meetme rakendamise vastavalt INTERREG COMPLETE projekti lõpptähtajale 2020 aasta lõpuks, mis tähendab, et meetme rakendamine toimub vastavalt meetmekavas planeeritud ajakavale. Ülevaade Euroopa Komisjonile raporteeritavast infost on toodud tabelis 9.

Tabel 9. Meetme “Rahvusvahelise Ballastveekonventsiooni (BWMC) ratifitseerimine, rakendamise hõlbustamine osaluse abil plaanitavas piirkondlikus teabesüsteemis ja selle rakendamine” rakendamise seisu kokkuvõte.

Meetme kood:	BALEE-M004
Meetme nimi:	Rahvusvahelise Ballastveekonventsiooni (BWMC) ratifitseerimine, rakendamise hõlbustamine osaluse abil plaanitavas piirkondlikus teabesüsteemis ja selle rakendamine
Meetme kategooria:	2a
MSRD HKS tunnuse number:	D2
Meetme rakendamise seis:	Rakendamisega on alustatud
Meetmest loobumine:	Ei
Meetme rakendamise aasta:	2020

²² Laevade ballastvee mikroorganismide ja viiruste uuringu projektikonkurs <https://www.envir.ee/et/eesmargid-tegevused/teadus-ja-arendustegevus/projektikonkursid>

Viivitus rakendamisel (aastat):	0
Viivituse põhjus:	Pole asjakohane
Teised takistused:	Ei
Rakendamise seisu lühikirjeldus (vabatahtlik lahter):	Rahvusvahelise Ballastveekonventsioon (BWMC) on ratifitseeritud ning meetme lõpuni rakendamiseks osaletakse INTERREG Läänemere programmi projektis “Läänemere piirkonna majandamisvõimaluste täiendamine vähendamaks invasiivsete võõrliikide sissetalumist laevadega (COMPLETE)”.

3.5. MSRD meede nr 5 “Piirkondike kalapüügipiirangute väljatöötamine ja töonduskalade piirmõõtude kaasajastamine”

3.5.1. Meetme kirjeldus

Eesti merestrateegia meetmekavas toodud meetme “Piirkondike kalapüügipiirangute väljatöötamine ja töonduskalade piirmõõtude kaasajastamine” komponentide kirjeldused on toodud tabelis 10.

Tabel 10. MSRD meetme “Piirkondike kalapüügipiirangute väljatöötamine ja töonduskalade piirmõõtude kaasajastamine” kirjeldus.

Meetme täisnimetus	5. Piirkondike kalapüügipiirangute väljatöötamine ja töonduskalade piirmõõtude kaasajastamine
Lühend	Püügipiirangud
Meetme eesmärk (probleemi teadvustamine)	Meetme eesmärk on vähendada püügikoormuse mõju kalade asurkondade suuruselisele, soolisele ja vanuselisele koosseisule kalavarude taastootmise poolest olulistes piirkondades. Seiretulemused ja viimase aja uuringud näitavad, et sageli püütakse suur osa kalapõlvkondadest välja enne suguküpseks saamist ja et just suuremad kalad võivad olla kalaasurkondade taastootmisel eriti olulised. Selleks tehakse kehtivate piirmõõtude inventuur ning vajadusel kehtestatakse uued piirmõõdud. Meede on vajalik, kuna mõne kalaliigi (nt koha) puhul on märgatav oluline muutus kalade elukäigus (asurkonna kääbustumine).
Sihid, mille saavutamisele meede kaasa aitab	3.1. Kalapüügist tulenev surve tähtsamatele kalapopulatsioonidele ei ohusta nende populatsioonide pikaajalist säilimist: - kalapopulatsioonide ohututes piirides hoidmiseks ja pikaajaliseks säilimiseks on kalapüügist tulenev surve reguleeritud Euroopa

	<p>Komisjoni iga-aastaselt määratud kvootidega, mis tagab kalavarude kasutamise F_{MSY} piiril ja allpool seda aastaks 2020.</p> <p>3.2. Tähtsamate kalaasurkondade reproduktiivvõime on tagatud.</p> <p>3.3. Töenduslike kalapopulatsioonide vanuseline ja suuruseline koosseis tagab populatsioonide asurkondade pikaajalise säilimise.</p>
Oluline survetegur, mida meede mõjutab	8.3. Liikide selektiivne väljapüük, sealhulgas mittesihtliikide juhuslik püük (nt kutselise ja harrastuspüügi tulemusel).
Meetme kirjeldus (vajalikud tegevused)	<p>Tegevused:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Määratakse kalaasurkonnad, kelle HKS tagamiseks meede on vajalik. 2. Püügipiirangutega kaitset vajavate kalaasurkondade ning neile ökoloogiliselt ja bioloogiliselt oluliste piirkondade ning perioodide välja selgitamine. 3. Kalaasurkondadele ökoloogiliselt ja bioloogiliselt olulistes piirkondades kehtestada ajutised püügipiirangud (eeskätt kudealade ja kudema siirduvate kalade kaitseks). 4. Väljapüütavatele töenduskaladele kehtestatud piirmõõdud hinnatakse üle kalaliikide kaupa ja vajadusel kehtestatakse uued piirmõõdud. 5. Regulatsiooni väljatöötamine ja rakendamine. 6. Huvirühmade teavitamine ja kooskõlastamine (2–3 kohtumist vastavate piirkondade huvigruppidega). 7. Järelevalve teostamine.
Meetme tüüp	Seadusandlik
Meetme kategooria	2.a – täiendavad meetmed HKS-i saavutamiseks ja säilitamiseks, mis põhinevad olemasolevatel EL-i õigusaktide ja rahvusvaheliste lepingute rakendamisel
Vastutav asutus (seadusandlik ja rakenduslik)	KKM, KKI, MeM
Rahastamise võimalused	RE, KIK, EMKF 2014-2020
Ajastus	2016–2020
Indikaatorid	<ul style="list-style-type: none"> - Töenduskalade piirnormid on kaasajastatud - Piirnormide kehtestamise regulatsioon välja töötatud ja rakendatud

3.5.2. Meetme rakendamisega seotud tegevused

Määratakse kalaasurkonnad, kelle HKS tagamiseks on vajalik piirkondlike kalapüügipiirangute väljatöötamine ja/või piirmõõtude kaasajastamine (tegevus 1):

1. Tartu Ülikooli Eesti Mereinstituut on KIK kalanduse programmi toel aastatel 2016 – 2018 läbi viinud uuringu „Merisiia ja meritindi asurkondade struktuur ja varu

- formeerumise bioloogilised alused²³“, mille eesmärgiks on merisiia ja meritindi populatsioonide bioloogiliste muutuste, uurimine täitmaks olulised lüngad kahe kalaliigi bioloogias. Andmed on kasutatavad nii üldökoloogilises (fundamentaalses) kui ka kalavarude majandamise kontekstis. Projekt panustab lisaks tegevustesse 2 – 4;
2. Tartu Ülikooli Eesti Mereinstituudil on hetkel käimas (2019 – 2020) KIK kalanduse programmi toel uuring “Ahven Pärnu lahes: ahvenavarude analüütiline hindamismudel ja majanduslik analüüs²⁴”, mille eesmärkideks on: 1) Pärnu lahe ahvenavarude analüütilise hindamismudeli väljatöötamine, mudeli rakendamine varude kasutamise soovitude andmisel ja võrdlus trendipõhise hindamismudeliga; 2) hinnata harrastajate väljapüüki Pärnu lahe talvise jääaluse püügil ja selle mõju varude seisundile; 3) viia läbi majanduslik analüüs, mille käigus uuritakse kuidas mõjutab ahvena alammõõdu tõstmine ahvenapüügi majanduslikku tasuvust või lõpptoote väljamüügi hinda. Projekt panustab tegevustesse lisaks tegevustesse 2 – 6;
 3. Tartu Ülikooli Eesti Mereinstituudil on hetkel käimas EMKF meetmest 8.3 “Merekeskkonna alaste teadmiste parendamise toetus” rahastatud projekt „Piirkondlike kalapüügipiirangute ning kalade piirmõõtude kaasajastamine“, mille eesmärgiks on kalandusest tuleneva surve, ning liikide selektiivse väljapüügi mõju vähendamine Eesti merealade kaubanduslikult kasutatavatele kalaasurkondadele (projekti lõpp: 31.12.2020). Projekt panustab lisaks tegevustesse 2 ja 4 ning on aluseks tegevuse 3 jaoks.

Püügipiirangutega kaitset vajavate kalaasurkondade ning neile ökoloogiliselt ja bioloogiliselt oluliste piirkondade ning perioodide välja selgitamine (tegevus 2). Lisaks eelmises lõigus loetletud projektidele panustavad tegevuse elluviimisesse järgmised tööd:

1. Tartu Ülikooli Eesti Mereinstituut on 2016. aastal KIK kalanduse programmi toetusel läbi viinud projekti: “Koha kunstkoelmute paigutamine Pärnu lahte, koelmute kontroll ja hooldus 2016. a.”²⁵“, mille eesmärgiks on soodustada koha looduslikku taastootmist. Koelmud paigutatakse piirkondadesse, kus varasemate andmete põhjal koha kõige

²³ TÜ EMI. 2018. Merisiia ja meritindi asurkondade struktuur ja varude formeerumise bioloogilised alused. <https://www.kik.ee/et/projekt/merisiia-ja-meritindi-asurkondade-struktuur-ja-varu-formeerumise-bioloogilised-alused>

²⁴ Ahven Pärnu lahes: ahvenavarude analüütiline hindamismudel ja majanduslik analüüs <https://www.kik.ee/et/projekt/ahven-pannu-lahe-ahvenavarude-analuutiline-hindamismudel-ja-majanduslik-analuus>

²⁵ Koha kunstkoelmute paigutamine Pärnu lahte, koelmute kontroll ja hooldus 2016. a <https://kik.ee/et/projekt/koha-kunstkoelmute-paigutamine-pannu-lahte-koelmute-kontroll-ja-hooldus-2016a>

meelsamini koeb. Tegu on iga-aastane projektiga, mida kuni 2015.a. finantseeriti Euroopa kalandusfondi vahenditest.

2. Eesti Maaülikooli poolt KIK-i kalandusuuringute programmi toel 2016 – 2018 aastal läbi viidud “Kalade taastootmise alased uuringud²⁶²⁷²⁸” ja riigieelarveline projekt 2019. aasta kohta, millede eesmärgiks on saada järjepidev ülevaade kalakasvatustliku taastootmise olukorrast ja edukusest Eestis, sh riigi poolt suures mahus finantseeritava lõhe asustamise tulemuslikkusest ning vältida loodusliku mitmekesisuse kadu liikide ja populatsioonide segamise tagajärjel. Projekt panustab lisaks tegevusse 3.
3. Tartu Ülikooli Eesti Mereinstituut on läbi viinud EMKF meetme 6.2 „Andmete kogumine“ alusel rahastatud uuringud “Eesti kalandussektori riikliku töökava täitmine ja analüüs, teadusvaatlejate paigutamine Eesti lipu all sõitvatele kalalaevadele ning teadussoovituste koostamine kalavarude haldamiseks 2015-2017. aastal” ja “Eesti kalandussektori riikliku töökava täitmine ja analüüs, teadusvaatlejate paigutamine Eesti lipu all sõitvatele kalalaevadele ning teadussoovituste koostamine kalavarude haldamiseks 2018-2019. aastal²⁹”. Uuringute eesmärgiks on anda ülevaade Läänemere rahvusvaheliselt reguleeritavate ja teiste kalaliikide varust ning kasutamise tasemest ja koostada vastavalt nendele teadussoovitused kalavarude haldamiseks. Projektiid panustavad lisaks tegevustesse 3 – 6.

Kalaasurkondadele ökoloogiliselt ja bioloogiliselt olulistes piirkondades ajutiste püügipiirangute (eeskätt kudealade ja kudema siirduvate kalade kaitseks) kehtestamine (tegevus 3). Lisaks eelnevas kahes lõigus loetletud projektidele, mis panustavad kolmanda tegevuse elluviimisesse, toetavad kolmanda tegevuse rakendamist järgmised tööd:

1. 2018.a jõustus ajutine püügipiirang Pärnu lahel - suudmeala keeld 1 km ulatuses³⁰. Tegemist on Pärnu jõe lõhe ja meriforelli asurkondade taastamise meetmega. Lisaks on püügipiirangute väljatöötamisega rakendatud tegevusi 5, 6 ja 7.

²⁶ Gross, R. 2016. Kalade taastootmise alased uuringud 2015. aasta aruanne https://www.envir.ee/sites/default/files/kalade_taatootmise_lepingu_aruanne_2015_emu.pdf

²⁷ Gross, R. 2017. Kalade taastootmise alased uuringud 2016. aasta aruanne https://www.envir.ee/sites/default/files/kalade_taatootmise_lepingu_aruanne_2016_emu.pdf

²⁸ Gross, R. 2018. Kalade taastootmise alased uuringud 2017. aasta aruanne. https://www.envir.ee/sites/default/files/kalade_taatootmise_aruanne_2017.pdf

²⁹ TÜ EMI. 2018. Eesti kalandussektori riikliku töökava täitmine ja analüüs, teadusvaatlejate paigutamine Eesti lipu all sõitvatele kalalaevadele ning teadussoovituste koostamine kalavarude haldamiseks 2018-2019 aastal. Soovitused kalavarude haldamiseks Eesti vetes 2019. aastaks.

<https://www.envir.ee/sites/default/files/kalavarudeseisundjaprognosis2019.pdf>

³⁰ Ajutised kalapüügikitsendused ja agarikupüügi ala Läänemeres 2019. aastal. <https://www.riigiteataja.ee/akt/106032019019>

2. 2019. a jõustus harilikule kohale kõrgem piirmõõt ehk alammõõt 46 cm (varem kehtis 44 cm)³¹. Sellega koos tõsteti ka Pärnu lahel nakkevõrgu silmasuurst³² tagamaks alammõõdust kinni pidamine. Lisaks on püügipiirangute väljatöötamisega rakendatud tegevusi 4, 5, 6 ja 7.

Väljapüütavatele töonduskaladele kehtestatud piirmõõtude kalaliikide kaupa üle hindamine ja vajadusel uute piirmõõtude kehtestamine (tegevus 4), regulatsiooni väljatöötamine ja rakendamine (tegevus 5) ning huvirühmade teavitamine ja kooskõlastamine (tegevus 6) on kaetud eelpool loetletud projektidega, mille juures vastavatesse tegevustesse panustamine välja on toodud.

Järelevalve teostamine (tegevus 7). Lisaks eelnevastes lõikudes loetletud projektidele, mis panustavad seitsmenda tegevuse elluviimisesse, toetavad seitsmenda tegevuse rakendamist järgmised tööd:

EMKF meetmest 6.1 „Kalanduse kontrolli ja järelevalve toetus“ rahastatud projektid:

1. „Elektrooniliste võrgusilma suuruse mõõtjate soetamine“ (KKI, 2016-2017);
2. „SCIP ja JDP ehk inspekteerimiste eriprogrammide ja ühiskasutuskavade täitmise koordineerimine/täitmine 2016–2019“ (KKI);
3. „Droonide soetamine“ (KKI, 2017), tagamaks Eesti Vabariigi jurisdiktsiooni või suveräänsete õiguste alla kuuluvates vetes kalanduse järelevalvega seotud kohustuste täitmist on järelevalve läbi viimisel vaja hakata kasutama rohkem kaasaegseid tehnoloogilisi võimalusi;
4. „Väikelaevade soetamine“ (KKI, 2017–2019), tagamaks Eesti Vabariigi jurisdiktsiooni või suveräänsete õiguste alla kuuluvates vetes kalanduse järelevalvega seotud kohustuste täitmist on efektiivsema järelevalve läbi viimiseks vajadus välja vahetada vananenud väikelaevad ja võtta kasutusele tänapäevased operatiivtöö võimekusega väikelaevad;
5. „Nelja komplekteeritud furgoonhaagise soetamine“ (KKI, 2018).

Meetmesse panustavad ka KIK-i kalanduse kontrolli ja järelevalve alamprogrammist projektid:

6. „Kudekalade kaitse 2016-2019“ (Eesti Kalastajate Selts);
7. „Kalanduse järelevalve ühisoperatsioon 2016-2020“ (KKI);

³¹ Kalapüügieeskiri, lisa 3. Kalade alamõõdud ja mõõtmise nõuded.

https://www.riigiteataja.ee/akt/lisa/1240/4201/9006/VV_65m_lisa3.pdf#

³² Ajutised püügikitsendused ja agarikupüügi ala Läänemeres 2019. aastal
<https://www.riigiteataja.ee/akt/106032019019>

8. „Kalalaevade jälgimissüsteemi arendamine ja sidekulud 2016-2020“ (KEMIT).

3.5.3. Meetme rakendamise seis

Eelnevas peatükis on loetletud terve hulk erinevaid projekte, mis on tänu EMKF-i erinevate rahastusmeetmete ning KIK-i ja riigieelarvevaheliste vahendite toel ellu viidud või alles töös panustades meetme erinevate tegevuste rakendamisesse. Meetme „Piirkondlike kalapüügipiirangute väljatöötamine ja töönduskalade piirmõõtude kaasajastamine” rakendamisesse kõige otsesemalt panustab EMKF meetmest 8.3 “Merekeskkonna alaste teadmiste parendamise toetus” rahastatud projekt „Piirkondlike kalapüügipiirangute ning kalade piirmõõtude kaasajastamine“, mille lõpptähtajaks on 31.12.2020 ja mille väljundina välja pakutavad püügipiirangud vajavad rakendamist läbi vastavate regulatsioonide väljatöötamise, rakendamise ja järelevalve tõhustamise. Sellest tulenevalt tuleb meetme täielikult rakendamise ajaks planeerida projektijärgselt vähemalt kaks aastat, mis teeb meetme rakendamise reaalseks ajaks eeldatavalt 2023. Viivituse põhjuseks võib siinkohal lugeda andmete või teadmiste puudujääki, mis on aluseks vastavate regulatsioonide väljatöötamiseks ja kehtestamiseks. Ülevaade Euroopa Komisjonile raporteeritavast infost on toodud tabelis 11.

Tabel 11. Meetme “Piirkondlike kalapüügipiirangute väljatöötamine ja töönduskalade piirmõõtude kaasajastamine” rakendamise seisu kokkuvõte.

Meetme kood:	BALEE-M005
Meetme nimi:	Piirkondlike kalapüügipiirangute väljatöötamine ja töönduskalade piirmõõtude kaasajastamine
Meetme kategooria:	2a
MSRD HKS tunnuse number:	D1, D3, D4, D6
Meetme rakendamise seis:	Rakendamisega on alustatud
Meetmest loobumine:	Ei
Meetme rakendamise aasta:	2023
Viivitus rakendamisel (aastat):	3
Viivituse põhjus:	Andmed ja teadmised - andmete või teadmiste puudujääk on suurem kui esialgselt arvati ja sellises ulatuses, et meetet ei ole võimalik plaanipäraselt rakendada.
Teised takistused:	Ei

Rakendamise seisu lühikirjeldus (vabatahtlik lahter):	<p>Meetme rakendamiseks on juba läbi viidud ning hetkel käimas mitmeid projekte, kuid need ei ole piisavad, et katta täielikult meetme rakendamist. Sellest tulenevalt on hetkel veel käimas konkreetselt meetme rakendamisele suunatud EMKF-i projekt “Piirkondlike kalapüügipiirangute ning kalade piirmõõtude kaasajastamine“, mille lõpptähtaeg on 31.12.2020. Edasisi tegevusi seoses projekti tulemusel esitatud ettepanekute rakendamisega saab ellu viia alles pärast projekti lõppu.</p>
--	---

3.6. MSRD meede nr 6 “Väheväärtusliku kala realiseerimise soodustamine”

3.6.1. Meetme kirjeldus

Eesti merestrateegia meetmekavas toodud meetme “Väheväärtusliku kala realiseerimise soodustamine” komponentide kirjeldused on toodud tabelis 12.

Tabel 12. MSRD meetme “Väheväärtusliku kala realiseerimise soodustamine” kirjeldus.

Meetme täisnimetus	6. Väheväärtusliku kala realiseerimise soodustamine*
Lühend	Väheväärtusliku kala kasutamine
Meetme eesmärk (probleemi teadvustamine)	<p>Meetme eesmärk on optimeerida töönduspüügil väljapüütud täielikumat kasutamist. Seni on töönduspüügi väheväärtuslik kaaspüük (nt võõrliigid, ogalik, vigastuste või parasiteerituse tõttu kaubandusliku väärtuse minetanud kala) pigem kulu- kui tuluallikas. See on aga soodustanud kaaspüütud surnud kalade tagasiheidet, mis on oluline survetegur nt noorkaladele ja mitmete töönduslikult vähekasutatud liikidele.</p> <p>Meede on vajalik sellise toorme ärakasutamise soodustamiseks ja tagasiheitest tuleneva surve vähendamiseks kaladele. Lisaks peaks meede piirama kaaspüütud võõrliikide (eriti invasiivsete võõrliikide) loodusesse tagasi vabastamist.</p> <p>Meedet tuleb rakendada viisil, mis võimaldab ettevõtjatel vähendada võõrliikide käitlemisega kaasnevat lisakulutusi (mittesihipäraselt püütud väheväärtuslike või müügiks kõlbmatute võõrliikide (kalad, koorikloomad jne) utiliseerimine).</p>
Sihid, mille saavutamisele meede kaasa aitab	<p>3.1. Kalapüügist tulenev surve tähtsamatele kalapopulatsioonidele ei ohusta nende populatsioonide pikaajalist säilimist: kalapopulatsioonide ohututes piirides hoidmiseks ja pikaajaliseks säilimiseks on kalapüügist tulenev surve reguleeritud Euroopa Komisjoni iga aastaselt määratud kvootidega, mis tagab kalavarude kasutamise F_{MSY} piiril ja allpool seda aastaks 2020.</p> <p>3.2. Tähtsamate kalaasurkondade reproduktiivvõime on tagatud.</p>

	3.3. Töenduslike kalapopulatsioonide vanuseline ja suuruseline koosseis tagab populatsioonide asurkondade pikaajalise säilimise.
Oluline survetegur, mida meede mõjutab	8.2. Võõrliikide sissetoomine ja ümberasustamine. 8.3. Liikide selektiivne väljapüük, sealhulgas mittesihthliikide juhuslik püük (nt kutselise ja harrastuspüügi tulemusel).
Meetme kirjeldus (vajalikud tegevused)	Tegevused: 1. Lahenduste välja pakkumine ja analüüs (soodustused, stardiabi, teadus- ja arendustegevus) võimaldamaks ära kasutada seni sisuliselt väärtusetut või jäätmena käsitletavat väheväärtuslikku, sihtliikide püügil kaaspüügina püütud kala ning kalatööstuse jääke. 2. Väärtusliku kala osakaalu selgitamine töõnduspüükides. 3. Väheväärtusliku kala optimaalse kasutuse (kalajahu, eksport jne) kindlaksmääramine. 4. Regulatsiooni väljatöötamine ja rakendamine. 5. Huvirühmade teavitamine ja kooskõlastamine (2–3 kohtumist piirkondade huvirühmadega).
Meetme tüüp	Majanduslik
Meetme kategooria	2.a – täiendavad meetmed HKS-i saavutamiseks ja säilitamiseks, mis põhinevad olemasolevatel EL-i õigusaktide ja rahvusvaheliste lepingute rakendamisel
Vastutav asutus (seadusandlik ja rakenduslik)	MeM, KKM
Rahastamise võimalused	EMKF 2014-2020
Ajastus	2016–2020
Indikaatorid	- Väljastatud toetuste kogumaht - Väljastatud toetuste arv - Toetuste abil kasutatud väheväärtusliku kala hulk

3.6.2. Meetme rakendamisega seotud tegevused

Lahenduste välja pakkumine ja analüüs (soodustused, stardiabi, teadus- ja arendustegevus) võimaldamaks ära kasutada seni sisuliselt väärtusetut või jäätmena käsitletavat väheväärtuslikku, sihtliikide püügil kaaspüügina püütud kala ning kalatööstuse jääke (tegevus 1):

Kalanduse Teabekeskuse kureeritavast EMKF meetmest 1.3 "Teadlaste ja kalurite koostöötoetus" on finantseeritud projekt:

1. "Eesti vetes areneva ümarmudila täiendavate töötlemisvõimaluste suurendamise uuring", mis valmib 2019 ja mille raames töötatakse välja retseptid ümarmudila kasutamiseks inimtoiduks ja lemmiklooma toiduks.

EMKF meetmest 3.3 “Kalanduspiirkonna kohaliku arengu strateegia rakendamine” on rahastatud järgmisi tegevusi:

1. Kalaküpsiste tootmisliini ostmise, mille eesmärgiks on innovaatilise toote turule toomine ja Pärnumaa kalanduspiirkonnas püütava väheväärtusliku kala väärindamine eksporttoodanguks (Toetuse saaja: OÜ Lahekala; projekti lõpp: 30.06.2023);
2. Kala väärindamiseks vajalike seadmete soetamine, mille eesmärgiks on ettevõtte sissetulekute suurendamine ja omapüütud kalast maksimaalse tulu saamine. Eesmärgiks on töödelda lisaks väärtuslikele kalaliikidele ka väheväärtuslikke kalaliike.” (Toetuse saaja: OÜ Mereääre; projekti lõpp: 30.06.2023).

EMKF meetmest 4.4 “Töötlemine” on rahastatud järgmisi tegevusi:

1. Püügi- ja töötlemissektori konkurentsivõime suurendamine, mille eesmärgiks on suurendada püügi- ja töötlemissektori konkurentsivõimet ja leida parem kasutus inimtoiduks kõlbmatu töönduskala töötlemiseks, et seeläbi väärindada muidu kasutat toorainet.” (Toetuse saaja: Eesti Kalatootjate Keskühistu; projekti kestvus: 01.2016 – 11.2018).

Väheväärtusliku kala osakaalu selgitamine töönduspüükides (tegevus 2):

1. Tartu Ülikooli Eesti Mereinstituudi poolt on KIK-i toel 2018. aastal läbi viidud projekt “Väheväärtuslike kalaliikide ja võõrliikide efektiivse väljapüügi meetoodika analüüs³³”, mille käigus on hinnatud ümarmudila ja hõbekogre osakaalu kutseliste kalurite püükides. Projekt ise on suunatud siiski kalapüügi meetoodikatele, mitte otseselt meetme tegevustele, kuid katab ära osaliselt väheväärtusliku kala osakaalu väljaselgitamise tegevuse.

Väheväärtusliku kala optimaalse kasutuse (kalajahu, eksport jne) kindlaksmääramine (tegevus 3):

1. Eesti Maaülikoolil on hetkel käimas EMKF-i meetmest 1.1 “innovatsioon püügil” rahastatud projekt “Väheväärtusliku peenkala väärindamine”, mille eesmärgiks on erinevate tehnoloogiate katsetamine ja väljatöötamine kutselisel püügil kaasneva peenkala väärindamiseks, töötades välja turunõudlust omavad tooted inimeste ja

³³ TÜ EMI. 2018. Väheväärtuslike kalaliikide ja võõrliikide efektiivse väljapüügi meetoodika analüüs. https://www.envir.ee/sites/default/files/vahevaartuslike_kalaliikide_ja_voorliikide_efektiivse_valjapuugi_metoodika_analuus.pdf

lemmikloomade toiduks või tehnoloogia peenkala baasil komposti tootmiseks. (Toetuse saaja: EMÜ; projekti kestvus: 29.06.2017 – 31.12.2022).

Väheväärtuslike kalade realiseerimise soodustamise regulatsiooni väljatöötamine ja rakendamine (tegevus 4). Väheväärtuslike kalade realiseerimist on rahastatud läbi erinevate “Euroopa Merendus- ja Kalandusfondi rakenduskava 2014–2020”³⁴ meetmete, milledele on kehtestatud Maaeluministri määrusega vastavad toetuste andmise ja kasutamise tingimuste korrad.

Huvirühmade teavitamine ja kooskõlastamine (tegevus 5) toimub Maaeluministeeriumi eestvedamisel, millesse panustab samuti Kalanduse teabekeskus, kelle tegevus toimub "Euroopa Merendus- ja Kalandusfondi 2014-2020 rakenduskava" meetme 1.3 "Teadlaste ja kalurite koostöötoetus" ja meetme 2.6 "Teadlaste ja vesiviljelusettevõtjate koostöötoetus" raames. Kalanduse teabekeskuse veebilehe³⁵ kohaselt aitab Kalanduse teabekeskus koordineerida kalandus- ning vesiviljelussektori, kalureid koondavate organisatsioonide ning teadlaste koostööd, tellib ja koordineerib osapooltele huvi pakkuvaid uuringuid ja katseprojekte. Teabekeskus kogub, analüüsib ja jagab kalamajanduslikku teavet, infot vesiviljeluse, vesiviljelussaaduste töötlemise ja turustamise kohta ning avaldab koostöös teadlaste ja ettevõtjatega kalandus- ja vesiviljelusalast infot. Teabekeskus teeb koostööd kohalike kalanduspiirkondadega, võimaldades kohalikel algatusrühmadel saada igakülgset teavet ja abi tegevusstrateegiate elluviimisel.

3.6.3. Meetme rakendamise seis

Väheväärtusliku kala realiseerimise soodustamise näol on tegu majandusliku meetmega, mida rakendatakse Euroopa Merendus- ja Kalandusfondi 2014-2020 rakenduskava alusel. Majanduslike meetmete puhul võib meetme rakendatuks lugeda aastaga, mil kõik väljamaksed on teostatud. Seega fondi periood on küll 2014 – 2020, kuid fond lõpeb 2023. aastaga ehk aastaga, mil viimased väljamaksed teostatakse. Meetme tegevuste seas on projekte, mis lõpevad 2023. aasta seisuga, mistõttu saab meede rakendatud aastaks 2023. Viivituse põhjuseks võibki siinkohal lugeda seda, et tegevusi viiakse ellu kuni 2023. aastani, milleni fondi toetused on abikõlblikud. Ülevaade Euroopa Komisjonile raporteeritavast infost on toodud tabelis 13.

³⁴ Eesti Euroopa Merendus- ja Kalandusfondi rakenduskava 2014–2020
<https://www.agri.ee/sites/default/files/content/arengukavad/emkf-2014/emkf-2014-2020-rakenduskava-2018-06-21.pdf>

³⁵ Kalanduse teabekeskuse koduleht. <http://www.kalateave.ee/et/>

Tabel 13. Meetme “Väheväärtusliku kala realiseerimise soodustamine” rakendamise seis kokkuvõtte.

Meetme kood:	BALEE-M006
Meetme nimi:	Väheväärtusliku kala realiseerimise soodustamine
Meetme kategooria:	2a
MSRD HKS tunnuse number:	D2, D3
Meetme rakendamise seis:	Rakendamisega on alustatud
Meetmest loobumine:	Ei
Meetme rakendamise aasta:	2023
Viivitus rakendamisel (aastat):	3
Viivituse põhjus:	Muud põhjused – meetme rakendamine toimub Euroopa Merendus- ja Kalandusfondi 2014-2020 toel ning meetme saab rakendatuks lugeda alles rahastuse abikõlbulikkuse perioodi lõpuga (2023), millal lõpevad ka viimased meetme rakendamisesse panustavad projektid.
Teised takistused:	Ei
Rakendamise seis lühikirjeldus (vabatahtlik lahter):	Meetme rakendamisega seotud tegevused rahastatakse Euroopa Merendus- ja Kalandusfondist 2014-2020, millest viimased projektid on alles töös ning lõpevad 2023.

3.7. MSRD meede nr 7 “Püügikoormuse kohandamine hea keskkonnaseisundi tingimustele vastavaks”

3.7.1. Meetme kirjeldus

Eesti merestrategie meetmekavas toodud meetme “Püügikoormuse kohandamine hea keskkonnaseisundi tingimustele vastavaks” komponentide kirjeldused on toodud tabelis 14.

Tabel 14. MSRD meetme “Püügikoormuse kohandamine hea keskkonnaseisundi tingimustele vastavaks” kirjeldus.

Meetme täisnimetus	7. Püügikoormuse kohandamine hea keskkonnaseisundi tingimustele vastavaks
Lühend	Püügikoormuse optimeerimine
Meetme eesmärk (probleemi teadvustamine)	Meetme eesmärk on vähendada kalapüügi survet kalaasurkondadele. Sellele vajadusele viitab kalavarude olukord, mis sageli ei vasta heale keskkonnaseisundile (HKS-le).
Sihid, mille saavutamisele meede kaasa aitab	3.1. Kalapüügist tulenev surve tähtsamatele kalapopulatsioonidele ei ohusta nende populatsioonide pikaajalist säilimist: - kalapopulatsioonide jätkusuutlikkuse tagamiseks ja pikaajaliseks säilimiseks on kalapüügist tulenev surve reguleeritud Euroopa Komisjoni iga-aastaselt määratud kvootidega, mis tagab kalavarude kasutamise F_{MSY} piiril ja allpool seda aastaks 2020. 3.2. Tähtsamate kalaasurkondade reproduktiivvõime on tagatud. 3.3. Töenduslike kalapopulatsioonide vanuseline ja suuruseline koosseis tagab populatsioonide asurkondade pikaajalise säilimise.
Oluline survegur, mida meede mõjutab	8.3. Liikide selektiivne väljapüük, sealhulgas mittesihtliikide juhuslik püük (nt kutselise ja harrastuspüügi tulemusel).
Meetme kirjeldus (vajalikud tegevused)	Tegevused: 1. Määratakse kalaasurkonnad, kelle HKS-i tagamiseks meede on vajalik. 2. Analüüs ettepanekuga püügikoormuse kohandamiseks HKS tingimustega. 3. Vajadusel regulatsiooni väljatöötamine ja rakendamine. 4. Huvirühmade teavitamine ja kooskõlastamine (2–3 kohtumist piirkondade huvirühmadega). 5. Järelevalve teostamine.
Meetme tüüp	Seadusandlik
Meetme kategooria	2.a – täiendavad meetmed HKS-i saavutamiseks ja säilitamiseks, mis põhinevad olemasolevatel EL-i õigusaktide ja rahvusvaheliste lepingute rakendamisel
Vastutav asutus (seadusandlik ja rakenduslik)	KKM, KKI, MeM
Rahastamise võimalused	RE, KIK, EMKF 2014-2020
Ajastus	2016–2020
Indikaatorid	- Ettepanek olemasolevate püügikoormuse kohandamiseks HKS tingimustega - Rakendatud regulatsioon

3.7.2. Meetme rakendamisega seotud tegevused

Määratakse kalaasurkonnad, kelle HKS-i tagamiseks on vajalik püügikoormuste kohandamine (tegevus 1):

1. Tartu Ülikooli Eesti Mereinstituudil on töös EMKF meetmest 8.3 “Merekeskkonna alaste teadmiste parendamise toetus” rahastatud projekt „Püügikoormuse kohandamine hea keskkonnaseisundi tingimustele vastavaks“, mille eesmärgiks on kalapüügist tuleneva surve mõju vähendamine Eesti merealade kaubanduslikult kasutatavatele kalaasurkondadele (projekti lõpptähtaeg: 31.12.2020).
2. Ühe projekti tegevusena selgitatakse olemasoleva andmestiku (k.a. kutselise püügi ametlik statistika, Eesti Mereinstituudi kogutav andmestik jne.) analüüsi põhjal välja kalaasurkonnad, kelle HKS-i tagamiseks meede on vajalik.

Analüüs koos ettepanekute koostamisega püügikoormuse kohandamiseks HKS tingimustega (tegevus 2):

1. Projekti „Püügikoormuse kohandamine hea keskkonnaseisundi tingimustele vastavaks“ raames täiendatakse ka olemasolevaid andmebaase, viiakse läbi andmetöötlus ja –analüüs selgitamaks, kus ja millal tuleb viia sisse muudatused püügikoormuse reguleerimiseks ning esitatakse ettepanekud püügikoormuse kaasajastamiseks.

Regulatsiooni väljatöötamine ja rakendamine (tegevus 3), huvirühmade teavitamine ja kooskõlastamine (tegevus 4) ning järelevalve teostamine (tegevus 5) kuuluvad KeM kalavarude osakonna ning Keskkonnainspektsiooni vastutusalasse.

3.7.3. Meetme rakendamise seis

Kalaasurkondade määramine, kelle HKS-i tagamiseks on vajalik püügikoormuste kohandamine ning analüüs koos ettepanekute koostamisega püügikoormuse kohandamiseks viiakse läbi EMKF meetmest 8.3 “Merekeskkonna alaste teadmiste parendamise toetus” rahastatud projekti „Püügikoormuse kohandamine hea keskkonnaseisundi tingimustele vastavaks“ käigus. Edasised tegevused seoses regulatsiooni väljatöötamise, huvirühmade kaasamise, regulatsiooni rakendamise ja järelevalve teostamisega kuuluvad Keskkonnaministeeriumi kalavarude osakonna ning Keskkonnainspektsiooni vastutusalasse. Loetletud tegevused põhinevad projekti väljunditel ning nendega saab tegeleda alles pärast projekti lõppu. Sellest tulenevalt tuleb meetme täielikult rakendamise ajaks planeerida

projektijärgselt vähemalt kaks aastat, mis teeb meetme rakendamise reaalseks ajaks eeldatavalt 2023. Viivituse põhjuseks võib siinkohal lugeda andmete või teadmiste puudujääki, mis on aluseks vastavate regulatsioonide väljatöötamiseks ja kehtestamiseks. Püügikoormuste kohandamise protsessi puhul esineb lisaks üldisemaid poliitilisi takistusi, milleks on erinevate sektorite huvid nagu kalandus ja keskkond. Ülevaade Euroopa Komisjonile raporteeritavast infost on toodud tabelis 15.

Tabel 15. Meetme “Püügikoormuse kohandamine hea keskkonnaseisundi tingimustele vastavaks” rakendamise seisu kokkuvõte.

Meetme kood:	BALEE-M007
Meetme nimi:	Püügikoormuse kohandamine hea keskkonnaseisundi tingimustele vastavaks
Meetme kategooria:	2a
MSRD HKS tunnuse number:	D3
Meetme rakendamise seis:	Rakendamisega on alustatud
Meetmest loobumine:	Ei
Meetme rakendamise aasta:	2023
Viivitus rakendamisel (aastat):	3
Viivituse põhjus:	Andmed ja teadmised - andmete või teadmiste puudujääk on suurem kui esialgselt arvati ja sellises ulatuses, et meetet ei ole võimalik plaanipäraselt rakendada.
Teised takistused:	Muud põhjused - erinevate sektorite huvid nagu kalandus ja keskkond.
Rakendamise seisu lühikirjeldus (vabatahtlik lahter):	Meetme rakendamiseks vajaliku info kogumiseks on töös EMKF-i projekt „Püügikoormuse kohandamine hea keskkonnaseisundi tingimustele vastavaks“, mis algas 2018. aastal ning lõpeb detsembris 2020. Edasisi tegevusi seoses projekti tulemusel

	esitatud ettepanekute rakendamisega saab ellu viia alles pärast projekti lõppu.
--	---

3.8. MSRD meede nr 8 “Püügiandmetest teavitamise elektroonilise süsteemi rakendamine kalapüügi paremaks kontrollimiseks ja püügivahendite hülgamise vältimiseks”

3.8.1. Meetme kirjeldus

Eesti merestrateegia meetmekavas toodud meetme “Püügiandmetest teavitamise elektroonilise süsteemi rakendamine kalapüügi paremaks kontrollimiseks ja püügivahendite hülgamise vältimiseks” komponentide kirjeldused on toodud tabelis 16.

Tabel 16. MSRD meetme “Püügiandmetest teavitamise elektroonilise süsteemi rakendamine kalapüügi paremaks kontrollimiseks ja püügivahendite hülgamise vältimiseks” kirjeldus.

Meetme täisnimetus	8. Püügiandmetest teavitamise elektroonilise süsteemi rakendamine kalapüügi paremaks kontrollimiseks ja püügivahendite hülgamise välistamiseks.
Lühend	Püügiandmetest teavitamise elektrooniline süsteem
Meetme eesmärk (probleemi teadvustamine)	<p>Meetme eesmärk on ajakohastada kalapüügile asetatud püüniste asukohast teavitamist nii, et püügile seatud püünised oleksid individuaalselt seostatavad vastava püügiloaga. Selle meetme juures käsitletakse eelkõige kutselisel ja töönduspüügil kasutatavaid ning harrastuspüügil kalastuskaardi alusel kasutatavaid püüniseid.</p> <p>Meetme tulemusena väheneb võimalus, et vette paigutatakse rohkem püüniseid, kui on püügipiirangute kohaselt ette nähtud. See võimaldab vähendada kalapüügi survet kalaasurkondadele. Samuti võimaldab meede vähendada hüljatud püüniste mõju merekeskkonnale (vt meede 13, mereprügi vähendamise tegevuskava), sest püüniste individuaalse asukoha määramise kaudu saab tõhustada kaotatud püünistest teatamist, nende ülesleidmist ja merekeskkonnast eemaldamist.</p> <p>Süsteemi väljatöötamine võimaldaks määrata väljastatud kalapüügilubadel loetletud püügivahendite asukohta. See tähendab, et vastava loa alusel, kus on määratud lubatud püügivahendite hulk, tuleb esitada andmed nende püügivahendite püügile asetamise asukoha kohta.</p>
Sihid, mille saavutamisele meede kaasa aitab	<p>3.1. Kalapüügist tulenev surve tähtsamatele kalapopulatsioonidele ei ohusta nende populatsioonide pikaajalist säilimist:</p> <ul style="list-style-type: none"> - kalapopulatsioonide ohututes piirides hoidmiseks ja pikaajaliseks säilimiseks on kalapüügist tulenev surve reguleeritud Euroopa Komisjoni iga-aastaselt määratud kvootidega, mis tagab kalavarude kasutamise F_{MSY} piiril ja allpool seda aastaks 2020.

	<p>3.3. Töenduslike kalapopulatsioonide vanuseline ja suuruseline koosseis tagab populatsioonide asurkondade pikaajalise säilimise.</p> <p>1.7. Ökosüsteemi struktuur:</p> <ul style="list-style-type: none"> - kalapopulatsioonide morfomeetrilise struktuuri säilimine (Baasaasta 2012) <p>10.1. Mere- ja rannikukeskkonna prügi kahjulikkus</p> <ul style="list-style-type: none"> - merepõhjas esineva mereprügi koguseid iseloomustab langev trend. (Baasaasta 2016). <p>10.2. Mereprügist põhjustatud kõrvalekalded mereelustiku seisundis ja elupaiga kvaliteedis on ebaolulised.</p>
Oluline survetegur, mida meede mõjutab	<p>8.3. Liikide selektiivne väljapüük, sealhulgas mittesihtliikide juhuslik püük (nt kutselise ja harrastuspüügi tulemusel).</p> <p>3.2. Mereprügi</p>
Meetme kirjeldus (vajalikud tegevused)	<p>Tegevused:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Püügiandmete elektroonilise esitamise süsteemi väljatöötamine ja katsetamine. 2. Vajadusel uue regulatsiooni väljatöötamine ja rakendamine. 3. Huvirühmade teavitamine ja kooskõlastamine (2–3 kohtumist piirkondade huvirühmadega). 4. Elektroonilise süsteemi haldamine. 5. Järelevalve teostamine.
Meetme tüüp	Seadusandlik
Meetme kategooria	2.a – täiendavad meetmed HKS-i saavutamiseks ja säilitamiseks, mis põhinevad olemasolevatel EL-i õigusaktide ja rahvusvaheliste lepingute rakendamisel
Vastutav asutus (seadusandlik ja rakenduslik)	KKI, MeM, KKM
Rahastamise võimalused	EMKF 2014-2020, KIK
Ajastus	2016–2020 toetuste/soodustuste süsteemi väljatöötamine, taristu rajamine, osaline rakendumine
Indikaatorid	<ul style="list-style-type: none"> - Väljastatud püügivahendite lubade arv aastas - Kalurite arv, kes esitab püügiandmeid elektrooniliselt - Merest leitud püügivahendite arv aastas, mille asukohta ei ole elektrooniliselt teavitatud

3.8.2. Meetme rakendamisega seotud tegevused

Püügiandmete elektroonilise esitamise süsteemi väljatöötamine ja katsetamine (tegevus 1):

EMKF meetme 6.1 “Kalanduse kontrolli ja järelevalve toetus” vahenditest on esimese tegevuse rakendamisega rahastatud järgmised tööd:

1. Kalanduse infosüsteemi uuendamine ja liidestamine riiklike andmekogudega ning kaluritele nutirakenduse tegemine (MeM; 2016 – 2017), mille tulemusena uuendati infosüsteemi ja töötati välja püügiandmete esitamise nutirakendus³⁶;
2. Kalanduse kontrolli ja järelevalve toetuse taotlus, eesmärgiga kohandada Kalanduse infosüsteemi, optimeerida ja arendada kutseliste kalurite kliendirakendust PERK ning kutseliste kalurite klienditeenused üle viia Kliendiportaali (MeM; 2017 – 2018).
3. Kalanduse kontrolli ja järelevalve toetuse taotlus 2018-2019 kutselise kalapüügi registri täiendamiseks ja töökindluse parendamiseks. ERS uuendamine ja kaasajastamine (MeM; projekti lõpp: 31.12.2019).

Püügiandmete elektroonilise esitamise süsteemi kohta on info leitav Maaeluministeriumi kodulehelt³⁷.

Püügiandmete elektroonilise süsteemi kasutamiseks vajadusel uue regulatsiooni väljatöötamine ja rakendamine (tegevus 2):

1. Kalapüügiga seonduvate andmete esitamise korra³⁸ kohaselt on lubatud andmeid esitada nii elektrooniliselt kui ka paberdokumendil.

Huvirühmade teavitamine ja kooskõlastamine (tegevus 3):

1. Maaeluministeriumi eestvedamisel on tegeletud ning tegeletakse ka edaspidi huvirühmade kaasamisega. Põllumajanduse ja kalanduse valdkondlik arengukava aastani 2030 (PõKa) eelnõu tööversioon³⁹ toob välja, et tänapäevaste elektrooniliste lahenduste potentsiaal kutselise ranna- ja sisevete püügi aruandluses (6,5 % toimingutest on elektroonilised) on alakasutatud, vaatamata sellele, et võimekus on loodud. Seega on Maaeluministeriumi üheks ülesandeks tulenevalt PõKa 2030 rakendamisega ja seeläbi operatiivse järelevalve parandamisega muuta kogu kalandussektori andmevahetus (s.h kalapüügiload ja püügiandmed) elektrooniliseks, mille elluviimiseks tuleb tegeleda huvirühmade teavitustööga. Samuti tuleb tagada pidev andmekogumise ajakohastamine ja infosüsteemide areng kalavarude säästlikuks kasutamiseks.

³⁶ PERK (püügiandmete edastamise nutirakendus): <https://www.agri.ee/et/perk-ehk-puugandmete-esitamise-rakendus-kaluritele>

³⁷ PERK ehk püügiandmete esitamise rakendus kaluritele: <https://www.agri.ee/et/eesmargid-tegevused/kalamajandus-ja-kutseline-kalapuuk/kutseline-kalapuuk/perk-ehk-puugandmete>

³⁸ Kalapüügiga seonduvate andmete esitamise kord. <https://www.riigiteataja.ee/akt/122112017013>

³⁹ PõKa 2030 tööversioon. <https://www.agri.ee/sites/default/files/content/arengukavad/poka-2030/poka-2030-mustand-2019-04-25-tekst.pdf>

Püügiandmete elektroonilise süsteemi haldamine (tegevus 4):

1. Püügiandmete elektroonilist süsteemi PERK haldab Maaeluministeriumi haldusalas tegutsev riigiasutus Veterinaar- ja Toiduamet, kes on kalapüügiga seonduvate andmete esitamise korra kohaselt andme saaja, v.a määruses nimetatud juhtudel, kus on selleks Keskkonnainspeksioon.
2. Püügiandmete elektroonilise süsteemi tehnilisi uuendusi ja parandusi on läbi viidud projektipõhiselt meetme rakendamise esimese tegevuse juures toodud projektide raames.

Järelevalve teostamine (tegevus 5) kuulub Keskkonnainspeksiooni tegevusvaldkonda. Elektroonilise süsteem ise panustab operatiivse järelevalve parandamisesse.

3.8.3. Meetme rakendamise seis

Püügiandmetest teavitamise elektroonilise süsteemi rakendamise näol on tegu seadusandliku meetmega, mille kohaselt on meede rakendatud, kui seadusandlikud vahendid on jõustunud. Elektrooniliselt püügiandmete edastamise punkt jõustus 2016. aasta lõpus ning esmane elektrooniliste andmete esitamise süsteem PERK valmis jaanuaris 2017. Arvestades, et PERKi tänasel päeval toimiv uuendatud ning täiendatud versioon läks kasutusse 2019. aastal, siis loeme meetme rakendamise aastaks 2019 ning meetmekava esialgse plaani kohaselt, mis nägi rakendamise ajaks ette 2020, viivitusi ei esine. Ülevaade Euroopa Komisjonile raporteeritavast infost on toodud tabelis 17.

Tabel 17. Meetme “Püügiandmetest teavitamise elektroonilise süsteemi rakendamine kalapüügi paremaks kontrollimiseks ja püügivahendite hülgamise vältimiseks” rakendamise seis kokkuvõtte.

Meetme kood:	BALEE-M008
Meetme nimi:	Püügiandmetest teavitamise elektroonilise süsteemi rakendamine kalapüügi paremaks kontrollimiseks ja püügivahendite hülgamise vältimiseks
Meetme kategooria:	2a
MSRD HKS tunnuse number:	D3; D10
Meetme rakendamise seis:	Meede on rakendatud
Meetmest loobumine:	Ei

Meetme rakendamise aasta:	2019
Viivitus rakendamisel (aastat):	0
Viivituse põhjus:	Pole asjakohane
Teised takistused:	Ei
Rakendamise seisu lühikirjeldus (vabatahtlik lahter):	Uuendatud ja täiendatud püügiandmetest teavitamise elektrooniline süsteem on kasutuses ning kalapüügiga seonduvate andmete esitamise korra kohaselt on üheks ametlikuks andmete esituse viisiks kehtestatud elektrooniline andmete esitamine.

3.9. MSRD meede nr. 9 “Veeldatud maagaasi (LNG) laevakütusena kasutamise valmisoleku loomine”

3.9.1. Meetme kirjeldus

Eesti merestrateegia meetmekavas toodud meetme “Veeldatud maagaasi (LNG) laevakütusena kasutamise valmisoleku loomine” komponentide kirjeldused on toodud tabelis 18.

Tabel 18. MSRD meetme “Veeldatud maagaasi (LNG) laevakütusena kasutamise valmisoleku loomine” kirjeldus.

Meetme täisnimetus	9. Veeldatud maagaasi (LNG) laevakütusena kasutamise valmisoleku loomine
Lühend	LNG laevakütusena
Meetme eesmärk (probleemi teadvustamine)	Veeldatud maagaas on oluliselt keskkonnahoidlikum laevakütus kui seni kasutatavad kütused. Selle kasutamine on üks võimalus vähendada õhust merre kanduva lämmastiku hulka. Üleminek veeldatud maagaasile saab toimuda siis, kui uued laevad juba ehitatakse veeldatud maagaasi kasutamiseks ning olemasolevatel laevadel ehitatakse kütusesüsteem ümber. Meetme eesmärk on piirata laevaliiklusest tulenevat õhureostust, et toitainete sisaldus veesambas ei suureneks ega põhjustaks otsest või kaudset negatiivset mõju mere ökosüsteemile ja elurikkusele.
Sihid, mille saavutamisele meede kaasa aitab	5.1. Toitainete sisaldus veesambas ei suurene ega põhjusta otsest või kaudset negatiivset mõju ökosüsteemile ja elurikkusele Peamised sihid, mille saavutamisele meede kaasa aitab on vähendada lämmastiku sissekannet õhu kaudu, vähendada DIN sisaldust, klorofüll a sisaldust ja süvakihi hapniku puudujääki ning suurendada vee läbipaistvust, eelkõige Soome lahes.

Oluline survetegur, mida meede mõjutab	7.1. väetiste ja muude lämmastiku- ja fosforirikaste ainete heitmed
Meetme kirjeldus (vajalikud tegevused)	Tegevused: 1. Veeldatud maagaasi laevakütusena kasutamise soodustamine ja järkjärguline kasutuselevõtt (alustades reisilaevaliiklusest Läänemere piirkonnas. 2. Riiklike toetussüsteemide ja soodustuste loomine: a) taristu (torujuhtmed, terminalid jm) väljaehitamiseks, et laevadele oleks tagatud tegutsemispiirkonnas piisava koguse veeldatud maagaasi olemasolu; b) veeldatud maagaasi kütusena kasutatavate laevade ehitamiseks ning olemasolevate laevade ümberehitamiseks ja opereerimiseks.
Meetme tüüp	Majanduslik
Vastutav asutus (seadusandlik ja rakenduslik)	KKM, MKM
Rahastamise võimalused	Kavandamisel - RE
Ajastus	2016–2020
Indikaatorid	- Eestis registreeritud aluste arv, mis kasutavad kütusena veeldatud maagaasi - Veeldatud maagaasi kasutamine laevanduses (tonni aastas)

3.9.2. Meetme rakendamisega seotud tegevused

Veeldatud maagaasi laevakütusena kasutamise soodustamine ja järkjärguline kasutuselevõtt (alustades reisilaevaliiklusest) Läänemere piirkonnas (tegevus 1):

1. Alates 2017. aasta algusest sõidab Tallinn – Helsingi liinil LNG-kiirlaev Megastar, mis kasutab kütusena peamiselt veeldatud maagaasi (LNG), kuid on võimeline liikuma ka diiselmootoriga.
2. Alates 2018. aastast saavad kõik veeldatud maagaasi ehk LNG-d peamise kütusena kasutavad Tallinna Sadama sadamaid külastavad laevad taotlema tonnažitasu soodustust mahus neli protsenti, soodustuse eesmärk on panustada omaltpoolt keskkonnasäästlike tehnoloogiate kasutuselevõttu Läänemere laevanduses⁴⁰.

⁴⁰ Tallinna Sadam uudised, 14.12.2017 <https://www.ts.ee/uudised?&art=930>

Riiklike toetussüsteemide ja soodustuste loomine taristu (torujuhtmed, terminalid jm) väljaehitamiseks, et laevadele oleks tagatud tegutsemispiirkonnas piisava koguse veeldatud maagaasi olemasolu ning veeldatud maagaasi kütusena kasutatavate laevade ehitamiseks ning olemasolevate laevade ümberehitamiseks ja opereerimiseks (tegevus 2):

1. Eesti Gaasi vastutusel on Tallinki laeva Megastar varustamine ja punkerdamine LNG-ga⁴¹. Punkerdamine toimub autolt laevale ehk *truck-to-ship* (TTS) meetodil Tallinna Vanasadamas.
2. Eesti ja Soome maagaasi ülekandevõrgu operaatorid Elering AS ja Baltic Connector Oy planeerivad riikidevahelist maagaasitoru Balticconnector, et ühendada Eesti ja Soome gaasi ülekandevõrgud. Balticconnectori projektiga on seotud Eesti-Läti ühenduse laiendamine, mille projektiedendaja on Elering AS. Projekti sisuks on ühendustorustiku parendamine Eesti ja Läti vahel, mis hõlmab kompressorjaama ja uue gaasimõõdujaama ehitust Eestis. 15. juulil 2016 otsustas Euroopa Komisjon kaasrahastada Balticconnectori rajamist 75-protsendilise maksimummääraga ja Balticconnectoriga kaasnevat Eesti-Läti gaasiühenduse tugevdamist 50-protsendilise määraga kokku 206 miljoni euro ulatuses⁴².

3.9.3. Meetme rakendamise seis

Veeldatud maagaasi (LNG) laevakütusena kasutamise valmisoleku loomise meetme rakendamise on alustatud. Alates 2017. aastast sõidab Tallinn – Helsingi liinil esimene LNG laev (Megastar), mille punkerdamine toimub Tallinna Vanasadamas ning mille punkerdamise võimekus on tagatud Eesti Gaasi poolt. Lisaks on Tallinna Sadam loonud alates 2018. aastast LNG-d peamise kütusena kasutatavatele laevadele maksusoodustused. Samuti on algust tehtud taristu rajamisega, kus osaleb riigifirma Elering AS ning taristu rajamise soodustamiseks kaasrahastatakse projekti Euroopa Komisjoni poolt. Hetkel pole ainsana LNG laevadele riiklikke soodustusi välja töötatud, kuid selleks on vajalik täiendavaid uuringuid ja analüüse läbi viia. Kuna täiendavat uuringute tegemine ning edasine soodustuste süsteemi kehtestamine on pikem protsess, siis tuleks arvestada vähemalt kuue aastase viivitusega võrreldes esialgselt plaanituga ehk meetme rakendamise reaalseks ajaks 2026. Ülevaade Euroopa Komisjonile raporteeritavast infost on toodud tabelis 19.

⁴¹ Eesti Gaas uudised, 6.03.2018 <https://www.gaas.ee/eesti-gaas-varustab-jargneval-viiel-aastal-megastari-laeva-veeldatud-maagaasiga/>

⁴² Elering Balticconnector <https://elering.ee/balticconnector>

Tabel 19. Meetme “Veeldatud maagaasi (LNG) laevakütusena kasutamise valmisoleku loomine” rakendamise seisu kokkuvõte.

Meetme kood:	BALEE-M009
Meetme nimi:	Veeldatud maagaasi (LNG) laevakütusena kasutamise valmisoleku loomine
Meetme kategooria:	2a
MSRD HKS tunnuse number:	D5
Meetme rakendamise seis:	Rakendamisega on alustatud
Meetmest loobumine:	Ei
Meetme rakendamise aasta:	2026
Viivitus rakendamisel (aastat):	6
Viivituse põhjus:	Tehniline rakendamine – uus informatsioon tehniliste takistuste kohta, mis takistab meetme plaanipärast rakendamist.
Teised takistused:	Ei
Rakendamise seisu lühikirjeldus (vabatahtlik lahter):	Eestis opereerib üks LNG laev Tallink Megastar, mis sõidab liinil Tallinn – Helsingi ning laeva LNG-ga varustamise võimekus on tagatud Eesti Gaasi poolt haagistega autolt laevale meetodil. Alustatud on taristu rajamise projektiga “Balticconnector”, mille raames rajatakse gaasitoru Eesti ja Soome vahele, mida toetatakse läbi Euroopa Liidu kaasrahastuse. Lisaks on Tallinna Sadam loonud alates 2018. aastast LNG-d peamise kütusena kasutavatele laevadele maksusoodustused.

3.10. MSRD meede nr 10 “Otse merre juhitava sademeveekanaliseerimise ja puhastussüsteemide korrastamine, et ohjata sademeveega toitainete, ohtlike ainete ja prügi sissekannet merre”

3.10.1. Meetme kirjeldus

Eesti merestrateegia meetmekavas toodud meetme “Otse merre juhitava sademeveekanaliseerimise ja puhastussüsteemide korrastamine, et ohjata sademeveega toitainete, ohtlike ainete ja prügi sissekannet merre” komponentide kirjeldused on toodud tabelis 20.

Tabel 20. MSRD meetme “Otse merre juhitava sademeveekanaliseerimise ja puhastussüsteemide korrastamine, et ohjata sademeveega toitainete, ohtlike ainete ja prügi sissekannet merre” kirjeldus.

Meetme täisnimetus	10. Otse merre juhitava sademeveekanaliseerimise ja puhastussüsteemide korrastamine, et ohjata sademeveega toitainete, ohtlike ainete ja prügi sissekannet merre
Lühend	Sademevee puhastamine enne merre lasku
Meetme eesmärk (probleemi teadvustamine)	Meede võimaldab vähendada orgaanika, lämmastiku, fosfori, sünteetiliste ja bioaktiivsete ainete, mikrobioloogilise reostuse ning prügi kandumist sademeveega maismaalt merre.
Sihid, mille saavutamisele meede kaasa aitab	5.1. Toitainete sisaldus veesambas ei põhjusta otseselt ega kaudset negatiivset mõju ökosüsteemile ja elurikkusele – peamised sihid, mille saavutamisele meede kaasa aitab on vähendada lämmastiku ja fosfori sissekannet vee kaudu, vähendada DIN ja DIP sisaldust, klorofüll <i>a</i> sisaldust ja süvakihi hapniku puudujääki ning suurendada vee läbipaistvust. 8.1. Saasteainete kontsentratsioonid ei ületa kehtestatud piirväärtusi 10.1. Mere- ja rannikukeskkonna prügi kahjulikkus - merepõhjas esineva mereprügi koguseid iseloomustab langev trend.
Oluline survetegur, mida meede mõjutab	3.2. Mereprügi 5.1. Sünteetiliste ühendite ja bioloogiliselt aktiivsete ühendite juhtimine veekokku 5.2. Mittesünteetiliste ainete ja ühendite juhtimine veekokku 6.1. Muude tahkete, vedelate või gaasiliste ainete juhtimine veekokku 7.1. Väetiste ja muude lämmastiku- ja fosforirikaste ainete heitmed 7.2. Orgaaniliste ainete heitmed 8.1. Mikroobsete patogeenide juhtimine veekokku
Meetme kirjeldus (vajalikud tegevused)	Tegevused: 1. Merre suubuvate sademevee toruotsade kaardistamine. 2. Uute regulatsioonide väljatöötamiseks teostatavad hinnangud, kui palju sademevee sisselasud koormusi mõjutavad.

	<ol style="list-style-type: none"> 3. Olemasolevate sademevee sisselaskude vee kvaliteedi kontrollimine (illegaalse fekaalvete sademeveekanaliseerimise juhtimise tuvastamiseks). 4. Sademevee ja uhtvee käitlemiseks sobivaima ja ökonoomseima viisi leidmisel teiste riikide kogemuse arvestamine. 5. Projekterimisnormide ja -tingimuste läbivaatamine sademevee käitlemise aspektist (imbala/riba nõue jms). 6. Riiklikud toetused sademevee taristu väljaehitamiseks ja ökoloogiliste lahenduste rakendamise soodustamiseks. 7. Uue taristu – kogumistorustike, kraavide, imbalade, sademeveefiltrite, õlikogujate, lodude, kaskaadide jms ehitamine. 8. Järelevalve tõhustamine.
Meetme tüüp	Seadusandlik, tehniline
Vastutav asutus (seadusandlik ja rakenduslik)	KKM, KOV
Rahastamise võimalused	Kavandamisel – RE, KOV, KIK
Ajastus	2016–2020
Indikaatorid	<ul style="list-style-type: none"> - Sademevee tehnilised lahendused ja juhendid valmis - Sademevee puhastusrajatiste (tehnilised, ökoloogilised) arv valgalal asuvates maakondades - Käideldud sademevee hulk

3.10.2. Meetme rakendamisega seotud tegevused

Merre suubuvate sademevee toruotsade kaardistamine (tegevus 1):

1. Ühisveevärgi ja -kanalisatsiooni seaduse⁴³ § 4 kohaselt rajatakse ühisveevärg ja -kanalisatsioon kohaliku omavalitsuse volikogu kinnitatud ühisveevärgi ja -kanalisatsiooni arendamise kava alusel. Kui kohalikul omavalitsusel puudub ühisveevärgi ja -kanalisatsiooni arendamise kava, võib ühisveevärki ja -kanalisatsiooni rajada detailplaneeringu alusel kuni selle arendamise kava valmimiseni tingimusel, et detailplaneering sisaldab paragrahvi 4 lõikes 2 sätestatud nõudeid. Sinna alla kuuluvad käesolevas meetmes nimetatud merre suubuvad toruotsad.
2. Nõuete osas kehtis kuni 30.09.2019 VV määrus nr 99 “Reovee puhastamise ning heit- ja sademevee suublasse juhtimise kohta esitatavad nõuded, heit- ja sademevee reostusnäitajate piirmäärad ning nende nõuete täitmise kontrollimise meetmed⁴⁴”. 17.10.2019 seisuga uut määrust vastu võetud ei ole.

⁴³ Ühisveevärgi ja -kanalisatsiooni seadus. <https://www.riigiteataja.ee/akt/129062018055>

⁴⁴ Reovee puhastamise ning heit- ja sademevee suublasse juhtimise kohta esitatavad nõuded, heit- ja sademevee reostusnäitajate piirmäärad ning nende nõuete täitmise kontrollimise meetmed. <https://www.riigiteataja.ee/akt/116122016006>

2019. aasta 1. oktoobrist jõustuva Veeseaduse kohaselt ei pea kõik sademevee väljalaskmed olema loastatud vaid ainult need väljalaskmed, kuhu jõuab reostunud aladelt kokku kogutud sademevesi. Uue veeseadusega on enam tähelepanu pööratud kombineeritud sademevee lahendustele, et vähendada ühisvoolsete kanalisatsioonisüsteemide ülevoolude kaudu keskkonda juhitavat reostuskoormust. Kombineeritud sademevee lahenduste eesmärk on eelistada sademevee kohapealseid lahendusi, arvestades looduslähedasi planeerimispõhimõtteid, mis vähendavad omakorda koormust lõpp-punktis ehk rannikuveele.

3. 2018. aastal korraldasid Keskkonnaministerium, Keskkonnainspeksioon, Keskkonnaamet ja Keskkonnaagentuur Tallinnas Pirita tee rannajoone paikvaatluse, mille eesmärgiks oli üle kontrollida kõik Pirita tee poolt Tallinna lahte suubuvad toruotsad, keskendudes keskkonnalubade olemasolule⁴⁵. Paikvaatluse käigus tuvastati, et nelja kilomeetri pikkuse rannajoone 16-st mere poole suunatud torust on olemas kehtiv keskkonnaluba heitvee- või saasteainete juhtimiseks vaid kuuel. Kaheksal ülejäänul keskkonnaluba puudus, nendest tuli merre nii vett kui ka prügi.

Uute regulatsioonide väljatöötamiseks teostatavad hinnangud, kui palju sademevee sisselasud koormusi mõjutavad (tegevus 2):

1. Veemajanduskavades on välja toodud punktreostusallikate koormuse hinnangud vooluvee-, seisuvee- ja rannikuveekogumitele avalduvast koormusest. Eraldi sademevee koormuste hinnanguid pole, mistõttu nähakse selle välja selgitamiseks veemajanduskava meetmeprogrammis⁴⁶ ette meetet (meetme kood: HSV01) “Sademeveest tuleneva koormuse uuring ja vajalike meetmete täpsustamine”. Meetmete kohata rakendamise ülevaade esitatakse iga aastast Keskkonnaameti poolt koostatavas meetmeprogrammi rakendamise tegevuskava ülevaates. Aruanded on leitavad Keskkonnaameti kodulehel⁴⁷, viimaste aastate ülevaadete kohaselt ei ole aastatel 2015-2017 selle koodiga meetmeid rakendatud. HSV01 meetme rakendajana on veemajanduskavade meetmeprogrammis märgitud kohalik omavalitus ja võimalik, et Keskkonnaamet ei ole rakendamise kohta veel informatsiooni saanud.

⁴⁵ Keskkonnaministerium uudised, 23.04.2018 <https://www.envir.ee/et/uudised/russalkast-pirita-topini-leiti-8-illegaalset-toruotsa-ja-ohtralt-prugi>

⁴⁶ Keskkonnaministerium. 2016. Meetmeprogramm 2015 – 2021. Ida-Eesti vesikond, Lääne-Eesti vesikond, Koiva vesikond. <https://www.envir.ee/sites/default/files/meetmeprogramm.pdf>

⁴⁷ Meetmeprogrammi rakendamise tegevuskava ülevaated <https://www.keskkonnaamet.ee/et/eesmargid-tegevused/veemajanduskavad/tegevuskavad-ja-ulevaated>

Olemasolevate sademevee sisselaskude vee kvaliteedi kontrollimine (illegaalse fekaalvete sademeveekanaliseerimise juhtimise tuvastamiseks) (tegevus 3):

1. Tegevuse rakendamiseks on veemajanduskava meede (meetme kood: HKÜ05) “Järelevalve veeseaduse § 24 nõuete (reovee puhastamise ning heit- ja sademevee suublasse juhtimise nõuded) täitmise üle”. Veeseadusesse on vastavad järelevalve sätted lisatud (1. oktoobrist kehtima hakanud Veeseaduses on järelevalve sätted § 124 – 132). Selles osas on meede täidetud, kuid järelevalve ise toimub pidevalt lisaks KOV-i järelevalvele ka KKI tegevuse ja KeA korraldatud operatiivseire käigus. Tegu on pideva tegevusega.

Sademevee ja uhtvee käitlemiseks sobivaima ja ökonoomseima viisi leidmisel teiste riikide kogemuse arvestamine (tegevus 4):

1. Tegevuse rakendamiseks on veemajanduskava meede (meetme kood: HSV01) “Oluliste taristuobjektidele sademevee nõuetekohase kogumise ja puhastamise lahendamise (settetiigid, liiva- ja õlipüüdurid vm)”. Sademevee nõuetekohase kogumiseks ja puhastamiseks on loodud KIK-s rahastusvõimalused, mille abil vastavat meetet ellu viiakse ning toimub süsteemide pidev uuendamine, seega on tegu pideva tegevusega.

Projekteerimisnormide ja -tingimuste läbivaatamine sademevee käitlemise aspektist (imbala/riba nõue jms) (tegevus 5):

1. Keskkonnaministeeriumi tellimusel on 2018 valminud töö kombineeritud Sademevee strateegia projekt “Sademevee üleujutustest tingitud kitsaskohtade analüüs ja kombineeritud sademevee strateegia väljatöötamine pilootalal⁴⁸”, mille eesmärk oli koostada soovitused ja juhendmaterjal sademevee kombineeritud lahenduste kavandamiseks, mis on abiks kohalikele omavalitsustele kui ka planeeringute koostajatele, et integreerida koostamisel olevatesse planeeringutesse kliimamuutustest tingitud sademevee probleeme leevendavaid lahendusi. Töös pakuti välja leevendusmeetmeid ja soovitusi nii üld- ja detailplaneeringu tasandil kui ka arengukavade ja ehituslubade tasandil. Praktilise näitena koostati sademevee terviklahendus Elva linna näitel. Töö on jaotatud kaheks eraldiseisvaks osaks. Osa 1 –

⁴⁸ Kooskora, T. 2018. Sademevee üleujutustest tingitud kitsaskohtade analüüs ja kombineeritud sademevee strateegia väljatöötamine pilootalal.
<https://www.envir.ee/et/eesmargid-tegevused/vesi/uuringud-ja-aruanded>

Juhendmaterjal sademeveekäitluse kavandamiseks; Osa 2 – Elva linna sademevee kanalisatsioonivõrgu eskiisprojekt.

Riiklikud toetused sademevee taristu väljaehitamiseks ja ökoloogiliste lahenduste rakendamise soodustamiseks (tegevus 6):

1. Sademevee nõuetekohaseks kogumiseks ja puhastamiseks on loodud KIK-s rahastusvõimalused, mille abil vastavat meetet ellu viiakse ning toimub süsteemide pidev uuendamine, seega on tegu pideva tegevusega.

Uue taristu – kogumistorustike, kraavide, imbalade, sademeveefiltrite, õlikogujate, lodude, kaskaadide jms ehitamine (tegevus 7):

1. Sademevee taristut arendatakse järjepidevalt ja tehakse ka täiesti uusi taristuid, seega on tegu pideva tegevusega.

Järelevalve tõhustamine (tegevus 8):

1. Uued järelevalve sätted on toodud 1. oktoobrist 2019 kehtima hakanud ühisveevärgi ja -kanalisatsiooni seaduses⁴⁹.

3.10.3. Meetme rakendamise seis

Meetme “Otse merre juhitava sademeveekanaliseerimise ja puhastussüsteemide korrastamine, et ohjata sademeveega toitainete, ohtlike ainete ja prügi sissekannet merre” rakendamiseks on alustatud. Merre suubuvate sademevee toruotsade kontrollimine ehk kindlaks tegemine, kellele toruots kuulub ja kas toruotsal on olemas vajalik keskkonnaluba, on läbi viidud üksnes Tallinnas, mistõttu ei saa veel meetet rakendatuks lugeda. Teise tegevuse osas viimaste aastate ülevaadete kohaselt ei ole aastatel 2015-2017 meetmeid rakendatud, kuid kuna meetme rakendajana on veemajanduskavade meetmeprogrammis märgitud kohalik omavalitus on võimalik, et Keskkonnaamet ei ole rakendamise kohta veel informatsiooni saanud. Olemasolevate sademevee sisselaskude vee kvaliteedi kontrollimise, sademevee ja uhtvee käitlemiseks sobivaimate ja ökonoomseimate viiside leidmise, sademevee taristu väljaehitamiseks ja ökoloogiliste lahenduste rakendamise soodustamise ja uute sademevee taristute ehitamise tegevuste näol on tegu järjepidevate tegevustega, mille võib tulenevalt järjepidevate jätkuvate tegevuste printsiibist lugeda rakendatuks. Projekteerimismääruste ja -tingimuste läbivaatamine sademevee käitlemise aspektist viidi läbi 2018. aastal lõppenud

⁴⁹ Ühisveevärgi ja -kanalisatsiooni seadus. <https://www.riigiteataja.ee/akt/122022019031>

kombineeritud sademevee strateegia projekti käigus. Järelevalve tõhustamise osas on uued järelevalve sätted sisse viidud oktoobrist kehtima hakkavasse ühisveevärgi ja -kanalisatsiooni seaduse eelnõusse.

Tulenevalt merre suubuvate sademevee toruotsade kaardistamise tegevusest, mida on läbi viidud üksnes Tallinnas, ei saa meedet rakendatuks lugeda. Meetme viivituse põhjuseks võib lugeda andmete või teadmiste puudujääki, mis tähendab, et meil puudub ülevaade otse merre suubuvate sademevee toruotsade ja nende keskkonnalubade osas. Kaardistustööde läbiviimiseks tuleks arvestada vähemalt kahe aastase viivitusega võrreldes esialgselt plaanituga ehk meetme rakendamise reaalseks ajaks 2022. Ülevaade Euroopa Komisjonile raporteeritavast infost on toodud tabelis 21.

Tabel 21. Meetme “Otse merre juhitava sademeveekanaliseerimise ja puhastussüsteemide korrastamine, et ohjata sademeveega toitainete, ohtlike ainete ja prügi sissekannet merre” rakendamise seis kokkuvõtte.

Meetme kood:	BALEE-M010
Meetme nimi:	Otse merre juhitava sademeveekanaliseerimise ja puhastussüsteemide korrastamine, et ohjata sademeveega toitainete, ohtlike ainete ja prügi sissekannet merre
Meetme kategooria:	2a
MSRD HKS tunnuse number:	D5, D8, D9, D10
Meetme rakendamise seis:	Rakendamisega on alustatud
Meetmest loobumine:	Ei
Meetme rakendamise aasta:	2022
Viivitus rakendamisel (aastat):	2
Viivituse põhjus:	Andmed ja teadmised - andmete või teadmiste puudujääk on suurem kui esialgselt arvati ja sellises ulatuses, et meedet ei ole võimalik plaanipäraselt rakendada.

<p>Teised takistused:</p>	<p>Tehniline rakendamine – uus informatsioon tehniliste takistuste kohta, mis takistab meetme plaanipärast rakendamist.</p>
<p>Rakendamise seisu lühikirjeldus (vabatahtlik lahter):</p>	<p>Merre suubuvate illegaalsete sademevee toruotsade kaardistamist on senini läbi viidud üksnes Tallinnas ning edaspidi on vajadus kaardistada kõikide mereäärsete piirkondade loastamata toruotsad, sest nende kaudu jõuab merre nii toitained, saasteained kui ka prügi. Teadaolevate sademevee sisselaskude vee kvaliteedi kontrollimine toimib järjepidevalt. Uute regulatsioonide väljatöötamiseks koormuste mõju uuringute läbiviimise osas on uuem info puudulik, kuid 2017. seisuga uuringuid läbi viidud ei ole.</p> <p>Projekteerimisnormide ja -tingimuste läbivaatamine sademevee käitlemise aspektist viidi ellu läbi kombineeritud Sademevee strateegia projekti “Sademevee ülejutustest tingitud kitsaskohtade analüüs ja kombineeritud sademevee strateegia väljatöötamine pilootalal”.</p> <p>Sademevee ja uhtevee käitlemiseks sobivaima ja ökonoomseima viisi leidmise jaoks ning sademevee taristu väljaehitamiseks ja ökoloogiliste lahenduste rakendamise soodustamiseks on loodud KIK-s rahastusvõimalused, mille abil vastavat meedet ellu viiakse. Sademevee taristut arendatakse järjepidevalt ja tehakse ka täiesti uusi taristuid, seega on tegu pideva tegevusega.</p> <p>Järelevalve tõhustamise poole pealt on uued järelevalve sätted toodud 1. oktoobrist 2019</p>

	kehtima hakanud ühisveevärgi ja -kanalisatsiooni seaduses.
--	--

3.11. MSRD meede nr 11 “Merereostustõrje võimekuse tõhustamine hädaolukordadele ja keskkonnareostusele reageerimiseks merel”

3.11.1. Meetme rakendamise seis

Eesti merestrategie meetmekavas toodud meetme “Merereostustõrje võimekuse tõhustamine hädaolukordadele ja keskkonnareostusele reageerimiseks merel” komponentide kirjeldused on toodud tabelis 22.

Tabel 22. MSRD meetme “Merereostustõrje võimekuse tõhustamine hädaolukordadele ja keskkonnareostusele reageerimiseks merel” kirjeldus.

Meetme täisnimetus	11. Merereostustõrje võimekuse tõhustamine hädaolukordadele ja keskkonnareostusele reageerimiseks merel
Lühend	Merereostustõrje võimekuse tõhustamine
Meetme eesmärk (probleemi teadvustamine)	Meetme eesmärk on merereostuse vältimine, kiire avastamine ja likvideerimine, sh vastava võimekuse tõstmine sadamates ja kaasates vabatahtlikke. Siseturvalisuse arengukava 2015–2020 oluliseks alaeesmärgiks on tõhusa päästevõimekuse tagamine, mille üheks instrumendiks on „Päästevõimekuse tagamine keskkonnaõnnetustele reageerimiseks“. Ettevõtete (sadamate) ja vabatahtlikke kaasamiseks on vajalik läbi viia vastavad koolitused ja välja töötada reostustõrjesse kaasatavate isikute (sadam, vabatahtlikud jne) koolituse ja pädevuse hindamise alused.
Siht, mille saavutamisele meede kaasa aitab	8.2. Saasteainete mõju: - õlireostuse tagajärjel hukkunud lindude arv ei suurene 2010.–2012. aasta taseme suhtes.
Oluline survetegur, mida meede mõjutab	5. Saastumine ohtlike ainetega: 5.1. Sünteetiliste ühendite ja bioloogiliselt aktiivsete ühendite juhtimine veekokku 5.2. Mittesünteetiliste ainete ja ühendite juhtimine veekokku
Meetme kirjeldus (vajalikud tegevused)	Toetamiseks STAK vastavat meedet kavandatakse järgmisi tegevusi: 1. Töötatakse välja regulatsioon sadamate ennetustegevuseks reostuse vältimisel (määrus sadamate reostustõrje plaani sisu ja reostustõrje tehnika kohta, mis peaks tõhusamalt tagama keskkonnanõuete täitmise ning looma eeldused reostuse tekkimise vältimiseks sadamates). 2. Töötatakse välja reostustõrje eest vastutavate ja kaasatud isikute (sadam, vabatahtlikud jne) koolituse ja pädevuse hindamise alused, eesmärgiga, et riiklikul tasemel oleks olemas IMO nõuetele vastavad koolitajad, kelle kaasabil tagatakse üldine tõhusam ja koordineeritud reostustõrje alane tegevus sadamates, vabatahtlike hulgas jm.

Meetme tüüp	Seadusandlik
Meetme kategooria	2.a – täiendavad meetmed HKS-i saavutamiseks ja säilitamiseks, mis põhinevad olemasolevatel EL-i õigusaktide ja rahvusvaheliste lepingute rakendamisel
Vastutav asutus (seadusandlik ja rakenduslik)	KKM, KKI, SiM, PPA
Rahastamise võimalused	RE, STAK
Ajastus	2016–2020
Indikaatorid	<ul style="list-style-type: none"> - Regulatsioonile vastavate reostustõrje plaanide olemasolu sadamates; - Läbiviidud koolituste arv; - Kaasatud vabatahtlike arv

3.11.2. Meetme rakendamisega seotud tegevused

Töötatakse välja regulatsioon sadamate ennetustegevuseks reostuse vältimisel (määrus sadamate reostustõrje plaani sisu ja reostustõrje tehnika kohta, mis peaks tõhusamalt tagama keskkonnanõuete täitmise ning looma eeldused reostuse tekkimise vältimiseks sadamates) (tegevus 1):

1. Vabariigi Valitsuse määrus nr 34⁵⁰, millega kehtestati täpsemad nõuded sadama reostustõrjeplaani sisu ja reostustõrjetehnika kohta, jõustus 2016. aasta septembris.

Töötatakse välja reostustõrje eest vastutavate ja kaasatud isikute (sadam, vabatahtlikud jne) koolituse ja pädevuse hindamise alused, eesmärgiga, et riiklikul tasemel oleks olemas IMO nõuetele vastavad koolitajad, kelle kaasabil tagatakse üldine tõhusam ja koordineeritud reostustõrje alane tegevus sadamates, vabatahtlike hulgas jm (tegevus 2):

1. INTERREG Läänemere piirkonna projekt OIL SPILL⁵¹ (projekti kestus: 2019 – 2021), mille eesmärgiks on parandada ametiasutuste, valitsusväliste organisatsioonide ning vabatahtlike vahelist koostööd naftareostuse vastu võitlemisel madalas rannikuvees, et reostuse likvideerimine oleks kiirem, tõhusam ja tulemuslikum. Lisaks on eesmärgiks tuvastada ühtlustamist vajavaid piiriüleseid protseduure, töötada välja reostustõrje alaseid õppematerjale ja viia läbi reostustõrje õppuseid ning täpsustada peamisi juriidilisi küsimusi naftareostuse vastu võitlemise koostöös.

⁵⁰ Täpsemad nõuded sadama reostustõrjeplaani sisu ja reostustõrjetehnika kohta.

<https://www.riigiteataja.ee/akt/118032016014>

⁵¹ INTERREG projekt OIL SPILL. <https://projects.interreg-baltic.eu/projects/oil-spill-189.html>

3.11.3. Meetme rakendamise seis

Meetme “merereostustõrje võimekuse tõhustamine hädaolukordadele ja keskkonnareostusele reageerimiseks merel” rakendamisega on alustatud. Esimese tegevusega seoses, mis nägi ette regulatsioonide väljatöötamist sadamate ennetustegevuseks reostuse vältimisel, jõustus 2016. aasta septembris määrus “Täpsemad nõuded sadama reostustõrjeplaani sisu ja reostustõrjetehnika kohta”. Reostustõrje eest vastutavate ja kaasatud isikute (sadam, vabatahtlikud jne) koostöö ja koolitustega tegeletakse käimasoleva INTERREG Läänemere piirkonna projekti OIL SPILL raames. Seega võib meetme rakendamise ajaks märkida vastavalt OIL SILL lõpule 2021 ning viivituseks 1 aasta. Viivituse peamiseks põhjuseks võib lugeda varasemat rahastuse puudumist ning ebapiisavat eelarvet, samuti võib muude takistuste all välja tuua riikliku rakendusvahendi puudumist. Ülevaade Euroopa Komisjonile raporteeritavast infost on toodud tabelis 23.

Tabel 23. Meetme “Merereostustõrje võimekuse tõhustamine hädaolukordadele ja keskkonnareostusele reageerimiseks merel” rakendamise seisu kokkuvõte.

Meetme kood:	BALEE-M011
Meetme nimi:	Merereostustõrje võimekuse tõhustamine hädaolukordadele ja keskkonnareostusele reageerimiseks merel
Meetme kategooria:	2a
MSRD HKS tunnuse number:	D8, D9
Meetme rakendamise seis:	Rakendamisega on alustatud
Meetmest loobumine:	Ei
Meetme rakendamise aasta:	2021
Viivitus rakendamisel (aastat):	1
Viivituse põhjus:	Rahastus – Rahastuse puudumine: eelarve puudumine või ebapiisav eelarve (sh tehnilised- ja personali kulud).
Teised takistused:	Riiklik rakendusvahend – Meetme rakendamiseks puudub riiklikul tasandil vastav rakendusvahend; näiteks regulatsioon või mõni

	muu rakendusvahend, mis on vajalik meetme rakendamiseks, ei ole veel vastu võetud.
Rakendamise seisu lühikirjeldus (vabatahtlik lahter):	Määrus, millega sätestati täpsemad nõuded sadama reostustõrjeplaani sisu ja reostustõrjetechnika kohta, jõustus 2016. Reostustõrje eest vastutavate ja kaasatud isikute koostöö ja koolitustega tegeletakse INTERREG Läänemere piirkonna projekti OIL SPILL raames, mis lõpeb 2021.

3.12. MSRD meede nr 12 “Merel punkerdamisega kaasnevate keskkonnariskide ohjamine”

3.12.1. Meetme kirjeldus

Eesti merestrateegia meetmekavas toodud meetme “Merel punkerdamisega kaasnevate keskkonnariskide ohjamine” komponentide kirjeldused on toodud tabelis 24.

Tabel 24. MSRD meetme “Merel punkerdamisega kaasnevate keskkonnariskide ohjamine” kirjeldus.

Meetme täisnimetus	12. Merel punkerdamisega kaasnevate keskkonnariskide ohjamine
Lühend	Punkerdamise keskkonnariskide ohjamine
Meetme eesmärk (probleemi teadvustamine)	Meetme eesmärk on punkerdamise keskkonnaohutumaks muutmine ja vastutuse tõhusam kohaldamine. Kuna punkerdamine merel on põhjustanud reostusjuhtumeid Eesti rannikumeres, siis on vajalik välja töötada ja kehtestada senisest selgemad nõuded taolisele tegevusele, sh nõuded kontrolli ja vastutuse osas.
Sihid, mille saavutamisele meede kaasa aitab	8.2. Saasteainete mõju: - õlireostuse tagajärjel hukkunud lindude arv ei suurene 2010.–2012. aasta taseme suhtes. (täiendav siht: reostusjuhtumite arv väheneb)
Oluline survetegur, mida meede mõjutab	5. Saastumine ohtlike ainetega: 5.1. Sünteetiliste ühendite ja bioloogiliselt aktiivsete ühendite juhtimine veekokku 5.2. Mittesünteetiliste ainete ja ühendite juhtimine veekokku
Meetme kirjeldus (vajalikud tegevused)	Tegevused: 1. Kehtestatakse õiguslik alus merel punkerdamise keskkonnaohutumaks muutmiseks, laevade kontrollimiseks ja vastutuse kohaldamiseks. Selleks valmistatakse ette ja

	kehtestatakse määruse muudatus nafta ja naftasaaduste laevalt laevale ümberlaadimise kohta. 2. Täiendatakse mereinfosüsteemi uue punkerdamise rakendusega.
Meetme tüüp	Seadusandlik
Meetme kategooria	2.a – täiendavad meetmed HKS-i saavutamiseks ja säilitamiseks, mis põhinevad olemasolevatel EL-i õigusaktide ja rahvusvaheliste lepingute rakendamisel
Vastutav asutus (seadusandlik ja rakenduslik)	KKM, KKI, MKM, VTA
Rahastamise võimalused	RE, KIK
Ajastus	2015–2017
Indikaatorid	- Punkerdamisega seotud naftareostusjuhtumite arv

3.12.2. Meetme rakendamisega seotud tegevused

Kehtestatakse õiguslik alus merel punkerdamise keskkonnaohutumaks muutmiseks, laevade kontrollimiseks ja vastutuse kohaldamiseks. Selleks valmistatakse ette ja kehtestatakse määruse muudatus nafta ja naftasaaduste laevalt laevale ümberlaadimise kohta (tegevus 1):

1. Oktoober 2019 seisuga kehtib 2011. aasta määrus “Nafta ja naftasaaduste merel, Peipsi-Pihkva järvel ning Narva jõel käitlemise kord⁵²”.
2. Keskkonnaministeeriumi merekeskkonna osakonnal on hetkel töös 2019. aasta tööplaani kohaselt uue Veeseaduse⁵³ alusel punkerdamise korra uus määrus. 17.10.2019 seisuga määrust vastu võetud ei ole.

Täiendatakse mereinfosüsteemi uue punkerdamise rakendusega (tegevus 2):

1. Majandus- ja kommunikatsiooniministri määrus nr 39 “Elektroonilise mereinfosüsteemi põhimäärus⁵⁴” §4 toob välja andmekogusse kantavate andmete koosseisu, mille hulka hetkel punkerdamise määrus ei kuulu.

3.12.3. Meetmete rakendamise seis

Keskkonnaministeerium on ette valmistamas merel punkerdamise korra uut määrust, millest tulenevalt võib väita, et meetme “Merel punkerdamisega kaasnevate keskkonnariskide ohjamine” rakendamisega on alustatud. Punkerdamise määruse jõustumine on kavandatud

⁵² Nafta ja naftasaaduste merel, Peipsi-Pihkva järvel ning Narva jõel käitlemise kord.

<https://www.riigiteataja.ee/akt/108032011016>

⁵³ Veeseadus. <https://www.riigiteataja.ee/akt/122022019001>

⁵⁴ Elektroonilise mereinfosüsteemi põhimäärus. <https://www.riigiteataja.ee/akt/113062013018?leiaKehtiv>

2019. aasta lõppu, pärast mida on võimalik asuda välja töötama mereinfosüsteemile punkerdamise rakendust, kuid see omakorda nõuab lisaks elektroonilise mereinfosüsteemi põhimääruse muudatust merel punkerdamise rakenduse lisamise näol. Kuna uue rakenduse väljatöötamine koos seadusaktidesse muudatuste sisseviimisega on ajamahukas protsess, võib meetme reaalseks rakendumise ajaks eeldatavalt lugeda 2026. Viivituse peamiseks põhjuseks on riiklik rakendusvahend ehk siis rakendusvahend, mis on vajalik meetme lõplikuks rakendamiseks, ei ole veel vastu võetud. Ülevaade Euroopa Komisjonile raporteeritavast infost on toodud tabelis 25.

Tabel 25. Meetme “Merel punkerdamisega kaasnevate keskkonnamiskide ohjamine” rakendamise seisu kokkuvõte.

Meetme kood:	BALEE-M012
Meetme nimi:	Merel punkerdamisega kaasnevate keskkonnamiskide ohjamine
Meetme kategooria:	2a
MSRD HKS tunnuse number:	D8, D9
Meetme rakendamise seis:	Rakendamisega on alustatud
Meetmest loobumine:	Ei
Meetme rakendamise aasta:	2026
Viivitus rakendamisel (aastat):	6
Viivituse põhjus:	Riiklik rakendusvahend - Meetme rakendamiseks puudub riiklikul tasandil vastav rakendusvahend, nagu näiteks regulatsioon või mõni muu rakendusvahend, mis on vajalik meetme rakendamiseks, ei ole veel vastu võetud.
Teised takistused:	Tehniline rakendamine - uus informatsioon tehniliste takistuste kohta, mis takistab meetme plaanipärast rakendamist.
Rakendamise seisu lühikirjeldus (vabatahtlik lahter):	Keskkonnaministeerium on ette valmistamas merel punkerdamise korra uut määrust, mille

	<p>eeldatav jõustumise aeg on 2019. aasta lõpp.</p> <p>Pärast määruse jõustumist on võimalik teha ettepanek elektroonilise mereinfosüsteemi põhimääruse muudatusteks seoses mereinfosüsteemi täiendamisega uue punkerdamise rakenduse osas.</p>
--	---

3.13. MSRD meede nr 13 “Sadamates mereprügi, sh hüljatud kalapüügivahendite, vastuvõtmise korraldamise analüüs ja tegevuskava väljatöötamine”

3.13.1. Meetmete kirjeldus

Eesti merestrategie meetmekavas toodud meetme “Sadamates mereprügi, sh hüljatud kalapüügivahendite, vastuvõtmise korraldamise analüüs ja tegevuskava väljatöötamine” komponentide kirjeldused on toodud tabelis 26.

Tabel 26. MSRD meetme “Sadamates mereprügi, sh hüljatud kalapüügivahendite, vastuvõtmise korraldamise analüüs ja tegevuskava väljatöötamine” kirjeldus.

Meetme täisnimetus	13. Sadamates mereprügi, sh hüljatud kalapüügivahendite, vastuvõtmise korraldamise analüüs ja tegevuskava väljatöötamine
Lühend	Mereprügi vastuvõtmise tegevuskava
Meetme eesmärk (probleemi teadvustamine)	<p>Meetme üldine eesmärk on mere prügistumise vähendamine merest väljapüütava prügi, sh hüljatud püügivahendite, vastuvõtusüsteemi korraldamise abil. Sadamates ühtlustatud mereprügi vastuvõtusüsteemi väljatöötamine tagaks HELCOM soovitusel 28E/10 täieliku rakendamise Eestis. Meetme rakendamisega oleks võimalik mereprügi probleemi lahendamisele kaasata üks olulistest huvirühmadest – kalurid. Samuti võimaldaks see teatud määral lahendada hüljatud püügivahendite probleemi, kui neid sarnaselt muu mereprügiga oleks võimalik sadamas üle anda.</p>
Sihid, mille saavutamisele meede kaasa aitab	<p>10.1. Mere- ja rannikukeskkonna prügi kahjulikkus Rannaprügi: Mereprügi koguse vähendamine kümne kõige tavalisema randadest leitud prügiliigi osas (baasaasta 2016) Mikroprügi: Veesamba, merepõhja ja rannaala mereprügi koguseid iseloomustab langev trend. (Baasaasta 2016) Merepõhjas esineva mereprügi koguseid iseloomustab langev trend (baasaasta 2016) 10.2. Mereprügist põhjustatud kõrvalekalded mereelustiku seisundis ja elupaiga kvaliteedis on ebaolulised</p>

Oluline survetegur, mida meede mõjutab	3.2. Mereprügi
Meetme kirjeldus (vajalikud tegevused)	Tegevused: 1. Mereprügi vastuvõtusüsteemi pilootprojekti korraldamine valitud sadamas, mille tulemused võetakse arvesse analüüsi koostamisel; 2. Mereprügi vastuvõtusüsteemi, mis soodustab mereprügi kogumist ja sadamas ära andmist, välja töötamise analüüs, mis hõlmab ka vastuvõtusüsteemi majandusanalüüsi parima rahastusvõimaluse leidmiseks; 3. Analüüsi tulemuste alusel edasise tegevuskava koostamine; 4. Vajadusel õigusaktide muudatused; 5. Püügivahendite vastuvõtmise ja käitlussüsteemi rakendamine, sh vastavate käitlustehnoloogiate investeeringute toetamine.
Meetme tüüp	Tehniline
Meetme kategooria	2.a – täiendavad meetmed HKS-i saavutamiseks ja säilitamiseks, mis põhinevad olemasolevatel EL-i õigusaktide ja rahvusvaheliste lepingute rakendamisel
Vastutav asutus (seadusandlik ja rakenduslik)	KKM, KOV, MKM
Rahastamise võimalused	Kavandamisel – RE, KIK, EMKF (?)
Ajastus	2016–2020
Indikaatorid	- Pilootprojekt on ellu viidud - Valminud on analüüs - Tegevuskava on koostatud

3.13.2. Meetmete rakendamisega seotud tegevused

Mereprügi vastuvõtusüsteemi pilootprojekti korraldamine valitud sadamas, mille tulemused võetakse arvesse analüüsi koostamisel (tegevus 1):

1. INTERREG Läänemere piirkonna projekt “MARELITT Baltic⁵⁵” (2016 – 2019), mille käigus on läbi viidud sadamate jäätmekäitluse kaardistamist ja hüljatud püügiriistade puhastamist ning sortimise eksperimente.
2. KIK-i rahastatav pilootprojekt “Sadamates mereprügi vastuvõtmise korraldamiseks tegevuskava koostamine” (2019 – 2020) panustab meetme esimese tegevuse rakendamisse - pilootprojekti tegevus: mereprügi vastuvõtusüsteemi piloottegevuste korraldamine valitud sadamas, mille käigus hinnatakse olemasolevaid probleeme ning pakutakse välja ja testitakse lahendusi merest väljapüütud prügi vastuvõtmiseks Eesti rannikumere väike- ja kalasadamates. Süsteemi toimimist takistatavatest teguritest

⁵⁵ MARELITT Baltic projekti veebileht. <https://www.marelittbaltic.eu/about-the-project>

ülevaate saamiseks kaardistatakse olukord kuues kalasadamas, mis valitakse välja koostöös Keskkonnaministeeriumiga.

Mereprügi vastuvõtusüsteemi, mis soodustab mereprügi kogumist ja sadamas ära andmist, välja töötamise analüüs, mis hõlmab ka vastuvõtusüsteemi majandusanalüüsi parima rahastusvõimaluse leidmiseks (tegevus 2):

1. Meetme teise tegevuse rakendamisesse panustab ülalmainitud pilootprojekti tegevus: mereprügi vastuvõtusüsteemi analüüsi ja tegevuskava koostamine, mille käigus pööratakse tähelepanu kutseliste kalurite poolt kaaspüügina väljapüütud mereprügi ning hüljatud ja/või kaotsiläinud kalapüügivahendite vastuvõtmise korraldamisele.

Analüüsi tulemuste alusel edasise tegevuskava koostamine (tegevus 3):

1. Pilootprojekti raames koostatakse sadamas mereprügi, sh hüljatud kalapüügivahendite, vastuvõtmise korraldamise tegevuskava.

Vajadusel õigusaktide muudatused (tegevus 4):

1. Pilootprojekti tegevuste hulka kuulub ka suhtlus valdkonna erinevate osapooltega ning arutelu selle üle, kas ja milliseid õigusakte tuleks muuta. Väljundina esitatakse ettepanekud õigusaktide muudatusteks. Muudatuste sisse viimine ja rakendamine kuulub Keskkonnaministeeriumi ülesannete hulka ning seda saab teostada alles pärast pilootprojekti lõppemist.

Püügivahendite vastuvõtmise ja käitlussüsteemi rakendamine, sh vastavate käitlustehnoloogiate investeeringute toetamine (tegevus 5):

1. Mereprügi, sh hüljatud kalapüügivahendite, vastuvõtmise ja käitlussüsteemi rakendamise korraldamine koos selleks vajalike investeeringute toetuste loomisega kuulub Keskkonnaministeeriumi ülesannete hulka ning seda saab teostada alles pärast pilootprojekti elluviimist.

3.13.3. Meetmete rakendamise seis

Meetme “Sadamates mereprügi, sh hüljatud kalapüügivahendite, vastuvõtmise korraldamise analüüs ja tegevuskava väljatöötamine” rakendamisega on alustatud. MTÜ Hoia Eesti merd ja Eesti Sukeldujate Klubi osalevad INTERREG Läänemere piirkonna projektis “MARELITT Baltic”, mida võib pidada pilootprojekti “Sadamates mereprügi vastuvõtmise korraldamiseks tegevuskava koostamine” ettevalmistustööks. MTÜ Hoia Eesti Merd poolt koostatakse 2019 – 2020 läbiviidava pilootprojekti “Sadamates mereprügi vastuvõtmise korraldamiseks

tegevuskava koostamine” käigus sadamates mereprügi, sh hüljatud kalapüügivahendite, vastuvõtmise analüüs ja tegevuskava, suheldakse valdkonna erinevate osapooltega ning arutletakse, kas ja milliseid õigusakte tuleks muuta ning esitatakse ettepanekud muudatusteks. Pilooprojekti tulemuste põhjal viiakse vastavalt vajadusele õigusaktidesse muudatusi sisse ning rakendatakse kalapüügivahendite vastuvõtmise ja käitlussüsteemi, sh vastavate käitlustehnoloogiate investeringute toetamist. Viimased tegevused saavad toimuda alles pärast projekti lõppu, mistõttu võib meetme reaalseks eeldatavaks rakendamise ajaks lugeda 2023. Viivituse peamiseks põhjuseks on andmete ja teadmiste puudujääk, kuid edasise mereprügi, sh kalapüügivahendite vastuvõtmise ja käitlussüsteemi rakendamise osas võib lisatakistusena välja tuua ka rahastuse leidmise. Ülevaade Euroopa Komisjonile raporteeritavast infost on toodud tabelis 27.

Tabel 27. Meetme “Sadamates mereprügi, sh hüljatud kalapüügivahendite, vastuvõtmise korraldamise analüüs ja tegevuskava väljatöötamine” rakendamise seisu kokkuvõte.

Meetme kood:	BALEE-M013
Meetme nimi:	Sadamates mereprügi, sh hüljatud kalapüügivahendite, vastuvõtmise korraldamise analüüs ja tegevuskava väljatöötamine
Meetme kategooria:	2a
MSRD HKS tunnuse number:	D10
Meetme rakendamise seis:	Rakendamisega on alustatud
Meetmest loobumine:	Ei
Meetme rakendamise aasta:	2023
Viivitus rakendamisel (aastat):	3
Viivituse põhjus:	Andmed ja teadmised - Andmete või teadmiste puudujääk on suurem kui esialgselt arvati ja sellises ulatuses, et meetet ei ole võimalik plaanipäraselt rakendada.
Teised takistused:	Rahastus – rahastuse puudumine: eelarve puudumine või ebapiisav eelarve (sh tehnilised- ja personali kulud).

Rakendamise seisu lühikirjeldus (vabatahtlik lahter):	Pilootprojekt “Sadamates mereprügi vastuvõtmise korraldamiseks tegevuskava koostamine” viiakse läbi ajavahemikul 2019 – 2020. Õigusaktide muudatused ning püügivahendite vastuvõtmise ja käitlussüsteemi rakendamine, sh vastavate käitlustehnoloogiate investeringute toetamine, põhinevad projekti tulemustel ning on rakendatavad alles pärast projekti lõppemist.
--	---

3.14. MSRD meede nr 14 “Mereprügi probleemi teavitamine ja plastpakendite merre sattumise ennetamine”

3.14.1. Meetme kirjeldus

Eesti merestrateegia meetmekavas toodud meetme “Mereprügi probleemi teavitamine ja plastpakendite merre sattumise ennetamine” komponentide kirjeldused on toodud tabelis 28.

Tabel 28. MSRD meetme “Mereprügi probleemi teavitamine ja plastpakendite merre sattumise ennetamine” kirjeldus.

Meetme täisnimetus	14. Mereprügi probleemi teavitamine ja plastpakendite merre sattumise ennetamine
Lühend	Mereprügiga seotud teavitus- ja ennetustegevus
Meetme eesmärk (probleemi teadvustamine)	Meetme eesmärk on ühiskonda teavitada mereprügi ja mere prügistamisega seotud probleemidest ning keskkonnariskidest, et ennetada prügi merre sattumist. Mere üheks oluliseks allikaks on rannaaladel toimuv inimtegevus. Mereprügi hulgas on peamiselt plast ja plastist pakendijäätmed, sh joogipudelid ja kilekotid. Keskkonnahariduslike ürituste kaudu tuleks tõsta inimeste teadlikkust. Koostööd on vaja teha erinevate osapooltega, et leida parimad lahendused prügi merre sattumise ennetamisel, tegeledes samal ajal mereprügi ohtlikkust kirjeldava teavitustööga.
Sihid, mille saavutamisele meede kaasa aitab	10.1. Mere- ja rannikukeskkonna prügi kahjulikkus Rannaprügi: Mereprügi koguse vähendamine kümne kõige tavalisema randadest leitud prügiliigi osas (baasaasta 2016) Mikroprügi: Veesamba, merepõhja ja rannaala mereprügi koguseid iseloomustab langev trend. (Baasaasta 2016) Merepõhjas esineva mereprügi koguseid iseloomustab langev trend (baasaasta 2016) 10.2. Mereprügist põhjustatud kõrvalekalded mereelustiku seisundis ja elupaiga kvaliteedis on ebaolulised

Oluline survetegur, mida meede mõjutab	3.2. Mereprügi
Meetme kirjeldus (vajalikud tegevused)	Tegevused: 1. Mereprügiga seotud teabekampaaniate (reklaamid, plakatid) korraldamine 2. Mereprügiga seotud keskkonnahariduslike ürituste korraldamine. 3. Mere prügistamise teemaliste koolituskavade koostamine ja koolitusmaterjalide valmistamine, sh nende lülitamiseks jäätmekäitluse koolitusprogrammidesse; 4. Erinevate seotud osapoolte vahelise koostöö edendamine. 5. Tegevused õhukeste kilekottide tarbimise vähendamiseks, mis selguvad 2016. aastal, kui Eesti võtab üle Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiivi (EL) nr 2015/720 plastkottide vähendamise kohta.
Meetme tüüp	Poliitika meede
Meetme kategooria	2.a – täiendavad meetmed HKS-i saavutamiseks ja säilitamiseks, mis põhinevad olemasolevatel EL-i õigusaktide ja rahvusvaheliste lepingute rakendamisel
Vastutav asutus (seadusandlik ja rakenduslik)	KKM, KKA, HTM, KOV
Rahastamise võimalused	Kavandamisel – KIK, RE
Ajastus	2016–2020
Indikaatorid	- Mereprügi ja mere prügistamist käsitlevate teavitus- ja hariduslike ürituste (teabepäevad, koolitused jne) arv aastas - Rannal esinevate plastjäätmete spekter ja hulk ranna pindalaühiku kohta - Veesambas esinevate plastjäätmete spekter ja hulk merevee ruumalaühiku kohta

3.14.2. Meetme rakendamisega seotud tegevused

Mereprügiga seotud teabekampaaniate (reklaamid, plakatid) korraldamine (tegevus 1):

1. SEI Tallinn on osalenud koos Tallinna Keskkonnaametiga projektis (kestvus 2016 – 2018) Blastic⁵⁶, mille raames on välja antud erinevaid mereprügi teemalisi infomaterjale⁵⁷, mida on paigaldatud Pirita rannakabiinidele. 2017 – 2018 on korraldatud Stroomi rannas rannatalgusid ning 2018. aastal viidi läbi “Meri plastist puhtaks seminar⁵⁸”.

⁵⁶ Projekti Blastic veebileht <https://www.blastic.eu>

⁵⁷ Projekti Blastic infomaterjalid <https://www.tallinn.ee/est/keskkond/BLASTIC-Infomaterjalid>

⁵⁸ Projekti Blastic tegevused <https://www.tallinn.ee/est/keskkond/Projekti-BLASTIC-tegevused>

2. MTÜ Hoia Eesti merd ja Eesti Sukeldujate Klubi osalevad INTERREG Läänemere piirkonna projektis “MARELITT Baltic” (2016 – 2019), mille käigus on läbi viidud sadamate jäätmekäitluse kaardistamist ja hüljatud püügiriistade puhastamist ning sortimise eksperimente, samuti on välja antud hüljatud püügivahenditega seotud probleeme ja tagajärgi kirjeldav brošüür⁵⁹.
3. Tallinna linna Keskkonnaamet on 2019. aastal välja andnud õppematerjali mereprügist ja ohtlikest ainetest “Ohud Soome lahele. Mereprügi ja ohtlikud jäätmed⁶⁰”.
4. Mereprügiga seotud teabekampaaniate korraldamise alla liigituvad lisaks mereprügi alased pressiteated, raadio- ja teleintervjuud mereprügi uurijatega, loodusharidussaadete lood ning artiklid nii trüki- kui ka elektroonilistes meediaväljaannetes. Loetletud tegevusi võib lugeda järjepidevaks tegevuseks, mille üle täpsemat arvepidamist on keeruline teostada.

Mereprügiga seotud keskkonnahariduslike ürituste korraldamine (tegevus 2):

1. SEI Tallinn ja Tallinna Keskkonnaameti pool projektis Blastic raames korraldatud Stroomi ranna rannatalgud ning seminar “Meri plastist puhtaks seminar” liigituvad lisaks teabekampaaniatele ka keskkonnahariduslike ürituste korraldamise tegevuse alla.
2. Tallinna Tehnikaülikooli Meresüsteemide instituut on 2017 – 2018 aastal KIK-i toel läbi viinud veesamba ja merepõhja setete uuringuid Eesti merealal: “Veesamba mikroprügi seire Eesti merealal 2017⁶¹”, “Merepõhja setete mikroprügi pilootseire Eesti merealal 2017⁶²” ja “Mikroprügi sisalduste uuring merevee pinnakihist ja mere põhjasetetest 2018. aastal⁶³”, mille tegemistest ja tulemustest on räägitud erinevate ürituste raames nagu näiteks 2017. aastal Talve Akadeemias⁶⁴, samuti on projektide tulemusi kasutatud Eesti mereala keskkonnaseisundi hinnangu ajakohastamisel⁶⁵ ning esitletud seisundihinnangu avalikustamise seminaril.

⁵⁹ Projekti MARELITT väljaanded <https://www.marelittbaltic.eu/documentation>

⁶⁰ Tallinna Keskkonnaameti infomaterjalid https://www.tallinn.ee/est/keskkond/tka_infomaterjalid

⁶¹ Lind & Lips. 2018. Veesamba mikroprügi seire Eesti merealal 2017.

https://www.envir.ee/sites/default/files/veesamba_mikroprugi_seire_eeesti_merealal_2017_aruanne.pdf

⁶² Lind jt. 2018. Merepõhja setete mikroprügi pilootseire Eesti merealal 2017.

https://www.envir.ee/sites/default/files/merepohja_setete_mikroprugi_pilootseire_eeesti_merealal_2017_aruanne.pdf

⁶³ Lind jt. 2019. Mikroprügi sisalduste uuring merevee pinnakihist ja mere põhjasetetest 2018. aastal.

https://www.envir.ee/sites/default/files/kik_mikroprugi_sisalduste_uuring_merevee_pinnakihist_ja_mere_pohja_setetest_2018_taltech_aruanne.pdf

⁶⁴ Talveakadeemia ettekanne “Mikroprügi merekeskkonnas ja selle uuringud Eesti vetes”

<https://talveakadeemia.ee/ettekanne/mikroprugi-merekeskkonnas-ja-selle-uuringud-eeesti-vetes/>

⁶⁵ Eesti mereala keskkonnaseisundi hinnangu ajakohastamine 2018 <https://www.envir.ee/et/eesmargid-tegevused/merekeskkonna-kaitse/merestrateegia>

3. Eesti Keskkonnauuringute Keskus koostöös Keskkonnaministeeriumiga viis 2018. aasta ülemaailmsel koristuspäeval läbi Russalka esise rannaala koristuse talgud⁶⁶, kus MTÜ Hoia Eesti Merd esindaja rääkis mereprügist ja selle seirest.
4. Tallinna, Helsingi ja Turu linnapead on allkirjastasid üleskutse kõiki Läänemere-äärseid omavalitsusi nii Eestis kui ka Soomes ühinema 4. mail 2019 Läänemere ranniku koristustalgutega, mille eesmärgiks oli juhtida tähelepanu mereprügile⁶⁷.
5. Tallinna Tehnikaülikooli Meresüsteemide instituudil on hetkel käimas EMKF meetmest 8.3 “Merekeskkonna alaste teadmiste parendamise toetus” rahastatud projekt “Mikroplastiku allikad ja levikuteed Eesti rannikumerre, potentsiaalne mõju pelaagilistele ja bentilistele organismidele⁶⁸” (lõpptähtaeg: 31.05.2020), mille tulemusi samuti ühel või teisel moel avalikustatakse.
6. Mereprügiga seotud keskkonnahariduslike ürituste korraldamise alla liigituvad projektide ja nende tulemuste tutvustamised erinevate seminaridel keskkonnateabepäevadel või huviringides. Loetletud tegevusi võib lugeda järjepidevaks tegevuseks, mille üle täpsemat arvepidamist on keeruline teostada.

Mere prügistamise teemaliste koolituskavade koostamine ja koolitusmaterjalide valmistamine, sh nende lülitamiseks jäätmekäitluse koolitusprogrammidesse (tegevus 3):

1. Tallinna linna Keskkonnaameti 2019. aastal välja antud õppematerjali mereprügist ja ohtlikest ainetest “Ohud Soome lahele. Mereprügi ja ohtlikud jäätmed” panustab lisaks mereprügiga seotud teabekampaaniatele tegevusele ka koolitusmaterjalide koostamise tegevusesse.
2. Jäätmekäitluse koolitusprogrammidesse mereprügi lisatud ei ole ja seda teemat ei ole ka veel arutlusel olnud.

Erinevate seotud osapoolte vahelise koostöö edendamine (tegevus 4):

1. Riik panustab erinevate seotud osapoolte vahelise koostöö edendamisesse läbi erinevate meetmete rakendamise või pilootprojektide rahastamise uute süsteemide väljatöötamiseks. Näiteks 8. meetme “Püügandmetest teavitamise elektroonilise süsteemi rakendamine kalapüügi paremaks kontrollimiseks ja püügivahendite

⁶⁶ Maailma koristuspäeva Russalka esise rannaala koristuse talgupäeva info

<https://pointerplanner.com/workspace/WCD2018/area/NsZiYVbJcOasLNITyej>

⁶⁷ Tallinna linna uudised, 02.04.2019 <https://www.tallinn.ee/est/turud/Uudis-Tallinna,-Helsingi-ja-Turu-linnapead-kutsuvad-korraldama-uhiseid-rannatalguid>

⁶⁸ Euroopa Merendus- ja Kalandusfondist (EMKF) toetatud projektid merekeskkonna alaste teadmiste parendamiseks <https://www.envir.ee/et/mere-ja-mere-kasutusega-seotud-projektid>

hülgamise vältimiseks” rakendamine parandab hüljatud püügivahendite vähenemisesse. Samuti 13. meetme rakendamise juures välja toodud MTÜ Hoia Eesti Merd poolt KIK-i toetusel läbiviidav pilootprojekt “Sadamates mereprügi vastuvõtmise korraldamiseks tegevuskava koostamine” panustab mereprügi vastuvõtusüsteemi loomisesse sadamates kaasates sellesse väike- ja kalasadamaid. Samuti võib kaudselt lugeda siia alla koostööd tavakodaniku (prügi sortimise näol) ja jäätmekäitleja vahel ehk sorditud pakend viiakse tasuta minema ning see jõuab seeläbi taaskasutusse, mitte mereprügi hulka. Seega võib läbi erinevate projektide toetatavaid ja kampaaniate raames tavakodanikke kaasavaid tegevusi lugeda järjepidevateks tegevusteks.

Tegevused õhukeste kilekottide tarbimise vähendamiseks, mis selguvad 2016. aastal, kui Eesti võtab üle Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiivi (EL) nr 2015/720 plastkottide vähendamise kohta (tegevus 5):

1. Pakendiseaduse muutmise seaduse⁶⁹ §2 kohaselt jõustus 2018. aasta 31. detsembril pakendiseaduse⁷⁰ §5, mille kohaselt ei või pärast 31. detsembrist 2018 pakendiettevõtja müügikohas anda õhukesi ja eriti õhukesi plastkandekotte tarbijale tasuta, välja arvatud eriti õhukesed plastkandekotid, mida kasutatakse hügieeni tagamiseks või lahtise toidukauba esmaseks pakendamiseks, kui see aitab vältida toidu raiskamist. Samuti tuleb tarbijale pakkuda õhukese plastkandekoti, kaasa arvatud eriti õhukese plastkandekoti kõrval muid võimalusi kauba pakendamiseks ning vältida oksüdantide toimel lagunevate plastkandekottide müüki või tasuta andmist.

3.14.3. Meetme rakendamise seis

Mereprügiga seotud teabekampaaniate ja keskkonnahariduslike ürituste korraldamisega ning osapoolte vahelise koostöö edendamisega on tegeletud järjepidevalt ning tegevused jätkuvad ka tulevikus. Välja on antud õppematerjal mereprügist, kuid jäätmekäitluse koolitusprogrammidesse mereprügi lisatud ei ole ning seda pole ka lähitulevikus plaanis. Tegevused õhukeste kilekottide tarbimise vähendamiseks ja ühtlasi Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiivi (EL) nr 2015/720 plastkottide vähendamise kohta täitmiseks on tagatud pakendiseaduse 2018. aasta 31. detsembril jõustunud muudatusega, millega piiratakse plastkandekottide kasutamist. Mereprügi probleemi teavitamise ja plastpakendite merre sattumise ennetamise näol on tegu poliitika meetmega (vabatahtlikud lepped,

⁶⁹ Pakendi seaduse muutmise seadus <https://www.riigiteataja.ee/akt/107042017001>

⁷⁰ Pakendiseadus <https://www.riigiteataja.ee/akt/113032019103>

kommunikatsiooni strateegiad, teadlikkuse tõstmine, kampaaniad, koolitused jne), mille kohaselt võib meetme rakendatuseks lugeda, kui kõik planeeritud tegevused on realiseeritud, kehtivad või jõustunud ja kuna enamuste tegevuste näol on tegu järjepidevate tegevustega, siis võib meetme rakendatuseks lugeda 2018. aasta seisuga, mil hakkasid kehtima plastkandekottide kasutamise piirangud. Ülevaade Euroopa Komisjonile raporteeritavast infost on toodud tabelis 29.

Tabel 29. Meetme “Mereprügi probleemi teavitamine ja plastpakendite merre sattumise ennetamine” rakendamise seis kokkuvõtte.

Meetme kood:	BALEE-M014
Meetme nimi:	Mereprügi probleemi teavitamine ja plastpakendite merre sattumise ennetamine
Meetme kategooria:	2a
MSRD HKS tunnuse number:	D10
Meetme rakendamise seis:	Meede rakendatud
Meetmest loobumine:	Ei
Meetme rakendamise aasta:	2018
Viiivitus rakendamisel (aastat):	0
Viiivituse põhjus:	Pole asjakohane
Teised takistused:	Ei
Rakendamise seis lühikirjeldus (vabatahtlik lahter):	Meetme esimese poole tegevused, mis sisaldavad mereprügi teavitamisega seotud tegevusi, kuuluvad järjepidevate ja jätkuvate tegevuste hulka, mistõttu võib need tegevused lugeda rakendatuseks. Meetme teine osa, mis keskendub õhukeste plastkottide tarbimise vähendamisele ja läbi selle merekeskkonda jõudvate plastpakendite vähendamisele, on rakendatud 2018. aasta 31. detsembril jõustunud muudatustega pakendiseaduses.

3.15. MSRD meede nr.15 “Riigi jäätmekavas ja rannapiirkonna kohalike omavalitsuste (KOV) jäätmekavades mereprügi käsitlemine – jäätmekava mereprügi peatükk”

3.15.1. Meetme kirjeldus

Eesti merestrategie meetmekavas toodud meetme “Riigi jäätmekavas ja rannapiirkonna kohalike omavalitsuste (KOV) jäätmekavades mereprügi käsitlemine – jäätmekava mereprügi peatükk” komponentide kirjeldused on toodud tabelis 30.

Tabel 30. MSRD meetme “Riigi jäätmekavas ja rannapiirkonna kohalike omavalitsuste (KOV) jäätmekavades mereprügi käsitlemine – jäätmekava mereprügi peatükk” kirjeldus.

Meetme täisnimetus	15. Riigi jäätmekavas ja rannapiirkonna kohalike omavalitsuste (KOV) jäätmekavades mereprügi käsitlemine
Lühend	Jäätmekava mereprügipeatükk
Meetme eesmärk (probleemi teadvustamine)	Meetme eesmärk on vajadusel täiendada riigi jäätmekava 2014–2020 mereprügi tekitamist käsitleva peatükiga ja vastavalt täiendada ka rannapiirkondades asuvate KOV-de jäätmekavad ning käsitleda järgmiste perioodide riigi jäätmekavades mereprügi jäätmekava lahutamatu osana. Kuna mereprügi vähendamisel ja vältimisel on oluline roll KOV-idel, sest suur osa mereprügi satub merre otse mereäärsetest piirkondadest ja vooluvetega. Seetõttu on oluline, et KOV-de jäätmekavades seatakse täpsemad tingimused riigi jäätmekavas seatud üldiste eesmärkide täitmiseks.
Sihid, mille saavutamisele meede kaasa aitab	10.1. Mere- ja rannikukeskkonna prügi kahjulikkus Rannaprügi: Mereprügi koguse vähendamine kümne kõige tavalisema randadest leitud prügiliiigi osas (baasaasta 2016) Mikroprügi: Veesamba, merepõhja ja rannaala mereprügi koguseid iseloomustab langev trend. (Baasaasta 2016) Merepõhjas esineva mereprügi koguseid iseloomustab langev trend (baasaasta 2016) 10.2. Mereprügist põhjustatud kõrvalekalded mereelustiku seisundis ja elupaiga kvaliteedis on ebaolulised
Oluline survetegur, mida meede mõjutab	3.2. Mereprügi
Meetme kirjeldus (vajalikud tegevused)	Tegevused: 1. Jäätmeseaduse täiendamine mereprügi käsitlemiseks valdkonna arengukavas ja KOV jäätmekavades. 2. Riigi jäätmekava ja KOV jäätmekavade täiendamine 3. Juhendmaterjalide koostamine võimalikest KOV meetmetest 4. KOV spetsialistide koolitamine
Meetme tüüp	Tehniline
Meetme kategooria	2.a – täiendavad meetmed HKS-i saavutamiseks ja säilitamiseks, mis põhinevad olemasolevatel EL-i õigusaktide ja rahvusvaheliste lepingute rakendamisel

Vastutav asutus (seadusandlik ja rakenduslik)	KKM, KKA, KOV
Rahastamise võimalused	Kavandamisel – RE, KOV, KIK
Ajastus	2016–2020
Indikaatorid	- Riigi jäätmekava on täiendatud - KOV arv, kes on jäätmekava mereprügi peatükiga täiendanud

3.15.2. Meetme rakendamisega seotud tegevused

Jäätmeseaduse täiendamine mereprügi käsitlemiseks valdkonna arengukavas ja KOV jäätmekavades (tegevus 1):

1. Uuendatud jäätmeseaduse eelnõu⁷¹ nägi ette, et strateegilise dokumendi ja omavalitsusüksuste jäätmekavades peab sisaldama eraldi peatükina mereprügi käitlemist. Riigikogu nimetatud eelnõud teisele lugemisele ei lasknud ja on seega aruande esitamise ajahetkeks vastu võtmata. Eelnõu edasi ei menetleta sest Riigikogu koosseis vahetus ning menetlusprotsessiga alustatakse otsast peale. Seoses 2018. aastal jõustunud Euroopa Parlamendi ja Nõukogu direktiiviga (EL) 2018/851, millega muudeti direktiivi 2008/98/EÜ, mis käsitleb jäätmeid⁷², tuleb liikmesriikidel jõustada direktiivi järgimiseks vajalikud õigus- ja haldusnormid hiljemalt 5. juuliks 2020, millest tulenevalt jääb uuendatud jäätmeseaduse vastuvõtmine direktiivis toodud tähtaja lähedusse.

Riigi jäätmekava ja KOV jäätmekavade täiendamine (tegevus 2):

1. Keskkonnaministerium on koostamas “Riigi jäätmekava 2021+”, mis plaanitakse koostada Ringmajanduse tegevuskava sees eesmärgiga jõustada see 2020. aasta lõpuks arvestades juba uue jäätmeseaduse nõudeid ehk mereprügi vähendamise meetmed on uues jäätmekavas sees.

Juhendmaterjalide koostamine võimalikest KOV meetmetest (tegevus 3):

1. SEI Tallinn on osalenud koos Tallinna Keskkonnaametiga projektis (kestvus 2016 – 2018) Blastic, mille eesmärgiks oli koostada potentsiaalsete mereprügi allikate kaardistamise kontrollnimekiri ja olulisuse hindamise töövahend, mis on aluseks kõige

⁷¹ Jäätmeseaduse uue versiooni eelnõu <https://m.riigikogu.ee/tegevus/eelnoud/eelnou/7800d200-4c2a-4f4b-a9d8-667c2a5cce9b/Jäätmeseadus>

⁷² Euroopa Parlamendi ja Nõukogu direktiiviga (EL) 2018/851, millega muudeti direktiivi 2008/98/EÜ, mis käsitleb jäätmeid <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/ET/TXT/PDF/?uri=CELEX:32018L0851&from=ET>

kriitilisemate valdkondade leidmisel, millega tuleks tegeleda kohalikus mereprügi ennetamise ja vähendamise tegevuskavas. Seega on projekti Blastic väljundid Läänemere riikidele enda juhendite koostamise aluseks.

2. Keskkonnaministeerium eraldiseisvalt mereprügi juhendmaterjale võimalikest KOV meetmetest välja ei plaani anda, kuid teemat käsitletakse ringmajanduse meetmete all.

KOV spetsialistide koolitamine (tegevus 4):

1. Eraldiseisvalt mereprügi teemadel KOV spetsialistide koolitamist Keskkonnaministeeriumil plaanis ei ole. Küll aga on plaanis peagi (2020/2021) ametnike (riik, KOV) koolitamist ringmajanduse teemal, mille raames plaanitakse ka mereprügi käsitleda.

3.15.3. Meetme rakendamise seis

Riigi jäätmekavas ja rannapiirkonna kohalike omavalitsuste (KOV) jäätmekavades mereprügi käitlemise meetme rakendamisega on alustatud. Jäätmeseaduse täiendamiseks mereprügi teema käsitlemiseks valdkonna arengukavas ja KOV jäätmekavades koostati jäätmeseaduse muutmise eelnõu, kuid see paraku heaks ei kiidetud, kuid see plaanitakse jõustada direktiivi (EL) 2018/851 järgimiseks vajalike õigus- ja haldusnormide kehtestamisega hiljemalt 5. juuliks 2020. "Riigi jäätmekava 2020+" koostamisega tegeletakse ning seda koostatakse Ringmajanduse tegevuskava sees eesmärgiga jõustada see 2020. aasta lõpuks. KOV jäätmekavade uuenduste, seoses uue jäätmekavaga, sisse viimine võib eeldatavalt võtta paar aastat alates uue jäätmekava jõustumisest. Eraldiseisvaid mereprügi juhendmaterjale ja KOV spetsialistide koolitamisi ei tule, kuid seda plaanitakse 2020-2021 ringmajanduse teemade all käsitleda. Seega võib lugeda kõiki meetme rakendamiseks vajalikke tegevusi käimasolevaks ning meetme rakendamise eeldatavaks tähtjaks tulenevalt KOV jäätmekavadesse uuenduste sisseviimiseks kuluva ajaga plaanida 2023. Viivituse põhjuseks võib pidada riiklikku rakendusvahendi puudumist. Ülevaade Euroopa Komisjonile raporteeritavast infost on toodud tabelis 31.

Tabel 31. Meetme “Riigi jäätmekavas ja rannapiirkonna kohalike omavalitsuste (KOV) jäätmekavades mereprügi käitlemine – jäätmekava mereprügi peatükk” rakendamise seis kokkuvõtte.

Meetme kood:	BALEE-M015
Meetme nimi:	Riigi jäätmekavas ja rannapiirkonna kohalike omavalitsuste (KOV) jäätmekavades mereprügi käitlemine – jäätmekava mereprügi peatükk
Meetme kategooria:	2a
MSRD HKS tunnuse number:	D10
Meetme rakendamise seis:	Rakendamisega on alustatud
Meetmest loobumine:	Ei
Meetme rakendamise aasta:	2023
Viiivitus rakendamisel (aastat):	3
Viiivituse põhjus:	Riiklik rakendusvahend - Meetme rakendamiseks puudub riiklikul tasandil vastav rakendusvahend, nagu näiteks regulatsioon või mõni muu rakendusvahend, mis on vajalik meetme rakendamiseks, ei ole veel vastu võetud.
Teised takistused:	Ei
Rakendamise seis lühikirjeldus (vabatahtlik lahter):	Mereprügi teema leiab käsitlust “Riigi jäätmekava 2020+”, mis koostatakse Ringmajanduse tegevuskava sees ning plaanitakse jõustada 2020. aasta lõpuks. Pärast riigi jäätmekava 2020+ jõustumist tuleb rannikuäärsete kohalike omavalitsuste jäätmekavadesse lisada mereprügi peatükk.

3.16. MSRD meede nr.16 “Impulsshelide registri loomine”

3.16.1. Meetme kirjeldus

Eesti merestrateegia meetmekavas toodud meetme “Impulsshelide registri loomine” komponentide kirjeldused on toodud tabelis 32.

Tabel 32. MSRD meetme “Impulsshelide registri loomine” kirjeldus.

Meetme täisnimetus	16. Impulsshelide registri loomine
Lühend	Impulsshelide registri loomine
Meetme eesmärk (probleemi teadvustamine)	Impulsshelide mõju ulatuse hindamiseks, võimalike regulatsioonide kehtestamiseks ja konkreetsete juhendmaterjalide koostamiseks puudub käeoleval ajal informatsioon impulsshelide mõju kohta. Seepärast pole hetkel võimalik määrata ka hea keskkonnaseisundi taseme väärtust. Tegevused, mille puhul mürataset on vajalik hinnata on: vaiade rammimine, lõhkamised, madalsageduslike sonarite kasutamine. Probleemiga tegelemiseks ja just Läänemere liikidele mõju hindamiseks on HELCOM liikmesriigid kokku leppinud ühistest põhimõtetest lähtuva impulsshelide registri loomises.
Sihid, mille saavutamisele meede kaasa aitab	11.1.1. Negatiivse trendi puudumine impulsshelide teatud fikseeritud taset (dB) ületavas päevade arvus aastas 20*20 meremiili alade (võib määrata ka veekogumite) kaupa Eesti rannikumeres
Oluline survetegur, mida meede mõjutab	3.1. Veealune müra
Meetme kirjeldus (vajalikud tegevused)	Tegevused: 1. Impulsshelide registri loomine. 2. Impulssheli tekitavate tegevuste ja mürataset iseloomustavate andmete kogumine lubade andmebaasidest. 3. Impulsshelide mõõdistamine mõju ulatuse hindamiseks. 4. Veealuse müra probleemiga tegelemise administratiivse vastutuse korrastamine.
Meetme tüüp	Tehniline, seadusandlik
Meetme kategooria	2.a – täiendavad meetmed HKS-i saavutamiseks ja säilitamiseks, mis põhinevad olemasolevatel EL-i õigusaktide ja rahvusvaheliste lepingute rakendamisel
Vastutav asutus (seadusandlik ja rakenduslik)	KKM, MKM
Rahastamise võimalused	Kavandamisel – RE, KIK, EMKF 2014-2020
Ajastus	2016–2020
Indikaatorid	- Impulsshelide register on loodud - Informatsioon tugevate, lühiajaliste helide esinemissageduse ja ulatuse kohta merealade kaupa on kättesaadav

3.16.2. Meetme rakendamisega seotud tegevused

Impulsshelide registri loomine (tegevus 1):

1. Eesti edastab impulsshelide andmed ICES impulsshelide registrisse⁷³ ja hetkel eraldi Eesti andmebaasi ei ole vaja luua. Impulssmüra andmed on kantud kaardile üksikute punktidenä, kuid andmete ühtlustamiseks tuleks need kanda ICES ruutudesse, sest keskkonna mõju analüüsitakse tulevikus just ruutude⁷⁴ kaupa. Eesti impulsshelide andmebaas võib osutada vajalikuks tulevikus, kui jõutakse mürarikastele tegevustele lubade väljastamiseni.

Impulssheli tekitavate tegevuste ja mürataset iseloomustavate andmete kogumine lubade andmebaasidest (tegevus 2):

1. Oktoober 2019 seisuga impulssheli tekitavate tegevuste ja mürataset iseloomustavate andmete kogumist andmebaasidest ei toimu. Selle vajadust on eksperdid arutanud, kuid konkreetsete tegevusteni ei ole senini jõutud. Samuti on tegevus vajalik impulsshelide registrisse andmete edastamiseks, sest praegu registrisse esitatav info põhineb peamiselt seismoseire andmetel, see tähendab, et register sisaldab ainult plahvatuste andmeid, mitte aga muude tegevuste nagu madalsageduslike sonarite kasutamine jmt infot.

Impulsshelide mõõdistamine mõju ulatuse hindamiseks (tegevus 3):

1. Eestis peab impulssmüraga seotud KMH-ga kaasnema helilevi modelleerimine ja välimõõtmine. Mõõtmisi tehakse kontrollimaks, et tegelik impulssheli intensiivsus ei ületa KMH-s deklareeritud/rehkendatud väärtusi.

Veealuse müra probleemiga tegelemise administratiivse vastutuse korrastamine (tegevus 4):

1. Veealuse müra probleemi administratiivse vastutuse korrastamisega Eestis tegeletud ei ole. Näiteks Saksamaa looduskaitseaduses on nõue, et ulatusliku häirituse korral peavad olema rakendatud müra leevendusmeetmed, mida Eesti looduskaitseaduses ei ole, kuid ekspertide arvates peaks olema, sest selline nõue oleks muude regulatsioonide aluseks. Tegevus vajab edasist käsitlemist, et veealust müra põhjustavad tegevused ei põhjustaks olulisel määral häiringuid (mere)loomadele ja nende elupaikadele. Siiski on

⁷³ ICES impulsshelide register <http://ices.dk/marine-data/data-portals/Pages/underwater-noise.aspx>

⁷⁴ ICES kaardid ja ruumiline info <http://www.ices.dk/marine-data/maps/Pages/default.aspx>

veealuse müra ja selle mõju osas veel palju teadmiste puudujääke ning on vajadus akustikute ja bioloogide koostööks, et saaks täpsemaid nõudeid välja töötada.

3.16.3. Meetme rakendamise seis

Impulsshelide registri loomise tegevuse võib ainsana rakendatuks lugeda. Olgugi, et Eestil oma impulsshelide register puudub, toimib info edastamine rahvusvahelisse registrisse ning hetkel eraldiseisva registri loomise vajadus puudub. Lisaks on rakendamisel impulsshelide mõõdistamise tegevus mõju ulatuse hindamiseks, mis toimib sel määral, et iga impulssmüraga seotud KMH-ga peab kaasnema helilevi modelleerimine ja ka välimõõtmine. Mõõtmisi tehakse kontrollimaks, et tegelik impulssheli intensiivsus ei ületaks KMH-s deklareeritud/rehkendatud. Andmete kogumisega lubade andmebaasist ning veealuse müra probleemiga tegelemise administratiivse vastutuse korrastamisega Eestis veel tegeletud ei ole. Seadusaktidesse nõuete sisseviimiseks on tarvis eelnevalt läbi viia täiendavaid uuringuid ja osaleda Euroopa Liidu ja piirkondlikus (HELCOM) koostöös. Kokkuvõttes võib öelda, et meetme rakendamisega on alustatud, kuid meetme kõikide tegevuste rakendamiseks napib nii andmetest kui ka teadmistest, seega eeldatavaks meetme rakendamise ajaks võiks olla 2026. Viivituse põhjuseks võib lugeda andmete ja teadmiste puudujääki ning lisauuringute vajadust, pärast mida saab seadusandluses muudatusi sisse viia. Samuti sõltub meetme rakendamine paljuski ka Euroopa Liidu koostööst, läbi mille ühised lahendused ja indikaatorid edaspidi kasutusele võetakse. Ülevaade Euroopa Komisjonile raporteeritavast infost on toodud tabelis 33.

Tabel 33. Meetme “Impulsshelide registri loomine” rakendamise seis kokkuvõte.

Meetme kood:	BALEE-M016
Meetme nimi:	Impulsshelide registri loomine
Meetme kategooria:	2a
MSRD HKS tunnuse number:	D11
Meetme rakendamise seis:	Rakendamisega on alustatud
Meetmest loobumine:	Ei
Meetme rakendamise aasta:	2026
Viivitus rakendamisel (aastat):	6
Viivituse põhjus:	Andmed ja teadmised - andmete või teadmiste puudujääk on suurem kui esialgselt arvati ja

	sellises ulatuses, et meedet ei ole võimalik plaanipäraselt rakendada.
Teised takistused:	Ei
Rakendamise seisu lühikirjeldus (vabatahtlik lahter):	<p>Eesti edastab impulsshelide andmed ICES impulsshelide registrisse ja hetkel eraldi Eesti andmebaasi luua ei ole vaja. Impulsshelide mõõdistamine mõju ulatuse hindamiseks on kaetud läbi KMH protsessi. Impulssmüraga seotud KMH-ga peab kaasnema helilevi modelleerimine ja ka välimõõtmine. Andmete kogumisega lubade andmebaasist ning veealuse müra probleemiga tegelemise administratiivse vastutuse korrastamisega Eestis tegeletud ei ole ning uute seadusaktide vastuvõtmiseks on vaja põhjalikumaid uuringuid. Komisjoni otsuse 2017/848/EL kohaselt peab hea keskkonnaseisundi ja indikaatorite määratlus tulema EL tasandilt. Veealuse müra alased tehnilised ekspertgrupid on loodud, kuid ühiselt kokkulepitud lahendusi ning hea keskkonnaseisundi määratlusi ja indikaatoreid pole veel EL tasandil välja töötatud.</p>

4. Rakendatavad meetmed

4.1. MSRD tunnustega 1, 4 ja 6 seotud rakendatavad (kategooria 1 b) meetmed

4.1.1. Rakendatavate meetmete loetelu

Eesti merestrateegia meetmekavas toodud HKS tunnuste 1, 4 ja 6 hea keskkonnaseisundi saavutamiseks rakendatavate meetmete (v.a VRD meetmed) loetelu on toodud tabelis 34.

Tabel 34. MSRD tunnuste 1, 4 ja 6 HKS saavutamiseks rakendatavad meetmed.

Meetme kood	Meetme nimi
Pole täpsustatud	Mereruumi planeeringute koostamine (Euroopa parlamendi ja nõukogu direktiiv 2014/89/EL, millega kehtestatakse mereruumi planeerimise raamistik) ja HELCOM soovitus 28E/9 rakendamine
Pole täpsustatud	Eesti keskkonnastrateegia aastani 2030
Pole täpsustatud	Hallhülge kaitse tegevuskava 2015 – 2019 rakendamine
Pole täpsustatud	Viierhülge kaitse tegevuskava 2015 – 2019 rakendamine
Pole täpsustatud	Naftareostustõrje ja elustiku rehabiliteerimise võimekuse suurendamine
Pole täpsustatud	Läänemere ranniku- ja territoriaalmeres kaitsealade võrgustiku lõpuni välja arendamine (Läänemere strateegia tegevuskava)
Pole täpsustatud	Looduskaitse arengukava aastani 2020
Pole täpsustatud	Eesti merestrateegia meetmekava aruande ptk 3.1.7 toob välja vajalikud uuringud, et vähendada teadmiste puudujääki MSRD HKS tunnuste 1, 4 ja 6 alaste meetmete rakendamisel: 1) kliimamuutuste mõju mere ökosüsteemidele ja ökosüsteemide võime taluda inimtegevuse kumulatiivset mõju; 2) mere mikroorganismide osatähtsus merekeskkonna seisundi kujundamisel, sh toitainete ringes.

4.1.2. Meetmete rakendamisega seotud tegevused

Mereruumi planeeringute koostamine (Euroopa parlamendi ja nõukogu direktiiv 2014/89/EL, millega kehtestatakse mereruumi planeerimise raamistik) ja HELCOM soovitus 28E/9⁷⁵ rakendamine.

1. Vabariigi Valitsus algatas 25.05.2017 üleriigilise planeeringu mereala teemaplaneeringu kogu Eesti mereala, st sisemere, territoriaalmeres ja majandusvööndi

⁷⁵ Helcom soovitus 28E/9 <http://www.helcom.fi/Recommendations/Rec%2028E-9.pdf>

planeerimiseks ja planeeringu mõjude hindamise⁷⁶. Mereala planeerimise eesmärk on leppida kokku Eesti mereala kasutus pikas perspektiivis, et edendada meremajandust ning panustada merekeskkonna hea keskkonnaseisundi saavutamisse ja säilitamisse. Mereala planeeringu koostamise käigus hinnatakse kõikide merealal juba täna toimuvate ja tulevikus kavandatavate tegevuste koosmõju ning hinnatakse nende tegevuste elluviimisega kaasnevat keskkonnamõjusid, aga ka majanduslikke, sotsiaalseid ja kultuurilisi mõjusid. Kehtestatud mereala planeering on tulevikus aluseks erinevate mereala kasutamist lubavate otsuste langetamisel nii ministriumidele kui ametitele ning on ka ettevõtjatele, investoritele, kohalikele omavalitsustele ja rannikukogukondadele aluseks oma tegevuste kavandamisel. Mereala planeeringu koostamist ja mõjude hindamise läbiviimist korraldab Rahandusministeerium, kelle kodulehel on kõik planeeringuga seonduv info välja toodud⁷⁷.

2. Planeeringu eelnõu (eskiislahenduse) ja mõjude hindamise eelnõu avalik väljapanek toimub Rahandusministeeriumi mereala planeeringu veebilehel ja Eesti mereala portaalis⁷⁸ 23. aprillist kuni 23. maini 2019. Eskiislahendus kajastab Eesti mereala kooskasutust, andes valdkonniti suuniseid ja tingimusi. Fookuses on eeskätt uued merekasutuse viisid, kus arendushuvid on juba olemas või heade eelduste tõttu prognoositavad, näiteks vesiviljelus ja energiatootmine. Neile seab planeering kasutustingimused ning tuuleenergeetika jaoks ka ruumiliselt määratletud arendusalad. Planeeringu koostamise käigus hinnatakse kõikide merealal juba toimuvate ja alles kavandatavate tegevuste koosmõju ning hinnatakse nende tegevustega kaasnevat mõju merekeskkonnale ja majandusele, samuti tegevuste sotsiaalset ja kultuurilist mõju ning mõju inimese tervisele. Eskiislahenduse koostamisel on arvestatud esmaste keskkonnakaalutlustega ja olulisemad kaasnevad mõjud on kasutusvaldkondade lõikes seletuskirjas välja toodud. Põhjalikumalt analüüsitakse kaasnevat mõju planeeringu põhilahenduse koostamise raames, siis koostatakse ka eraldiseisev mõju hindamise aruanne.

⁷⁶ Üleriigilise planeeringu Eesti mereala ja sellega piirneva rannikuala, samuti majandusvööndi teemaplaneeringu ja keskkonnamõju strateegilise hindamise algatamine

<https://www.riigiteataja.ee/akt/330052017003>

⁷⁷ Rahandusministeeriumi mereala planeeringu veebileht <https://www.rahandusministeerium.ee/et/planeeringud>

⁷⁸ Eesti mereala portaal <http://mereala.hendrikson.ee>

3. Eesti mereala planeeringu lähteseisukohad ja mõjude hindamise kavatsuse⁷⁹ dokumendi kohaselt on planeerimisprotsessi ja mõjude hindamise edasine ajakava:
 - a) planeeringu koostamine – mai-oktoober 2019;
 - b) planeeringulahenduse ja mõjude hindamise, sh KSH aruande kooskõlastamine – november 2018-veebruar 2020;
 - c) planeeringulahenduse ja mõjude hindamise, sh KSH aruande avalikustamine – märts-mai 2020;
 - d) planeeringu kehtestamine – august 2020.
4. Direktiivi 2014/89/EL artikkel 15 kohaselt tuleb mereala ruumilised planeeringud kehtestada nii kiiresti kui võimalik ning hiljemalt 31. märtsiks 2021.
5. Eesti mereala planeeringu lähteseisukohad ja mõjude hindamise kavatsuse dokument toob välja merekeskkonna teemakäsitlust suunavate dokumentide loetelus, mida tuleb arvestada mereala planeeringu koostamisel ja mõjude hindamisel, muuhulgas välja ka HELCOM soovitused ja juhised. Seega arvestatakse Eesti mereala planeeringu koostamisel HELCOM soovituselga 28E/9.

Eesti keskkonnastrateegia aastani 2030⁸⁰. Bioloogilise mitmekesisuse (tunnus D1) valdkonnas on ette nähtud olemasoleva kaitstavate alade võrgustiku säilitamine, täiendamine ning edasiarendamine, meetmete arendamine võõrliikide väljatõrjumiseks ja potentsiaalselt levida võivate uute võõrliikide laialdase leviku vältimiseks ning seiresüsteemide arendamine ja tõhustamine teadmispõhiste otsuste tegemise võimaldamiseks.

1. Keskkonnaministeriumi looduskaitse osakonna poolt on tegeletud territoriaalmeres kaitsealade moodustamise ettevalmistamisega. Viimase olulise sammuna sai 2019. aasta alguses Vabariigi Valitsuse otsusega moodustatud Apollo meremadaliku looduskaitseala. Tegevused nii territoriaalmeres kui majandusvööndis jätkuvad ja tegevusi lõpetatuks ei ole veel põhjust määrata.
2. Võõrliikide leviku vältimiseks on looduskaitseaduses⁸¹ §57, mis käsitleb võõrliike ning samuti on merevõõrliikide levimise takistamise eesmärgil ratifitseeritud Ballastvee konventsioon. Keskkonnaseire programmi mereseire allprogramm sisaldab

⁷⁹ Rahandusministerium ja Hendrikson&Ko OÜ. 2018. Eesti mereala planeeringu lähteseisukohad ja mõjude hindamise kavatsus https://www.rahandusministerium.ee/sites/default/files/Ruumiline_planeerimine/ls_ksh_vtk_oktoober_2018.pdf

⁸⁰ Eesti Keskkonnastrateegia aastani 2030 <http://www.keskkonnainfo.ee/failid/viited/strateegia30.pdf>

⁸¹ Looduskaitseadus <https://www.riigiteataja.ee/akt/114112018008>

võõrliikide seiret riski- ja foonialadel, Muuga sadama kaiäärset seiret ning ümarmudila, hiina-villkääppkrabi ja hariliku rändkrabi suurendatud sagedusega liigipõhist seiret.

Hallhülge kaitse tegevuskava 2015 – 2019 rakendamine. 2014. aastal kinnitati hallhülge (*Halichoerus grypus*) kaitse tegevuskava⁸², mis näeb ette tegevused ajavahemikku 2015 – 2019.

1. Hallhülge rakenduskava riikliku seire tegevusi, mille vajadus tuleneb Loodusdirektiivist (92/43/EMÜ)⁸³, ICES ja HELCOM raames kokkulepitust⁸⁴ ja meetodilistest raamidest, mis on ühtlustatud kogu Läänemerel, viiakse läbi Eesti riikliku keskkonnaseire allprogrammi “eluslooduse mitmekesisuse ja maastike seire⁸⁵” raames.
2. Rahvusvahelise koostöö tegevus: hüljeste kaitse korraldamine ja sellega seotud rakendusühtlused on Eestis alates 1989. aastat ellu viidud tihedas koostöös teiste Läänemeremaadega. Valdav osa meetodikaid, tegevuskavasid ning praktilisi tegevusi on sündinud valdkonna spetsialistide tihedas koostöös, ühisprojektide ja ühisekspeditsioonidena. Eestit on aktsepteeritud kompetentse partnerina HELCOM-i ja ICES-i mereimetajate ekspertrühmades ning Läänemere hüljeste seire koostöövõrgustikus. Rahvusvaheliste kohustustega seonduvate aruannete koostamise või muu spetsiifilise töö tasustamist tegevuskava eelarve ei sisalda ja see planeeritakse konkreetsete ülesannete põhised jooksvalt, mis senini on kaetud Keskkonnaministeeriumi poolt erinevate vahendite alt.
3. Hüljeste ja kalanduse kokkupuudete ulatuse ja mõju hindamise tegevus näeb ette vastavasisuliste rakendusühtlustuste läbiviimist, mille käigus töötatakse välja meetodikad nii hüljeste kaaspüügi kui ka hülgekahjude dokumenteerimiseks (püügipäevikute meetod ei ole usaldusväärne) püügiviiside ja piirkondade lõikes ning kogutakse eri osapooli kaasates vähemalt kahe kalastushooaja lõikes andmed kalanduse ja hüljeste vastasmõjude kohta. Need andmed on vajalikuks sisendiks kaitsekorralduse

⁸² Hallhülge (*Halichoerus grypus*) kaitse tegevuskava

https://www.envir.ee/sites/default/files/hallhylge_ktk_eelnou_ds.pdf

⁸³ Nõukogu direktiiv 92/43/EMÜ looduslike elupaikade ning loodusliku loomastiku ja taimestiku kaitse kohta <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/ET/TXT/PDF/?uri=CELEX:01992L0043-20130701&qid=1557999964963&from=ET>

⁸⁴ HELCOM (2018) Population trends and abundance of seals. HELCOM core indicator report.

<http://www.helcom.fi/Core%20Indicators/Population%20trends%20and%20abundance%20of%20seals%20HELCOM%20core%20indicator%202018.pdf>

⁸⁵ Keskkonnaseire programmi eluslooduse mitmekesisuse ja maastike seire allprogramm

https://www.keskkonnaagentuur.ee/sites/default/files/eluslooduse_mitmekesisuse_ja_maastike_seire_allprogramm.docx

tegevuste ja kalanduse keskkonnamõtjude hindamiseks ning aluseks poliitikate väljatöötamiseks lähimal kümnendil. Seoses hüljeste ja kalanduse probleemidega ei ole kava rakendusperioodi jooksul tegevusi toimunud ega lähituleviku vaates algatatud.

4. Küttime koordineerimise tegevuse osas on vajalik algatada Läänemere piirkonnas koostöö hülge küttime ühiseks reguleerimiseks, mis käsitleks küttime korraldust (kvoodid ja tingimused). Küttime mõjutab kogu Läänemere populatsiooni, mistõttu on vajalik küttime mahud määrata koostöös. Eesti hülgeküttime korraldamiseks ja organiseerimiseks on vajalik töötada välja reguleerivad meetmed, so küttime katsed (liigi tundmine jms), jahipiirkondade määratlemine jms. Vastavalt 2013. a jõustunud jahiseadusele⁸⁶ on hallhüljes jahiuluk. Keskkonnaagentuur koostab iga aasta küttime ettepanekud⁸⁷, mis sisaldavad küttime kvooti ning küttime kvoodi jaotuse piirkondi. Küttime koordineerimist Läänemere ruumis ei toimu.
5. Läänemere hüljestest kogumiku koostamise tegevusega eraldi tegeletud ei ole. 2017. aastal ilmus Mark Soosaare koostatud ja Kihnu Kultuuri Instituudi poolt välja antud raamat “Läänemere hülgerahvad”⁸⁸, mis paljuski kajastab tegevuskavas toodud kogumiku koostamise tegevus all loetletud teemasid.
6. Hüljeste kaitse tegevuskavade uuendamine toimub pärast kaitse tegevuskava 2015-2019 eelarveperioodi lõppu (2020), mil analüüsitakse kaitse tegevuskava täitmist ja kaitse-eesmärkide saavutamist ning otsustatakse kaitse tegevuskava uuendamine.

Viigerhülge kaitse tegevuskava 2015 – 2019 rakendamine. 2015. a detsembris allkirjastati viigerhülge (*Phoca hispida*) kaitse tegevuskava⁸⁹, mille pikaajaline eesmärk on liigi püsijäämine Eesti rannikuvetes ning Läänemeres ja mis näeb ette tegevused ajavahemikku 2015 – 2019.

1. Riikliku seire tegevusi, mille vajadus tuleneb Loodusdirektiivist (92/43/EMÜ), ICES ja HELCOM raames kokkulepitust ja meetodilistest raamidest, mis on ühtlustatud kogu Läänemeres, viiakse Eestis läbi projektide põhiselt ja riikliku seire raames. Viigerhülge seiret tellitakse riikliku keskkonnaseire programmi raames üks kord kolme aasta jooksul. Kui projektide raames juba viiakse seiret läbi, siis riikliku seireprogrammi raames nendel aastatel tegevust ei rahastata.

⁸⁶ Jahiseadus <https://www.riigiteataja.ee/akt/106072018012>

⁸⁷ Küttime ettepanekud <https://www.keskkonnaagentuur.ee/et/kuttimine>

⁸⁸ Soosaar jt. 2017. Läänemere hülgerahvad. <https://www.digar.ee/arhiiv/nlib-digar:315597>

⁸⁹ Viigerhülge (*Phoca hispida*) kaitse tegevuskava https://www.envir.ee/sites/default/files/viigerhyljes_ktk_kodukale.pdf

2. Merekeskkonna kaitse ja kasutuse küsimustes on oluline omada kaasaegset ja kvaliteetset teavet viiherhüljeste elualade kohta, mistõttu nägi tegevuskava ühe tegevusena ette rakendusuuringu ja vaatluste tulemuste põhjal viigrite elupaigakasutuse kaardikihtide koostamise ning edastamise keskkonnaregistrile. Elupaigakasutuse GIS-kaardikihid on koostatud ja edastatud keskkonnaregistrile 2018. aastal.
3. Rahvusvahelise koostöö tegevus: Läänemere viiherhülge kaitse korraldamise alane rahvusvahelise koostöö tegevus on esitatud hallhülge kaitse tegevuskava rahvusvahelise koostöö punkti juures.
4. Viiherhüljeste elupaigakasutuse rakendusuuringu läbiviimise tegevus näeb tulenevalt HELCOM leppe soovitus 27-28/2⁹⁰ poolt määratletud kaitsekorralduslike üksuste ruumilisest paiknemisest ning HELCOM RINGED SEAL EWS 1/2013 seisukohtadest⁹¹ ette rakendusuuringu läbiviimise, mis selgitaks lõunapoolsete viigriasurkondade (Väinameri, Soome laht, Ahvenameri) omavahelisi seoseid ja võimalikke isendite liikumist nende üksuste vahel. Tegevus põhineb telemeetriaseadete rakendamisel (vähemalt 10 ühikut Soome lahes ja 10 ühikut Ahvenameres). Tegevus lubab täpsustada määratletud kaitsekorralduslike üksuste kohasust ning toetab liigi rahvusvahelise koordineeritud seire eesmärke, samuti rakendusuuringut viiherhüljeste seiremetoodika väljatöötamisel jäävaeste talvede tingimustes. Tegevuse rakendamisesse panustati Soome Lahe Aasta 2014 teadusprogrammi ja HELCOM SEAL tööühikute liikmete vahelise koostöö raames läbi viidud rahvusvaheliste ekspeditsiooniga, mille käigus varustati viis Soome lahe idaosa viigrit telemeetriliste seadmetega. Samuti viidi 2017-2018 aastal Nord Stream 2 uuringute raames läbi viigrite elupaiga kasutuse uuring, mille käigus paigaldati üheksale (mis kattis Soome lahe praeguse 100 isendilise populatsiooni puhul 9% kogu asurkonnast) viigri telemeetriline märgistus. Oktoober 2019 seisuga on tööd toimunud Soome lahe idapoolsel alal ning Turu saarestikku on õnnestunud paigaldada ainult üks telemeetria seade.
5. Valmisoleku tegevus viiherhülgepoegade rehabilitatsiooniks looduskatastroofide puhul näeb ette koostöös veterinaaridega rahvusvaheliste naftareostunud hüljeste

⁹⁰ HELCOM soovitus 27-28/2 <http://www.helcom.fi/Recommendations/Rec%2027-28-2.pdf>

⁹¹ Outcome of HELCOM ringed seal EWS 1/2013 https://portal.helcom.fi/Archive/Shared%20Documents/SEAL%20EG%207-2013_6-2%20Outcome%20of%20HELCOM%20Ringed%20Seal%20EWS%201-2013.pdf

rehabiliteerimise protokollide läbi töötamist ning selle põhjal metoodilise juhendi ja erivajaduste kirjelduste ning materjalikalkulatsioonide koos tarnekanalite loendiga koostamist. Juhend on mõeldud Keskkonnaametile ja loomaarstidele edastamiseks, kelle tegutsemispiirkonnas võib esineda kokkupuuteid hüljestega.

Tegevust ei ole läbi viidud ega lähituleviku vaates algatatud.

6. Hüljeste ja kalanduse kokkupuudete ulatuse ja mõju hindamise tegevus on esitatud hallhülge kaitse tegevuskavas, kuna hallhüljes on kalanduse konfliktis enam seotud liik seoses tema arvukuse tõusuga kaitsemeetmete rakendamisel. Samas on viigerhüljes oma paigatruudusest ja vähesest arvukusest tulenevalt ilmselt kaaspüügi poolt enam ohustatud liik ja tema kaaspüük kalanduses ei ole talutav. Seoses hüljeste ja kalanduse probleemidega ei ole kava rakendusperioodi jooksul tegevusi toimunud ega lähituleviku vaates algatatud.
7. Läänemere hüljestest kogumiku koostamise tegevuse rakendamise seis on toodud hallhülge tegevuskava vastava punkti all.
8. Vaatlusvõimaluste loomise tegevus näeb ette vaatlusplatvormide korrastamisi ja rajamisi. Viigri tegevuskavas ei saa neid tegevusi eelarvestada ega prioritseerida, kuid tuleb arvestada, et korralike vaatlusvõimaluste loomine on kuluefektiivne mitte ainult rahaliselt vaid aitab oluliselt kaasa viigri kaitse korraldamisele, järelevalvele, häirimise vähendamisele ja mereelustikuga seotud seirele ning rakendusüritustele laiemalt. Konkreetsed tegevused koos eelarvetega kavandatakse kaitstavate alade kaitsekorralduskavades. Senini viigerhülge vaatlusplatvormide korrastamist ega rajamist läbi viidud ei ole.
9. Kaitse tegevuskava uuendamise tegevused toimuvad pärast kaitse tegevuskava 2015-2019 eelarveperioodi lõppu (2020), mil analüüsitakse kaitse tegevuskava täitmist ja kaitse-eesmärkide saavutamist ning otsustatakse kaitse tegevuskava uuendamine.

Naftareostustõrje ja elustiku rehabiliteerimise võimekuse suurendamine.

1. Siseturvalisuse arengukava (STAK) 2015–2020⁹² alaeesmärgi 6.2 „Tõhusa päästevõimekuse tagamine“ täitmiseks on ühe poliitikainstrumendina ette nähtud „Päästevõimekuse tagamine keskkonnaõnnetustele reageerimiseks“. Arengukava

⁹² Siseturvalisuse arengukava 2015-2020 https://www.valitsus.ee/sites/default/files/content-editors/arengukavad/taiendatud_siseturvalisuse_arengukava_2015-2020.pdf

elluviimiseks on tõhusa päästevõimekuse tagamine aastateks 2016-2020 programmis⁹³ naftareostustõrje võimekuse suurendamise tegevusena ette nähtud uue multifunktsionaalse laeva ja uue seirelennuki kasutuselevõtt.

Politsei- ja piirivalveamet (PPA) võttis 20.06.2018 teenistusse uue seirelennuki. Uus seirelennuk asendab 35 aastat vana ja tehniliselt vananenud Tšehhi päritolu seirelennuki Let L-410. Tänu uuele lennukile saab politsei- ja piirivalveameti lennusalaku palju varem avastada näiteks keskkonnareostuse Eesti vetes ning kiiremini leida metsa eksinud või merel hätta sattunud inimesi. Eelmine lennuk pärines aastast 1981, nii et uus on suur ja oluline samm edasi nii kiiruse, lennuulatuse kui ka kütuse kokkuhoiu mõttes. Uut seirelennukit hakatakse kasutama eelkõige Läänemere seireks, et avastada merereostus juba enne rannikule jõudmist, koguda tõendeid reostusjuhtumi tekkimisel ning tuvastada aluste ja nende tegevuse seaduslikkus⁹⁴.

Politsei- ja Piirivalveametis alustas 16.08.2018 teenistust uus patrull-laev Raju, millega saab ka reostust tõrjuda. Raju vahetas välja varem sama ülesannet täitnud poole sajandi vanuse laeva Kati. Uue reostustõrje võimekusega laeva peamine ülesanne on reostuse lokaliseerimine ja likvideerimine, kuid seda kasutatakse ka merepiiri valvamiseks ja pääste- ning otsingutöödel. Veesõiduk on varustatud uusima radariga pinnareostuse avastamiseks. Lisaks on sellel kaks võimsat veekahurit, mida põlengute kustutamiseks kasutada⁹⁵.

Uus seirelennuk ja patrull-laev soetati projekti Euroopa Liidu Ühtekuuluvusfondi toel läbi projekti “Reostustõrjevõimekusega patrull-laeva ja seirelennuki soetamine”⁹⁶. Soetatud uue laeva ja lennuki näol vahetati välja vanad ning sellega tagati reageerimisvõimekus naftareostusjuhtumitele ning vastavus Helcom reostustõrje miinimumnõuetele.

2. Eluslooduse päästet rannikul korraldab ulatuslikust mere- või rannikureostusest põhjustatud hädaolukorra lahendamise plaani⁹⁷ kohaselt Keskkonnaamet.
3. Elustiku rehabiliteerimise võimekuse suurendamise osas viib Eestimaa Looduse Fond (ELF) KIK-i toel 2018-2019 läbi projekti “Vabatahtlike kaasamise võimekuse

⁹³ tõhusa päästevõimekuse tagamine aastateks 2016-2020

https://www.siseministerium.ee/sites/default/files/dokumentid/STAK/2016/programm_b_tohusa_paastevoime_kuse_tagamine.pdf

⁹⁴ ERR, 20.06.2018. <https://www.err.ee/840967/politsei-ja-piirivalveamet-vottis-teenistusse-uee-seirelennuki>

⁹⁵ ERR, 16.08.2018 <https://www.err.ee/854266/politsei-ja-piirivalveamet-sai-uee-laeva>

⁹⁶ Reostustõrjevõimekusega patrull-laeva ja seirelennuki soetamine

<https://www.kik.ee/et/projekt/reostustorjevoimekusega-patrull-laeva-ja-seirelennuki-soetamine>

⁹⁷ https://www.kki.ee/sites/default/files/mere-voi_rannikureostusest_pohjustatud_hadaolukorra_lp.pdf

kasvatamine reostustõrjes”⁹⁸, mille eesmärgiks on vabatahtlike kaasamise võimekuse parandamine reostustõrjes. Selle saavutamiseks plaanitakse parandada vabatahtlike grupijuhtide ettevalmistust, koostööd partneritega, korrastada ELF-i siseseid juhtnõore ja teavitussüsteeme ning teavitada keskkonnakaitselisest vabatahtlikkusest huvitujaid reostustõrje vabatahtlikkuse võimalustest. Projekti tulemusena paraneb üldine võimekus ranniku reostustõrjes ning eluslooduse päästes.

4. Keskkonnaministeerium ja Tallinna Tehnikaülikooli Eesti Mereakadeemia osalevad INTERREG Läänemere piirkonna projektis OIL SPILL (projekti kestus: 2019 – 2021), mille eesmärgiks on parandada ametiasutuste, valitsusväliste organisatsioonide ning vabatahtlike vahelist koostööd naftareostuse vastu võitlemisel madalas rannikuvees, et reostuse likvideerimine oleks kiirem, tõhusam ja tulemuslikum. Lisaks on eesmärgiks tuvastada ühtlustamist vajavaid piiriüleseid protseduure, töötada välja reostustõrje alaseid õppematerjale ja viia läbi reostustõrje õppuseid ning täpsustada peamisi juriidilisi küsimusi naftareostuse vastu võitlemise koostöös.

Läänemere ranniku- ja territoriaalmeres kaitsealade võrgustiku lõpuni välja arendamine (Läänemere strateegia tegevuskava).

1. Keskkonnaministeeriumi looduskaitse osakonna poolt on tegeletud territoriaalmeres kaitsealade moodustamise ettevalmistamisega. Viimase olulise sammuna sai 2019. aasta alguses Vabariigi Valitsuse otsusega moodustatud Apollo meremadaliku looduskaitseala. Tegevused nii ranniku- ja territoriaalmeres kui ka majandusvööndis jätkuvad ja tegevusi lõpetatuks ei ole veel põhjust määrata.

Looduskaitse arengukava aastani 2020 sisaldab järgmisi merd puudutavaid tegevusi. Meetme 2.2. „Elupaikade soodsa seisundi tagamine“ üks tegevussuund on „Ohustatud mereelupaigatüüpide kaardistamine ja nende kaitse tagamine“. Meetme 3.1. „Ökosüsteemi teenuste väärtuse arvestamine keskkonnakasutuses“ alla kuulub tegevussuund „Erinevate elurikkuse komponentide (soo-, metsa-, niidu-, sisevete- ja mereelupaikade jne) hüvede arvutamise/hindamise meetodikate väljatöötamine“.

1. Looduskaitse arengukava aastani 2020 meetme “2.2. Elupaikade soodsa seisundi tagamine” täitmiseks on Euroopa Majanduspiirkonna toetuse abil aastatel 2014 - 2016 läbi viidud projekt „Eesti merealade loodusväärtuste inventeerimine ja seiremetoodika

⁹⁸ Vabatahtlike kaasamise võimekuse kasvatamine reostustõrjes <https://kik.ee/et/projekt/vabatahtlike-kaasamise-voimekuse-kasvatamine-reostustorjes>

väljatöötamine (NEMA)⁹⁹, mille käigus inventeeriti sise- ja territoriaalmerd ning majandusvööndid, lisaks koostati meetodikad mereelupaikade seireks.

2. Mere elurikkuse komponendi hüvede arvutamise/hindamisega seoses on Euroopa Majanduspiirkonna Finantsmehhanismi 2009– 2014 programmi „Integreeritud sise- ja mereveekogude majandamine” toetuse abil aastatel 2014-2016 läbi viidud projekt “Mere ja siseveekogude ökosüsteemiteenuste määramise ja kaardistamise metodoloogia väljatöötamine”⁹⁹, mille üldiseks eesmärgiks oli aidata kaasa veekogude elurikkuse vähenemise ning ökosüsteemide kahjustamise peatumisele Euroopa Liidus, toetades ökosüsteemide ja nende teenuste säilimist ja taastamist Eestis.

Lisaks on poliituuritingute keskus Praxisel valminud 2017 aastal mereala planeeringu alusuuring “Merekeskkonna ressursside kasutamisest saadava majandusliku kasu mudel”¹⁰⁰. Arendatud mudeli abil on võimalik hinnata merealade kilomeeter-ruudustike majanduslikku tulu ja kulu ja nende vahena majanduslikku kasu nii riigile kui ka ettevõtjale. Mudel on koostatud nelja põhilise mereala kasutava sektori kohta: kalandus, vesiviljelus, energeetika ja meretransport.

Eesti merestrateegia meetmekava aruande ptk 3.1.7 toob välja vajalikud uuringud, et vähendada teadmiste puudujääki MSRD HKS tunnuste 1, 4 ja 6 alaste meetmete rakendamisel:

1. Kliimamuutuste ja inimtegevuse kumulatiivse mõju hindamiseks mere ökosüsteemidele on 2019. aasta alguses käivitunud EL Eesti-Vene piiriülese koostöö programmist projekt “Keskkonnakaitse võimekuse suurendamine bioloogilise mitmekesisuse ja ökosüsteemi toimimise tagamiseks Soome lahes inimtegevuste ja kliimamuutuste surve tingimustes (ADRIENNE)”^{101,102}, mille peamiseks eesmärgiks on luua laiahaardeline andmestik ja efektiivne tööriist merealade ruumilise planeerimise ja mereressursside haldamisega seotud ülesannete lahendamiseks, mis võimaldab hinnata inimtekkeliste survete mõjusid Soome lahe ökosüsteemile erinevate toitainete koormuste ja kliimamuutuste stsenaariumite tingimustes. Projekt ADRIENNE kestab kolm aastat kuni 2022. a märtsini ning projekti juhtpartner on Tartu

⁹⁹ Projekt “Mere ja siseveekogude ökosüsteemiteenuste määramise ja kaardistamise metodoloogia väljatöötamine”. https://www.kik.ee/sites/default/files/uuringud/empost_aruanne_all.pdf

¹⁰⁰ Merekeskkonna ressursside kasutamisest saadava majandusliku kasu mudel http://mereala.hendrikson.ee/dokumendid/Uuringud/Mereala_majanduslik_kasu_jaan2018.pdf

¹⁰¹ Keskkonnaministeerium uudised, 30.05.2019 <https://www.envir.ee/et/uudised/nuud-peaks-kull-soome-lahe-seisund-hakkama-paranema>

¹⁰² Projekt ADRIENNE <https://kik.ee/et/projekt/keskkonnakaitse-voimekuse-suurendamine-bioloogilise-mitmekesisuse-ja-okosusteemi-toimimise>

Ülikooli Eesti mereinstituut, teised partnerid on Keskkonnaministeerium ja Venemaa Teaduste Akadeemia Peterburi Teaduskeskus. Kaasatud partneritena osalevad Soome Keskkonnakeskus (SYKE), Kotka Merendusuringute Keskus, Peterburi Loodusvarade, keskkonnakaitse ja ökoloogia komitee ning Venemaa Geograafiaühingu Peterburi oblasti osakond.

2. Mere mikroorganismide osatähtsuse väljaselgitamiseks merekeskkonna seisundi kujundamisel on Tallinna Tehnikaülikooli meresüsteemide instituudil töös EMKF meetmest 8.3 “Merekeskkonna alaste teadmiste parendamise toetus” rahastatud projekt „Mikroorganismide roll Eesti rannikumere ökoloogilise seisundi, aineringe tüübi ning isepuhastumisvõime määratlemisel”¹⁰³, mille eesmärgiks on vesiviljeluseks (kalakasvatus) potentsiaalselt sobilike merealade mikroobikoosluste ja aineringluse eripärade kindlakstegemine mikroorganismide arvukuse, mitmekesisuse ja funktsionaalse (fototroofid, heterotroofid, kemotroofid; aeroobid, anaeroobid) jaotuse ning ajalis-ruumilise muutlikkuse alusel (projekti lõpptähtaeg: 30.06.2020).

4.1.3. Meetmegrupi rakendamise seis

Meetmegruppi rakendamise seisundiks võib lugeda rakendamisel olevaks. Kõik meetmed on rakendatud osaliselt ning nende rakendamisega seotud tegevused jätkuvad. Vastavalt “Eesti keskkonnastrateegia aastani 2030” dokumendile võib meetmegrupi rakendamise eeldatavaks ajaks lugeda 2030 ning viivitust ei esine. Ülevaade Euroopa Komisjonile raporteeritavast infost on toodud tabelis 35.

Tabel 35. MSRD tunnuste 1, 4 ja 6 meetmegrupi rakendamise seisu kokkuvõte.

Meetme rakendamise seis:	Rakendamisega on alustatud
Meetmest loobumine:	Ei
Meetme rakendamise aasta:	2030
Viivitus rakendamisel (aastat):	0
Viivituse põhjus:	Pole asjakohane
Teised takistused:	Ei
Rakendamise seisu lühikirjeldus (vabatahtlik lahter):	Kõik meetmed on rakendatud osaliselt ning nende rakendamisega seotud tegevused jätkuvad.

¹⁰³ Mikroorganismide roll Eesti rannikumere ökoloogilise seisundi, aineringe tüübi ning isepuhastumisvõime määratlemisel <https://www.envir.ee/et/mere-ja-mere-kasutusega-seotud-projektid>

4.2. MSRD tunnusega 2 seotud rakendatavad (kategooria 1 b) meetmed

4.2.1. Rakendatavate meetmete loetelu

Eesti merestrateegia meetmekavas toodud HKS tunnuse 2 hea keskkonnaseisundi saavutamiseks rakendatavate meetmete (v.a VRD meetmed) loetelu on toodud tabelis 36.

Tabel 36. MSRD tunnuse 2 HKS saavutamiseks rakendatavad meetmed.

Meetme kood	Meetme nimi
Pole täpsustatud	Sadamate bioloogiline seire
Pole täpsustatud	Teabevahetus, teadus- ja arendustöö ning teavitamine
Pole täpsustatud	Eesti merestrateegia meetmekava aruande ptk 3.2.7 toob välja vajalikud uuringud, et vähendada teadmiste puudujääki MSRD HKS tunnuse 2 alaste meetmete rakendamisel: 1) laevade ballastvee mikroorganismide ja viiruste/bakterite seire; 2) kliima- ja inimtekkeliste tegurite mõju uurimine võõrliikide asurkondadele ning võõrliikide ökoloogilise mõju uuringud.

4.2.2. Meetmete rakendamisega seotud tegevused

Sadamate bioloogiline seire. Seiret on alustatud riikliku merekeskkonna seire raames, kuid arvestades võimalikke riske laevanduses, oleks vajalik seiret laiendada. Seire peab tulevikus vastama IMO ballastvee käitlemise konventsiooni nõuetele.

1. Soovitused seire juhiste täiendamiseks, et täitma IMO ballastvee käitlemise konventsiooni nõudeid, töötatakse välja INTERREG Läänemere Programmi projekti “Läänemere piirkonna majandusvõimaluste täiendamine vähendamaks invasiivsete võõrliikide sissetalumist laevadega” (COMPLETE) (kestus mai 2017 – september 2020) raames.

Teabevahetus, teadus- ja arendustöö ning teavitamine. Võõrliikide invasiooni olulisust on hakatud rohkem tähtsustama pärast EL-i loodusdirektiivi vastuvõtmist. Teadus- ja arendustööd tehakse mitme Eesti ja rahvusvahelise projekti raames, mis täielikult probleemi ohjamise vajadusi veel ei rahulda.

1. Hetkel toimub võõrliikide alane koostöö INTERREG Läänemere Programmi projekti “Läänemere piirkonna majandusvõimaluste täiendamine vähendamaks invasiivsete võõrliikide sissetalumist laevadega” (COMPLETE) (kestus mai 2017 – september 2020) raames, mis katab ära probleemi ohjamise vajadused.

2. Lisaks on patogeenide osas Keskkonnaministeeriumil 26.04.2019 “valdkonliku teadus- ja arendustegevuse tugevdamine (RITA)” tegevuse 2 “Teadmispõhise poliitikakujundamise toetamine, mille eesmärk on lahendada riigi ees seisvaid kiiret sekkumist vajavaid riikliku tähtsusega küsimusi” raames välja kuulutanud projektikonkursi “Laevade ballastvee mikroorganismide ja viiruste uuringud”, mille eesmärk on ballastvee mahutites esinevate mikroorganismide koosluste kohta alusteabe kogumine ja ettepaneku koostamine mikroobsete koosluste järelevalveks ballastvee mahutitest väljapumbatavas ballastvees. Projekt viiakse läbi Tallinna Tehnikaülikooli meresüsteemide instituudi ja Tartu Ülikooli Eesti mereinstituudi koostöös (projekti kestvus: 27.06.2019 – 30.11.2020).

Eesti merestrateegia meetmekava aruande ptk 3.2.7 toob välja vajalikud uuringud, et vähendada teadmiste puudujääki MSRD HKS tunnuse 2 alaste meetmete rakendamisel:

1. Laevade ballastvee mikroorganismide ja viiruste/bakterite seire uuringute alla liigitub eelnevas punktis toodud projekt “Laevade ballastvee mikroorganismide ja viiruste uuringud”.
2. Kliima- ja inimtekkeliste tegurite mõju võõrliikide asurkondadele ning võõrliikide ökoloogilise mõju uuringuid on Eestis läbiviidud üksnes ümarmudila osas. KIK keskkonnaprogramm on rahastanud Tartu Ülikooli Eesti mereinstituudi poolt 2016-2017 aastal läbiviidud projekti “Ümarmudila Eesti rannikumeres: rakendusuuring edasise meetmekava väljatöötamise aluseks¹⁰⁴”, mille raames hinnati ümarmudila mõju rannikumere ökosüsteemi toimimisele tänapäevase ja tuleviku kliima tingimustes.

4.2.3. Meetmegrupi rakendamise seis

Võõrliikide tunnuse meetmegrupi rakendamisesse panustavad samad tegevused, mis on toodud meetme nr 4 juures. Praegusel hetkel küll tegeletakse võõrliikide alase seiretegevusega, kuid enamuse meetme rakendamise jaoks tarvilikest tegevustest on alles osaliselt või ebapiisavalt kaetud. Piirkondliku koostööprojekti INTERREG COMPLETE raames töötatakse välja erinevaid väljundeid, mis panustavad Ballastvee konventsiooni täielikku rakendamisesse. Seega võib lugeda meetmegrupi rakendamiseks vastavalt INTERREG COMPLETE projekti lõpptähtajale 2020 aasta lõpuks, mis tähendab, et meetmegrupi rakendamine toimub vastavalt

¹⁰⁴ Ümarmudila Eesti rannikumeres: rakendusuuring edasise meetmekava väljatöötamise aluseks
<https://kik.ee/et/projekt/umarmudila-eesti-rannikumeres-rakendusuuring-edasise-meetmekava-valjatootamise-aluseks>

meetmekavas toodud meetme nr 4 planeeritud ajakavale. Ülevaade Euroopa Komisjonile raporteeritavast infost on toodud tabelis 37.

Tabel 37. MSRD tunnuse 2 meetmegrupi rakendamise seisu kokkuvõte.

Meetme rakendamise seis:	Rakendamisega on alustatud
Meetmest loobumine:	Ei
Meetme rakendamise aasta:	2020
Viiivitus rakendamisel (aastat):	0
Viivituse põhjus:	Pole asjakohane
Teised takistused:	Ei
Rakendamise seisu lühikirjeldus (vabatahtlik lahter):	Meetmegrupi rakendamise täitmiseks osaletakse INTERREG Läänemere programmi projektis “Läänemere piirkonna majandamisvõimaluste täiendamine vähendamaks invasiivsete võõrliikide sissetalumist laevadega (COMPLETE)”, mis tagab IMO ballastvee käitlemise konventsiooni nõuete täitmise ja seeläbi võõrliikide probleemi ohjamise vajadused. Hetkel toimub võõrliikide seire suurtemates sadamates riikliku keskkonnaseire programmi raames ning lisaks viivad sadamad seiret läbi vastavalt sadamatele keskkonnalubadega kehtestatud nõuetele.

4.3. MSRD tunnusega 3 seotud rakendatavad (kategooria 1 b) meetmed

4.3.1. Rakendatavate meetmete loetelu

Eesti merestrateegia meetmekavas toodud HKS tunnuse 3 hea keskkonnaseisundi saavutamiseks rakendatavate meetmete (v.a VRD meetmed) loetelu on toodud tabelis 38.

Tabel 38. MSRD tunnuse 3 HKS saavutamiseks rakendatavad meetmed.

Meetme kood	Meetme nimi
Pole täpsustatud	ÜKP rakendamiseks Eestis aastatel 2014–2020 on koostatud Eesti Euroopa merendus- ja kalandusfondi rakenduskava 2014–2020
Pole täpsustatud	Riiklikku kaitset vajavate ja ohustatud kalaliikide ja kalavarude taastootmise programmi (2002–2010) elluviimiseks koostatud rakenduskava (2006)
Pole täpsustatud	Eesti merestrateegia meetmekava aruande ptk 3.3.7 toob välja vajalikud uuringud, et vähendada teadmiste puudujääki MSRD HKS tunnuse 3 alaste meetmete rakendamisel: 1) kompleksed kalaasurkondade suuruse ja dünaamika uuringud; 2) täiendavad uuringud tunnuse D3 puuduvate HKS indikaatorite kehtestamiseks.

4.3.2. Meetmete rakendamisega seotud tegevused

EL Ühtekuuluvuspoliitika rakendamiseks Eestis aastatel 2014–2020 on koostatud Eesti Euroopa merendus- ja kalandusfondi rakenduskava 2014–2020. Selle eesmärk on Eesti kalanduse arengu pikaajaline kavandamine, regulatsioonide väljatöötamine ja rakendamine kalavaru jätkusuutlikuks majandamiseks. Rõhk on seire ja järelevalve tõhustamisel kalavarude ökosüsteemipõhise majandamise tagamiseks ning kalapüügiga kaasnevate mõjude vähendamiseks.

1. Euroopa Liidu ühise kalanduspoliitika rakendamiseks aastatel 2014–2020 on loodud Euroopa Merendus- ja Kalandusfond (EMKF). Seire ja järelevalve tõhustamisesse panustatakse läbi EMKF-i toetusmeetme 6.1 – kalanduse kontroll ja järelevalve, mille alt on rahastatud nii kalanduse infosüsteemi arendamist kui ka järelevalve tõhustamiseks erinevate vahendite (elektroonilised võrgusilma suuruse mõõõtjad, droonid, väikelaevad ja furgoonhaagised) soetamist. Täpsemalt on tegevusi kirjeldatud meetme nr 5 järelevalve tegevuste ning meetme nr 8 tegevuste all.

Riiklikku kaitset vajavate ja ohustatud kalaliikide ja kalavarude taastootmise programm (2002–2010)¹⁰⁵ asemele valmistati meetmekava koostamise ajal (märts 2017 seisuga) ette uut programmi, mis arvestab muuhulgas praeguseks muutunud keskkonnatingimusi kui ka uute valdkondlike teadmistega.

1. Uus programm on koostatud ja kinnitatud 19.05.2017 “Kalakasvatusliku taastootmise tegevuskava 2017–2019, perspektiiviga kuni 2023¹⁰⁶”. Tegevuskava eesmärk on kalakasvatusliku taastootmise abil parandada ohustatud sh kaitsealuste kalaliikide seisundit ja suurendada nende arvukust, luues avaramad võimalused ka vääriskalaliikide püügiks Eestis. Tegevuskava toob välja kalakasvatuslikku taastootmist vajavad Eesti kalad prioriteetsuse rühmade järjekorras ning kalade asustamise soovitusliku kava.

Kokku on Põlula kalakasvandusest jõgedesse asustatud 4 781 000 lõhet (ajavahemikul 1997 – 2019), 690 000 meriforelli (2001 – 2017), 56 000 jõforelli (2001 – 2005) ja 84 000 siiga (2016 – 2018)¹⁰⁷. Eesti veekogudesse on veel olulisematest merekaladest

¹⁰⁵ Riiklikku kaitset vajavate ja ohustatud kalaliikide ja kalavarude taastootmise programm (2002–2010) <http://dspace.emu.ee/xmlui/bitstream/handle/10492/5362/Programm.pdf?sequence=1&isAllowed=y>

¹⁰⁶ Baikov jt. 2017. Kalakasvatusliku taastootmise tegevuskava 2017–2019, perspektiiviga kuni 2023 https://www.envir.ee/sites/default/files/kalakasvatusliku_taastootmise_tegevuskava_2017-2019.pdf

¹⁰⁷ Põlula kalakasvandus, noorkalade asustamine. <https://www.rmk.ee/organisatsioon/polula-kalakasvandus/noorkalade-asustamine>

asustatud 16 334 150 angerjat (1999 – 2016) ja 526 900 koha (1999 – 2010)¹⁰⁸. Lisaks on Eesti Loodushoiu Keskus tegelenud Atlandi tuura taasasustamisega Läänemerre, mille raames on aastatel 2013 - 2019 (2019. aasta 11. oktoobri seisuga) kokku asustatud 35 600 tuurakala^{109, 110}.

Eesti merestrategie meetmekava aruande ptk 3.3.7 toob välja vajalikud uuringud, et vähendada teadmiste puudujääki MSRD HKS tunnus 3 alaste meetmete rakendamisel:

1. Kompleksed kalaasurkondade suuruse ja dünaamika uuringud on eelduseks meetmete nr 5 ja 7 rakendamiseks. Täpsem loetelu sellealaste uuringute ja tööde läbiviimise kohta on toodud käesoleva aruande meetmete 5 ja 7 rakendamise kirjelduse peatükkides vastavalt ptk 3.5 ja 3.7.
2. HKS tunnus 3 puuduvate indikaatorite kehtestamiseks täiendavate uuringute vajaduse all on MSRD meetmekavas kirjeldatud vajadust välja töötada hinnangud kõigi tunnuse 3 indikaatorite kohta, mis on ära toodud Euroopa Komisjoni juhendmaterjalis. Puudusid Eesti hinnangud HKS-i indikaatorite 3.1.2 (saagi ja biomassi indeksi suhe) ja 3.3.2 (uurimislaevade uuringutes leitud maksimaalne keskmine pikkus kõikide liikide lõikes) kohta. Töö viidi läbi 2018. aastal Tartu Ülikooli Eesti mereinstituudi poolt projekti “Läviväärtuste väljatöötamine Eesti mereala seisundi hindamiseks¹¹¹” raames.

4.3.3. Meetmegrupi rakendamise seis

Kalandusega seotud meetmegrupi võib lugeda rakendatuks 2019. aasta seisuga, mil lõppesid viimased kalanduse kontrolli ja järelevalve toetusmeetme projektid ning läks kasutusse püügandmetest teavitamise elektroonilise süsteemi täiendatud versioon. Ülevaade Euroopa Komisjonile raporteeritavast infost on toodud tabelis 39.

Tabel 39. MSRD tunnuse 3 meetmegrupi rakendamise seis kokkuvõte.

Meetme rakendamise seis:	Meede on rakendatud
Meetmest loobumine:	Ei
Meetme rakendamise aasta:	2019
Viiivitus rakendamisel (aastat):	0
Viiivituse põhjus:	Pole asjakohane
Teised takistused:	Ei

¹⁰⁸ Kalakasvatustliku taastootmise raames Eesti vetesse asustatud kalade andmestik.

https://www.envir.ee/sites/default/files/lisa_1_asustamise_tabelid_tegevuskavale.pdf

¹⁰⁹ Projekt “Atlandi tuura taasasustamine Läänemerre. https://www.loodushoid.ee/Laanemere_tuur_475

¹¹⁰ ERR uudised, 11.10.2019. <https://www.err.ee/991242/narva-jokke-asustati-5000-tuurakala>

¹¹¹ Läviväärtuste väljatöötamine Eesti mereala seisundi hindamiseks

https://www.envir.ee/sites/default/files/msrd_lavivaartused_lopparuanne.pdf

Rakendamise seis lühikirjeldus (vabatahtlik lahter):	Riiklikku kaitset vajavate ja ohustatud kalaliikide ja kalavarude taastootmise uus programm “Kalakasvatustliku taastootmise tegevuskava 2017–2019, perspektiiviga kuni 2023” kinnitati 2017. Kalanduse kontrolli ja järelevalve toetusmeetme projektid, mis panustasid seire ja järelevalve tõhustamisesse lõppesid 2019. aasta seisuga ja on seega rakendatud.
--	---

4.4. MSRD tunnusega 5 seotud rakendatavad (kategooria 1 b) meetmed

4.4.1. Rakendatavate meetmete loetelu

Eesti merestrateegia meetmekavas toodud HKS tunnuse 5 hea keskkonnaseisundi saavutamiseks rakendatavate meetmete (v.a VRD meetmed) loetelu on toodud tabelis 40.

Tabel 40. MSRD tunnuse 5 HKS saavutamiseks rakendatavad meetmed.

Meetme kood	Meetme nimi
Pole täpsustatud	Helcom kokkuleppega kehtestada Läänemeri NOx emissioonide eripiirkonnaks (NECA) ühinemise meede
Pole täpsustatud	Eesti merestrateegia meetmekava aruande ptk 3.4.7 toob välja vajalikud uuringud, et vähendada teadmiste puudujääki MSRD HKS tunnuse 5 alaste meetmete rakendamisel: 1) ristluslaevadelt vastuvõetava reovee maht ja koostis (sh patogeensed mikroobid); 2) sademeveega merre kantav reostuskoormus ja sademevee käitlemine; 3) vesiviljelus toitainete ärastajana.

4.4.2. Meetmete rakendamisega seotud tegevused

Helcom kokkuleppega kehtestada Läänemeri NOx emissioonide eripiirkonnaks (NECA) ühinemise meede. Laevadelt pärineva toitainete koormuse ohjamiseks on rakendatud vastavad MARPOL 73/78¹¹² nõuded ja nendega seotud HELCOM soovitused. Samas on Läänemere riikide koostöös rakendamisel täiendavad meetmed nii MARPOL 73/78 Lisa IV¹¹³ (laevade reovetest põhjustatud reostuse vältimine) kui ka MARPOL 73/78 Lisa VI¹¹⁴ (õhureostuse vältimine laevadelt) raames.

HELCOM aastakoosolekul 10.–11. märtsil 2016 leppisid liikmesriigid kokku Läänemere lämmastikuemissiooni eripiirkonna (NECA) kehtestamises koos Põhjamere piirkonnaga.

¹¹² MARPOL 73/78. 1978. aasta protokolliga muudetud 1973. aasta rahvusvaheline laevade põhjustatava merereostuse vältimise konventsioon <https://www.riigiteataja.ee/akt/13199975>

¹¹³ MARPOL lisa IV. Laevade põhjustatava reoveereostuse reeglid <https://www.riigiteataja.ee/akt/13147017>

¹¹⁴ MARPOL lisa VI. Laevade põhjustatava õhusaaste vältimise reeglid. https://www.riigiteataja.ee/akt/lisa/2290/4201/4002/MARPOL_lisaVI.pdf#

Vastav ajakava näeb ette eripiirkonna taotluse esitamise 2016. aastal ja selle kinnitamise IMO keskkonnakomitee istungil 2017. aastal. Eripiirkonna staatus jõustuks 2021. aastal.

1. 2016. aasta juunis esitas HELCOM (DK, FI, EE, LV, LT, DE, SE, RU) IMO-le ettepaneku, millega muudetakse Läänemeri NECA alaks¹¹⁵ ja vastavad nõuded rakenduvad laevadele alates 1. jaanuarist 2021¹¹⁶.

Eesti merestrategie meetmekava aruande ptk 3.4.7 toob välja vajalikud uuringud, et vähendada teadmiste puudujääki MSRD HKS tunnus 5 alaste meetmete rakendamisel:

1. Ristluslaevadelt vastuvõetava reovee mahu ja koostise (sh patogeensed mikroobid) uuringute osas esineb endiselt teadmiste puudujääk. Teave on vajalik reoveepuhastusettevõtetele puhastusprotsessi optimeerimiseks. Uuringuga on vajalik täpsustada ristluslaevadelt vastuvõetava reovee võimalikku mahtu ja koostist, sh patogeensete mikroobide esinemist. Uuringu tulemuste alusel saab hinnata, kas merre suunatava puhastatud reovett on vaja mikrobioloogiliselt kontrollida ja/või seirata.
2. Sademeveega merre kantava reostuskoormuse ja sademevee käitlemise (sh olemasolevad kogumissüsteemid, puhastusrajatised) alase teabe kogumine, et selgitada välja tegelik sademeveega merre kantav reostuskoormus (vooluhulk, vee keemiline ja mikrobioloogiline koostis) ning seda mõjutavad asjaolud, toimub meetme nr 10 rakendamiseks ettenähtud tegevuste raames. Täpsem loetelu töödest ja uuringutest on toodud ptk 3.10.
3. Vesiviljelust toitainete ärastajana on uuritud kolme projekti raames: 1) KIK-i keskkonnaprogramm on rahastatud Tartu Ülikooli Eesti mereinstituudi 2015-2017 läbiviidud projekti: “Merekeskkonna seisundi parandamine vesiviljeluse abil¹¹⁷”, mille üheks eesmärgiks on määratleda rahvusvaheliselt olulise ja pikkade traditsioonidega vesiviljelusliigi, söödava rannakarbi (*Mytilus trossulus*) kasvupotentsiaal Eesti rannikumeres. Töö teiseks eesmärgiks on uurida karbiviljeluse tehnilist teostatavust ja karbikasvanduse keskkonnamõju Pärnu lahe näitel ja hinnata seni majanduslikult kasutamata liigi rändkarbi (*Dreissena polymorpha*) Pärnu lahe populatsiooni kasvukiirust ja kasutatavust; 2) Tartu Ülikooli Eesti mereinstituut on 2016-2019

¹¹⁵ HELCOM press release, 17.06.2016 <http://www.helcom.fi/news/Pages/HELCOM-countries-will-submit-Baltic-Sea-NECA-application-to-IMO.aspx>

¹¹⁶ HELCOM press release, 28.10.2016 <http://www.helcom.fi/news/Pages/Shipping-sector-cuts-Nitrogen-loads-to-the-Baltic-Sea.aspx>

¹¹⁷ Merekeskkonna seisundi parandamine vesiviljeluse abil <https://kik.ee/et/projekt/merekeskkonna-seisundi-parandamine-vesiviljeluse-abil>

osalenud INTERREG Läänemere Programmi projektis “Toetades Läänemere sinimajanduskasvu – suuremastaapsete jätkusuutlike karbikasvanduste rajamine reostuse eemaldamise eesmärgil (BBG)¹¹⁸”, mille eesmärgiks oli arendada söödava rannakarbi ulatuslikku kasvatamist Läänemere regioonis eesmärgiga eemaldada sel teel mereveest ülearuseid toiteaineid; 3) Tartu Ülikooli Eesti mereinstituudil on alates 2017. aastast töös EMKF meetmest 2.1 “vesiviljeluse innovatsioonitoetus” rahastatud projekt „Mereveel põhineva kalakasvatuse heitvee puhastamine suurvetikate kultiveerimise kaudu¹¹⁹”, mille eesmärgiks on ressursisäästlike lahenduste väljatöötamine kasvatustest tuleneva vee puhastamiseks ja toitainete ärastamiseks (projekti lõpptähtaeg: 31.12.2020).

4.4.3. Meetme rakendamise seis

Vastavalt IMO-le esitatud ettepanekule ja selle kinnitamisele IMO poolt võib lugeda meetme rakendatuks 2021. aasta seisuga, millal lämmastikuemissiooni eripiirkonna (NECA) staatus jõustub. Ülevaade Euroopa Komisjonile raporteeritavast infost on toodud tabelis 41.

Tabel 41. MSRD tunnuse 5 meetmegrupi rakendamise seisu kokkuvõte.

Meetme rakendamise seis:	Rakendamisega on alustatud
Meetmest loobumine:	Ei
Meetme rakendamise aasta:	2021
Viivitus rakendamisel (aastat):	0
Viivituse põhjus:	Pole asjakohane
Teised takistused:	Ei
Rakendamise seisu lühikirjeldus (vabatahtlik lahter):	Vastavalt IMO-le esitatud ettepanekule ja selle kinnitamisele IMO poolt jõustub lämmastikuemissiooni eripiirkonna (NECA) staatus 2021.

4.5. MSRD tunnusega 7 seotud rakendatavad (kategooria 1 b) meetmed

4.5.1. Rakendatavate meetmete loetelu

Eesti merestrateegia meetmekavas toodud HKS tunnuse 7 hea keskkonnaseisundi saavutamiseks rakendatavate meetmete (v.a VRD meetmed) loetelu on toodud tabelis 42.

¹¹⁸ Toetades Läänemere sinimajanduskasvu – suuremastaapsete jätkusuutlike karbikasvanduste rajamine reostuse eemaldamise eesmärgil (BBG) <http://www.sea.ee/valisosalusega-projektid/>

¹¹⁹ Mereveel põhineva kalakasvatuse heitvee puhastamine suurvetikate kultiveerimise kaudu <http://www.sea.ee/valisosalusega-projektid/>

Tabel 42. MSRD tunnuse 7 HKS saavutamiseks rakendatavad meetmed.

Meetme kood	Meetme nimi
Pole täpsustatud	ÜKP rakendamiseks Eestis aastatel 2014–2020 on koostatud Eesti Euroopa merendus- ja kalandusfondi rakenduskava 2014–2020
Pole täpsustatud	Riiklikku kaitset vajavate ja ohustatud kalaliikide ja kalavarude taastootmise programmi (2002–2010) elluviimiseks koostatud rakenduskava (2006)
Pole täpsustatud	Eesti merestrategia meetmekava aruande ptk 3.5.7 toob välja vajalikud uuringud, et vähendada teadmiste puudujääki MSRD HKS tunnuse 7 alaste meetmete rakendamisel: 1) Väikese väina maanteetamm; 2) erinevate projektide ja arendustööde kumulatiivse mõju hinnang; 3) laevade tekitatud lainetuse mõju uuring.

4.5.2. Meetmete rakendamisega seotud tegevused

Hüdroloogilise seisundi valdkonnas on rakendamisjärgus kaks HELCOM-i soovitud tulenevat meetet:

Integreeritud mere ja rannikute majandamise strateegiate väljatöötamine ja rakendamine Läänemere riikides (HELCOM-i Läänemere tegevuskava, soovitus 24/10¹²⁰) ja

Merealade ruumilise planeerimise põhimõtete väljatöötamine Läänemere piirkonnas (HELCOM-i Läänemere tegevuskava, soovitus 28E/9).

Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiiviga 2014/89/EL kehtestatud mereruumi planeerimise raamistik on alusdokumendiks Läänemere piirkonna ruumilise planeerimise põhimõtete ja integreeritud mere ning rannikumajandamise strateegia väljatöötamisel. Kuna direktiiv jõustus alles 2014. aastal, siis pole vastavaid meetmeid veel lõpuni rakendada jõutud.

1. HELCOM soovitude 24/10 ja 28E/9 rakendamine toimub läbi mereala ruumilise planeerimise protsessi, mida on täpsemalt kirjeldatud peatükis 4.1.2. Riikliku planeerimisprotsessi ja mõjude hindamise ajakava kohaselt peaks Eesti mereala ruumiline planeering kehtestatama augustiks 2020. Mereala ruumilise planeerimise direktiiv (2014/89/EL) sätestab planeeringute kehtestamise tähtajaks 31. märts 2021.

Eesti merestrategia meetmekava aruande ptk 3.5.7 toob välja vajalikud uuringud, et vähendada teadmiste puudujääki MSRD HKS tunnuse 7 alaste meetmete rakendamisel:

1. Väikese väina maanteetammi uuringute osas on kohalike kogukondade soov leida lahendused, mis parandaksid nii Väikse väina keskkonnaseisundit kui ka tingimusi

¹²⁰ HELCOM soovitus 24/10 <http://www.helcom.fi/Recommendations/Rec%2024-10.pdf>

kalanduse ja puhkemajandusega tegelemiseks piirkonnas, mistõttu on MSRD meetmekava aruandes tehtud ettepaneku jätkata vastavaid uuringuid. Uuringud peaksid välja pakkuma alternatiivsed Väikse väina tammi rekonstrueerimise tehnilised lahendused, mis parandaksid nii veekogu keskkonna seisundit kui omaksid positiivset mõju sotsiaalmajanduslikele tingimustele. Oluline on seejuures võrrelda meetme rakendamise kulusid ja selle rakendamise võimalikke positiivseid mõjusid. Aruande esitamise seisuga Väikse väina maanteetammi osas uusi uuringuid ei ole algatatud.

2. Erinevate projektide ja arendustööde kumulatiivset mõju ja selle tagajärjel mõjutatud ala ulatust pole siiani Eesti merealal hinnatud. Seisundi muutuse hindamise tarvis on esitaks vajalik välja selgitada algne seisund. Eesti merealal polnud loodusdirektiivi I lisa mereliste elupaikade (kuus elupaigatüüpi) seisundit täies mahus hinnatud, kuna puudus vastav meetodika. Algseisundi hindamiseks on Euroopa Majanduspiirkonna toetuse abil aastatel 2014 - 2016 läbi viidud projekt „Eesti merealade loodusväärtuste inventeerimine ja seiremetoodika väljatöötamine (NEMA)¹²¹“, mille käigus inventeeriti mh majandusvööndit ning koostati meetodikad mereelupaikade seireks. Vee erikasutuslubade alusel (keskkonnalubade infosüsteemi andmetel) tehtud süvendamis- ,täitmise- ,kaadamise- , maa-ainese- ja maavarade ammutamise töödega mõjutatud ala koguulatust pole senini hinnatud.
3. Laevade tekitatud lainetuse mõju osas on senini teadmiste puudujääk. Tuleks läbi viia uuring, mille eesmärgiks oleks püsivate hüdrograafiliste muutuste mõjude (sh erosioon) ja mere muudele kasutusviisidele (rekreatsioon) avaldatavate mõjude hindamine, et välja selgitada, kas Tallinna lahes oleks kiiruspiirangute kehtestamine laevadele otstarbekas ja põhjendatud.

4.5.3. Meetmegrupi rakendamise seis

Meetmegrupi meetmete rakendamine toimub läbi mereala ruumilise planeerimise direktiivi (2014/89/EL) rakendamise, mistõttu võib vastavalt direktiivile lugeda meetmegrupi eeldatavaks rakendusajaks direktiivis kehtestatud tähtaja 2021. Ülevaade Euroopa Komisjonile raporteeritavast infost on toodud tabelis 43.

Tabel 43. MSRD tunnuse 7 meetmegrupi rakendamise seis kokkuvõtte.

Meetme rakendamise seis:	Rakendamisega on alustatud
Meetmest loobumine:	Ei
Meetme rakendamise aasta:	2021

¹²¹ NEMA projekti kodulehekül: <http://nema.bef.ee/et/>

Viiivitus rakendamisel (aastat):	0
Viivituse põhjus:	Pole asjakohane
Teised takistused:	Ei
Rakendamise seisu lühikirjeldus (vabatahtlik lahter):	HELCOM soovitude 24/10 ja 28E/9 rakendamine toimub läbi mereala ruumilise planeerimise direktiivi (2014/89/EL) protsessi, mille hilisemaks tähtajaks on 31. märts 2021.

4.6. MSRD tunnusega 8 ja 9 seotud rakendatavad (kategooria 1 b) meetmed

4.6.1. Rakendatavate meetmete loetelu

Eesti merestrategie meetmekavas toodud HKS tunnuse 8 ja 9 hea keskkonnaseisundi saavutamiseks rakendatavate meetmete (v.a VRD meetmed) loetelu on toodud tabelis 44.

Tabel 44. MSRD tunnuse 8 ja 9 HKS saavutamiseks rakendatavad meetmed.

Meetme kood	Meetme nimi
Pole täpsustatud	2001. aasta punkrikütusereostuse tsiviilvastutuse konventsioon
Pole täpsustatud	EL ühtekuuluvusfond 2014-2020
Pole täpsustatud	HELCOM soovitudes 31/1 toodud merereostuse korjevõimekusega vastavusse viimine
Pole täpsustatud	Siseturvalisuse arengukava (STAK) 2015–2020
Pole täpsustatud	Ohtlike ainete heite piiramisele suunatud meetmed
Pole täpsustatud	Looduskaitse arengukava aastani 2020
Pole täpsustatud	Veeseadus – ohtlike ainete asendamine või vähendamine toodetes ja protsessides; tehnilised meetmed, mis takistavad heitmete kandumist keskkonda; uuringud saasteainete sisalduste kohta kalades.
Pole täpsustatud	Veemajanduskavad – keskkonnaloa tingimuste ülevaatamine; täiendav järelevalve õigusaktide nõuete ja vee-erikasutusloa tingimuste täitmise üle; heitvee vastavusse viimine seatud nõuetega; reoveepuhastite operaatorite koolitus.
Pole täpsustatud	Eesti merestrategie meetmekava aruande ptk 3.6.7 toob välja vajalikud uuringud, et vähendada teadmiste puudujääki MSRD HKS tunnuste 8 ja 9 alaste meetmete rakendamisel; 2) ökotoksikoloogiliste ja bioindikaatorsete meetodite arendamine ja rakendamine ohtlike saasteainete ja nende keskkonnamõju tuvastamiseks; 3) kogu Eesti mereala hõlmav setete, ohtlike ainete sisalduse ja nende trendide uuring; 4) uuringud saasteainete sisalduse piirmäärade (sh HKS tase) kehtestamiseks setetes ja arendustööde mõju vähendamiseks merekeskkonnale; 5) Laevavakkide kaardistamine; 6) saasteainete uuringud kalades.

4.6.2. Meetmete rakendamisega seotud tegevused

2001. aasta punkrikütusereostuse tsiviilvastutuse konventsioon. Eesti on ühinenud punkrikütusereostusest põhjustatud kahju eest kantava tsiviilvastutuse 2001. aasta rahvusvahelise konventsiooniga. 2008. aastal jõustunud konventsiooni eesmärk on tagada punkrikütuse lekkimisest või heitest põhjustatud kahju hüvitamine kannatanud isikutele. Laeva registreeritud omanikul on kohustus omada kindlustust või muud rahalist tagatist, et katta omaniku vastutus punkrikütusereostusest põhjustatud kahju eest. Samas laevaomanikud, kelle laevad opereerivad ainult Eesti sise- ja territoriaalmeres ei pea konventsiooni tingimusi täitma, kuna Eesti Vabariik esitas konventsiooniga ühinemisel deklaratsiooni, mis välistab konventsiooni täieliku kohaldamise Eesti territoriaalvetes¹²².

1. Eesti on esitanud deklaratsiooni, mille kohaselt laevaomanikud, kelle laevad opereerivad ainult Eesti sise- ja territoriaalmeres ei pea konventsiooni tingimusi täitma ning selles osas muutusi ei ole. Kuna me oleme konventsiooni rakendanud ja taotlenud erisuse, siis võib siiski meetme rakendatuks lugeda.

HELCOM-i soovitus 31/1¹²³ on toodud näitajad riikliku merereostuse korjevõimekuse kohta, millele Eesti meetmekava koostamise hetkel veel täielikult ei vastanud.

Siseturvalisuse arengukava (STAK) 2015–2020 alaeesmärgi 6.2 „Tõhusa päästevõimekuse tagamine“ täitmiseks on ühe poliitikainstrumendina ette nähtud „Päästevõimekuse tagamine keskkonnaõnnetustele reageerimiseks“. Nimetatud poliitikainstrumendile vastav meede on üheks meetmeks STAK elluviimiseks aastateks 2015-2019 kinnitatud programmis „Tõhusa päästevõimekuse tagamine“. Peamise tegevused, mida meede ette näeb on järgmised:

- tuvastatakse reostustõrje valdkonna võimelüngad, planeeritakse ja luuakse reostusele reageerimise ning selle tuvastamise, menetlemise ja vastutusele võtmise võimekus;
- merereostuse kiireks avastamiseks ja sellest teavitamiseks tagatakse seirelendude piisav sagedus (aasta läbi vähemalt kolm patrulli nädalas) ja laevapatrullide piisav maht (vähemalt 800 merepäeva aastas);
- aastaks 2018 võetakse kasutusele uus multifunktsionaalne laev ja uus seirelennuk, hangitakse uut reostustõrje tehnikat ja täpsustatakse põhimõtted,

¹²² Punkrikütusereostusest põhjustatud kahju eest kantava tsiviilvastutuse 2001. aasta rahvusvahelise konventsiooniga ühinemise seadus <https://www.riigiteataja.ee/akt/1041624>

¹²³ HELCOM soovitus 31/1 <http://www.helcom.fi/Recommendations/Rec%2031-1.pdf>

kuidas anda riigile kuuluvad, elukaare teises pooles olevad veesõidukid ja varustus kasutamiseks vabatahtlikele merepäästjatele;

- Politsei- ja Piirivalveameti, Veeteede Ameti, Päästeameti, Keskkonnainspektsiooni, kohaliku omavalitsuse üksuste ja vabatahtlike koostöö reostusele reageerimise taseme säilitamiseks;
- koostöökokkulepped naaberriikide ja eraettevõtetega;
- vabatahtlike kaasamine;
- kohalike omavalitsuse üksuste võimekuse suurendamine teha lihtsamaid rannikureostuse korjetoide.

Eesmärk saavutada võimekus reostustõrjelaevaga sündmuskohale jõudmiseks 6 tunni jooksul (eelneva reageerimisaja 12 tundi asemel) ja tagada merereostuse korje võimekus $2,4 \text{ km}^2/24 \text{ h}$ jooksul töökiiruse 1 sõlm juures, mis tagatakse kahe ametkonna koostöös $1,2 \text{ km}^2/24 \text{ h}/1 \text{ sõlm}$ PPA (2 RT võimekusega laeva) ja $1,2 \text{ km}^2/24 \text{ h}/1 \text{ sõlm}$ VTA laevadega (2 RT võimekusega laeva).

Euroopa Liidu Ühtekuuluvusfondist 2014–2020 rahastati meetme „Valmisoleku suurendamine keskkonnanähtavate reageerimiseks“ tegevust 8.2.2 „Merereostustõrje võimekuse kasvatamine“, mille eest soetati Politsei- ja Piirivalve- ametile (PPA) kaks merereostustõrje sõidukit (laev ja lennuk) koos vajaliku tehnika ja varustusega.

1. Eestil on HELCOM soovitus 31/1 toodud reostustõrje miinimumnõuded matemaatiliste arvutuste kohaselt täidetud ideaalsete ilmastikuolude korral, kuid realselt vajab korjevõimekus täiendamist:
 - a. avamere tingimustele vastavaid seinpoome on PPA-l 2,2 km (Helcom soovitus 2 km) ja kaitstud vete tingimustele vastavaid (erinevad poomi kõrgused) pvc seinpoome on PPA-l 2,2 km + Päästeametil 2 km ning lisaks on PPA-l absorbeerivaid (polüpropüleen) poome, mida saab samuti kasutada kerge nafta- ja keemiatootete imamiseks veepinnalt (varustus jaotatud ühtlaselt kogu merepiiri perimeetri ulatuses);
 - b. PPA 2 RT võimekusega laeva ja VTA 2 RT võimekusega laeva võimekusega $0,6 \text{ km}^2/24\text{h}/1 \text{ sõlm}$, mis teeb kokku $4 \times 0,6 \text{ km}^2/24\text{h}/1 \text{ sõlm} = 2,4 \text{ km}^2/24\text{h}/1 \text{ sõlm}$ (Helcom soovitus $2,5 \text{ km}^2/24 \text{ h}/ 1-2 \text{ sõlme}$). Arvestades, et valmistajatehas annab laevadel olevate skimmerite töökiiruseks kuni 4 sõlme (arvestades samas ka lainekõrgust), siis arvestades Helcom soovitus 31/1 toodud maksimaalset töökiirust, 2 sõlme, annab laevade võimekuseks kokku $4,8 \text{ km}^2/24\text{h}/2 \text{ sõlme}$;

- c. avameretingimustele vastavaid skimmereid on Eestil üle 6 tk (Helcom soovitus 6 avameretingimustele vastavat skimmerit);
 - d. reostustõrje laevadega õnnetuse sündmuskohale jõudmine Eesti merealal on arvestuslikult 8 h (Helcom soovitus 6 h), kuid tegelikult paiknevad RT võimekusega laevad hajutatult Eesti merealal, mis annab vajadusel kiirema reageerimisvõimekuse (näiteks aprillis 2019 oli tankerilt pärit masuudi reostus Vaindloo saare lähistel, PPA laev reageeris sündmuskohale 1 tunniga ja alustas koheselt reostuse likvideerimistöödega – Helcom soovitus täideti selle juhtumiga);
 - e. täiemahulise RT operatsiooni alustamise võimekus on 12h (Helcom soovitus 12h);
 - f. mahutipark on lahendatud koostöökokkulepetega: AS Green Marine ja OÜ Ökoloog (Helcom soovitus näeb ette piisava suurusega mahutite olemasolu laeval, et tagada järjepidev reostuse korje ning samuti tuleb tagada korjatud reostuse edasine käitlus maismaal).
2. Uus seirelennuk ja patrull-laev soetati 2018. aastal projekti Euroopa Liidu Ühtekuuluvusfondi toel läbi projekti “Reostustõrjevõimekusega patrull-laeva ja seirelennuki soetamine”. Täpsem kirjeldus on toodud punktis 4.1.2. “Naftareostustõrje ja elustiku rehabiliteerimise võimekuse suurendamine” meetme all.
 3. Eesti ja Läti vabariigi ühisprojekti „Safe coast and sea in Latvia and Estonia (SAFE SEA)¹²⁴” raames toimusid 2018 ühised õppused, kuhu koondusid kokku ametkonnad, kes ka reaalses rannikureostuse olukorras reageerivad õnnetuse lahendamisele. Läbi ühiste harjutustegevuste loodi selge ettevalmistus rahvusvaheliseks koostööks reostustõrje operatsioonide korral. Projekti raames töötati välja Eesti-Läti piiriülese reageerimise standardtegevusjuhise¹²⁵.
 4. Eestil on olemas kokkulepped naaberriikidega (Soome, Läti ja Rootsi)¹²⁶, tegutsevad erinevad vabatahtlikud merepäästeühingud. Rannikule kandunud reostuse likvideerimist asub korraldama Päästeamet, kaasates vajadusel teisi ametkondi ja koostööpartnereid, eelkõige kohalikku omavalitsust. Keskkonna reostuseelse seisundi

¹²⁴ SAFE SEA projekti veebileht <https://estlat.eu/en/estlat-results/safe-sea.html>

¹²⁵ Eesti-Läti piiriülese reageerimise standardtegevusjuhise
https://estlat.eu/assets/upload/Results_SAFESEA/SOP%20-%20standard%20operational%20procedures%20EE.pdf

¹²⁶ PPA merereostustõrjealane võimekus 2018.aasta seisuga
<https://www.politsei.ee/et/juhend/merereostustorje/1>

taastamist rannikul ja kogutud reostuse käitlemist korraldab Keskkonnaamet. Keskkonnainspektsiooni ülesanne on selgitada süüdlane ja hinnata keskkonnale tekitatud kahju¹²⁷.

5. Vabatahtlike kaasamise tegevusse panustab Eestimaa Looduse Fondi (ELF) poolt KIK-i toel 2018-2019 läbi projekti “Vabatahtlike kaasamise võimekuse kasvatamine reostustõrjes”, mille eesmärgiks on vabatahtlike kaasamise võimekuse parandamine reostustõrjes. Täpsem kirjeldus on toodud punktis 4.1.2. “Naftareostustõrje ja elustiku rehabiliteerimise võimekuse suurendamine” meetme all.

Ohtlike ainete heite piiramisele suunatud meetmed on meetmeprogrammis vesikonnaülesed ja administratiivse iseloomuga. Meetmed on järgmised:

- ohtlike kemikaalide registreerimine riiklikus kemikaaliregistris
- ohtlike kemikaalide üle arvestuse pidamine;
- õigusaktide täpsustamine ja seatud nõuete karmistamine prioriteetsete ainete osas;
- täiendav järelevalve prioriteetseid ohtlikke aineid käitlevates ettevõtetes;
- elanike teavitamine prioriteetsete ainete käitlemise teemal.

Tegu on VRD-ga seatud meetmetega, mis käesolevaga raporteerimisele ei kuulu.

Looduskaitse arengukava aastani 2020 sisaldab meetme 3.4. „Negatiivsete transpordimõjude analüüs ja leevendamine“ tegevussuunda „Reostuse ennetamine transpordil, mh merereostuse tõrjevõimekuse suurendamine ja hoidmine“.

1. Arengukava toob välja tegevussuuna „Reostuse ennetamine transpordil, mh merereostuse tõrjevõimekuse suurendamine ja hoidmine“ vahetu tulemuse indikaatoriks “ennetusmeetmed rakendatud, tõrjevõimekus piisav” ning tähtajaks on “pidev”. Tegevussuuna rakendamisesse panustavad reostustõrje võimekuse parandamiseks soetatud uus seirelennuk ja laev ning MSR D meetme nr 11 “Merereostustõrje võimekuse tõhustamine hädaolukordadele ja keskkonnareostusele reageerimiseks merel” ja meetme nr 12 “Merel punkerdamisega kaasnevate keskkonnariskide ohjamine” rakendamine. Tulenevalt tähtajast “pidev” on tegu järjepideva tegevusega, mistõttu meede loetakse raporteerimise juhendi kohaselt rakendatuks, kui esimene

¹²⁷ Ulatuslikust mere- või rannikureostusest põhjustatud hädaolukorra lahendamise plaan https://www.siseministeerium.ee/sites/default/files/Kriisireguleerimine/mere-voi_rannikureostusest_pohjustatud_hadaolukorra_lp.pdf

tegevus on rakendatud. Reostustõrje võimekus on tagatud, mistõttu võib meetme lugeda rakendatuks.

Veeseadus. Kõiki vajalikke meetmeid pole veel rakendatud, et täita veeseaduse nõuet vähendada ohtlike ainete sattumist veekeskkonda:

- Ohtlike ainete asendamine või vähendamine toodetes ja protsessides vähemohtlike või mitteohtlike ainetega, või samasuguse tulemuse saamine tootmise tehnoloogia muutmisega;
- tehnilised meetmed, mis takistavad heitmete kandumist keskkonda. Näiteks keskkonnahoidlik setete süvendamine, spetsiaalsed õhufiltrid ohtlike ainete emissiooni vähendamiseks, reoveepuhastusjaamade heitvee ja reoveesette töötlemise ajakohastamine;
- praegused meetodid ei võimalda paljude ohtlike ainete usaldusväärset analüüsimist merevees. Bioakumulatsiooni tagajärjel võib nende ainete sisaldus organismides olla aga vägagi kõrge. Vastavate piirnormide kehtestamiseks on vajalikud eelnevad uuringud saasteainete sisalduste kohta kalades.

Tegu on VRD-ga seotud meetmetega, mis käesolevaga raporteerimisele ei kuulu.

Veemajanduskavade meetmeprogrammis kajastatud peamised punktkoormusega seotud meetmed on järgmised:

- keskkonnaloa tingimuste ülevaatamine ning kui see on asjakohane, veeseaduse § 24 kohaste tingimuste (sõltuvalt veekogumist kuni 30% rangemate nõuete) seadmine heitveele (reoveepuhastid, keskkonnakompleksloaga või vee-erikasutusloaga objektid);
- täiendav järelevalve õigusaktide nõuete ja vee-erikasutusloa tingimuste täitmise üle (reoveepuhastid, keskkonnakompleksloaga või vee-erikasutusloaga objektid);
- heitvee vastavusse viimine seotud nõuetega (nii väljalasus kui ka suubla vee kvaliteedi tagamine);
- reoveepuhastite operaatorite koolitus puhastite töö tõhustamiseks.

Tegu on VRD-ga seotud meetmetega, mis käesolevaga raporteerimisele ei kuulu.

Eesti merestrateegia meetmekava aruande ptk 3.6.7 toob välja vajalikud uuringud, et vähendada teadmiste puudujääki MSRD HKS tunnuste 8 ja 9 alaste meetmete rakendamisel:

1. Uute ohtlike ainete leidumise ja liikumise uuringute alase teadmiste puudujäägi katmiseks on läbi viidud üks uuring ning lisaks on üks projekt veel töös: 1) KIK-i keskkonnaprogrammi rahastusel viidi aastatel 2016-2018 Eesti Keskkonnauuringute Keskuse poolt läbi uuring “Veekeskkonnale ohtlike ainete allikate inventuur”¹²⁸, mille eesmärgiks oli koostada inventuur algandmetest direktiivi 2008/105/EÜ artikli 5 nõuete täitmiseks – veekeskkonnale ohtlike ainete allikatest, liikumisteedest ning olulisusest Eestis; 2) Eesti osaleb INTERREG programmi projektis “*Clear waters from pharmaceuticals (CWPharma)*”¹²⁹, mille eesmärk on uurida ravimijääkide sisaldusi pinnaveekogudes ja töötada välja lahendused vähendamaks ravimijääkide keskkonda jõudmist (projekti lõpptähtaeg: september 2020).
2. Ökotoksikoloogiliste ja bioindikaativsete meetodite arendamisel ning rakendamisel ohtlike saasteainete ja nende keskkonnamõju tuvastamiseks esineb endiselt teadmiste puudujääki. Punktireostusallikate ökotoksikoloogiliste hindamismeetodite arendamisega tegeleti 2009-2011 INTERREG Läänemere piirkonna projekti “*Control of hazardous substances in the Baltic Sea region (COHIBA)*”¹³⁰ raames ning pärast seda pole sellealaseid uuringuid läbi viidud. Välja töötatud meetodite rakendamise puudujääk tulenes peamiselt administratiivse poole pealt, mis võimaldaks meetodeid hindamistes kasutada. Bioindikaatorite arendamise poole pealt on läbiviidud üks projekt ning hetkel on käimas ka üks riikidevaheline teadusprojekt: 1) Tallinna Tehnikaülikooli meresüsteemide instituut viis 2016. aastal KIK-i keskkonnaprogrammi toel läbi projekti “Eesti mereala keskkonnaseisundi hindamine kasutades bioindikaatorit”¹³¹, mille eesmärgiks oli testida ja kohandada bioindikaatorit merekeskkonnas esinevate saasteainete mõju hindamiseks Soome lahes. Uut indikaatorit kasutades teostati esmane hinnang uuritavate rannikumere piirkondade keskkonnaseisundi ja saasteainete mõju kohta. 2) Tallinna Tehnikaülikooli meresüsteemide instituut osaleb 2019. aastal alanud Eesti-Vene piiriülese koostööprogrammi projektis „Ohtlikud ained Soome lahe idaosas - sisaldused ja mõjuhinnang (HAZLESS)”^{132,133}, mida rahastab Euroopa Liit, Eesti riik ja Vene

¹²⁸ Veekeskkonnale ohtlike ainete allikate inventuur <https://www.envir.ee/et/testohtlikud-ained>

¹²⁹ Projekt CWPharma <http://www.cwpharma.fi/en-US/About>

¹³⁰ Projekt COHIBA <http://www.klab.ee/projektid/cohiba-2/>

¹³¹ Eesti mereala keskkonnaseisundi hindamine kasutades bioindikaatorit <https://kik.ee/et/projekt/eesti-mereala-keskkonnaseisundi-hindamine-kasutades-bioindikaatorit>

¹³² Projekt HAZLESS <https://www.estoniarussia.eu/wp-content/uploads/2019/08/ER90-HAZLESS.pdf>

¹³³ TalTech uudised, 31.05.2019: <https://www.ttu.ee/millist-moju-avaldavad-ohulikud-ained-ja-ravimijaagid-laanemere-elustikule-ja-meie-toidulauale>

Föderatsioon. Projekti eesmärgiks on ühtsete merekeskkonna kvaliteeti iseloomustavate ja ennustavate bioloogiliste indikaatorite kohandamine ja rakendamine Soome lahe idaosas. Projekti käigus toimub riikidevaheline (Eesti-Vene ja assotsieerunud partneri Soome) informatsiooni jagamine võimalike survegurite kohta ning nendest lähtuvalt ühiste hea keskkonnaseisundi indikaatorite väljatöötamine mere keskkonnaseisundi hindamiseks (projekti lõpptähtaeg: 28.02.2022).

3. Kogu Eesti mereala hõlmav setete, ohtlike ainete sisalduse ja nende trendide alane informatsioon on endiselt puudulik. Põhjasetete settimiskiirust ja settimisega akumulerevate saasteinete hulka on Eesti merealal senini süsteemselt hinnatud aastatel 2014-2016 Euroopa majanduspiirkonna finantsmehhanismi programmist “Integreeritud mere- ja siseveekogude korraldus” rahastatud projekti “Hinnangu andmine merekeskkonna ökosüsteemipõhiseks korraldamiseks Soome lahe merepõhja ja setete näitel (SedGoF)¹³⁴” raames, mil hinnati keskkonnaseisundit ainult Soome lahe avamere osas, s.o sügavamal kui -10 m samasügavusjoon. Uusima tegevustena saab välja tuua 2019. aastal KIK-i keskkonnaprogrammist toetuse saanud Tallinna Tehnikaülikooli meresüsteemide instituudi projekti “Prioriteetsete ainete ja toiteainete vertikaalsest jaotusest Väinameres ja Liivi lahes”¹³⁵, mille eesmärgiks on setete ja põhjalähedase veekihi kvaliteedi hindamine Väinameres ja Liivi lahes.
4. Setetele saasteainete sisalduse piirmäärade (sh HKS tase) kehtestamiseks ja arendustööde mõju vähendamiseks merekeskkonnale esineb aruande esitamise seisuga endiselt teadmiste puudujääk ning seega on vajalik läbi viia vastavasisulisi uuringuid.
5. Laevavakkide kaardistamisega seoses on Muinsuskaitseametil hetkel käimas EMKF meetmest 8.3 “Merekeskkonna alaste teadmiste parendamise toetus” rahastatud projekt „Keskkonnaohtlike vrakkide kaardistamine, dokumenteerimine ja riskide hindamine”¹³⁶, mille eesmärgiks on välja selgitada keskkonnaohtlikud vrakid Eesti vetes, mis on uppunud 20. sajandil (projekti lõpptähtaeg: 31.12.2019).
6. Seoses saasteainete uuringutega kalades on Eesti Keskkonnauuringute Keskus OÜ-l 2018. aastast käimas EMKF meetmest 8.3 “Merekeskkonna alaste teadmiste

¹³⁴ Projekt SedGoF <https://kik.ee/et/projekt/hinnangu-andmine-merekeskkonna-okosusteemipohiseks-korraldamiseks-soome-lahe-merepohja-ja-0>

¹³⁵ Prioriteetsete ainete ja toiteainete vertikaalsest jaotusest Väinameres ja Liivi lahes <https://kik.ee/et/projekt/prioriteetsete-ainete-ja-toiteainete-vertikaalsest-jaotusest-vainameres-ja-liivi-lahe>

¹³⁶ Keskkonnaohtlike vrakkide kaardistamine, dokumenteerimine ja riskide hindamine <https://www.muinsuskaitseamet.ee/et/ameti-tegevus/keskkonnaohtlike-vrakkide-kaardistamine-dokumenteering-ja-riskide-hindamine>

parendamise toetus” rahastatud projekt „Ohtlike ainete sisaldus kalades¹³⁷“, mille eesmärgiks on saada ülevaade inimese tervist ohustada võivate teatud saasteainete sisaldustest Eestis püütavas Läänemere kalas.

4.6.3. Meetmegrupi rakendamise seis

Meetmegrupi võib lugeda rakendatuks 2018. aasta seisuga, mil soetati Euroopa Liidu Ühtekuuluvusfondi 2014–2020 toel Siseturvalisuse arengukavas 2015–2020 ettenähtud uus seirelennuk ja reostustõrjelaev, et täita HELCOM soovitus 31/1 toodud näitajad riikliku merereostuse korjevõimekuse kohta, millele Eesti meetmekava koostamise hetkel veel täielikult ei vastanud. Samuti panustab eelpool toodu Looduskaitse arengukava aastani 2020 meetme 3.4. „Negatiivsete transpordimõjude analüüs ja leevendamine“ tegevussuuna „Reostuse ennetamine transpordil, mh merereostuse tõrjevalmiduse suurendamine ja hoidmine“ rakendamisesse. Punkrikütusereostuse tsiviilvastutuse konventsioon on rakendunud ja Eesti on taotlenud erisuse, millega on meede rakendatud. Ülejäänud, VRD-ga seotud rakendamisel olevad meetmed, ei kuulu käesoleva raporteerimise koosseisu. Ülevaade Euroopa Komisjonile raporteeritavast infost on toodud tabelis 45.

Tabel 45. MSRD tunnuste 8 ja 9 meetmegrupi rakendamise seis kokkuvõte.

Meetme rakendamise seis:	Rakendamisega on alustatud
Meetmest loobumine:	Ei
Meetme rakendamise aasta:	2027
Viiivitus rakendamisel (aastat):	7
Viiivituse põhjus:	Rahastus - rahastuse puudumine: eelarve puudumine või ebapiisav eelarve (sh tehnilised- ja personali kulud).
Teised takistused:	Ei
Rakendamise seis lühikirjeldus (vabatahtlik lahter):	Punkrikütusereostuse tsiviilvastutuse konventsioon rakendus koos Eesti poolt taotletud erisustega 2006. aastal. Euroopa Liidu Ühtekuuluvusfondist 2014–2020 rahastati Siseturvalisuse arengukava (STAK) 2015–2020 tõhusa päästevõimekuse tagamise meedet, mille tarvis soetati uus seirelennuk ja reostustõrje laev. Uue seirelennuki ja reostustõrjelaeva soetamisega 2018. aastal täideti HELCOM soovitus 31/1 toodud miinimumnõuded matemaatiliste arvutuste kohaselt ehk ideaalsete ilmastikuolude korral, kuid reaalselt vajab korjevõimekus täiendamist. Uue soetatud laeva ja lennukiga vahetati

¹³⁷ Ohtlike ainete sisaldus kalades <https://www.envir.ee/et/mere-ja-mere-kasutusega-seotud-projektid>

	välja vanad ja amortiseerunud laev ja lennuk ning parandati reageerimisvõimekust. Uude rahastusperioodi on planeeritud uue reostustõrje laeva soetamine, mis tagab täielikult (st. ka mitte ideaalsete ilmastikuolude juures) Helcom soovitus 31/1 täitmise.
--	--

4.7. MSRD tunnusega 10 seotud rakendatavad (kategooria 1 b) meetmed

4.7.1. Rakendatavate meetmete loetelu

Eesti merestrateegia meetmekavas toodud HKS tunnuse 10 hea keskkonnaseisundi saavutamiseks rakendatavate meetmete (v.a VRD meetmed) loetelu on toodud tabelis 46.

Tabel 46. MSRD tunnuse 10 HKS saavutamiseks rakendatavad meetmed.

Meetme kood	Meetme nimi
Pole täpsustatud	HELCOM-i soovitus 28E/10: eritasuvaba süsteemi kohaldamine laevaheitmete ja mereprügi suhtes, mis on püütud kalavõrkudega Läänemere piirkonnas
Pole täpsustatud	HELCOM-i soovitus 29/2 mereprügi Läänemere piirkonnas ja Läänemere mereprügi tegevuskava
Pole täpsustatud	Kohalike omavalitsuste jäätmekavad
Pole täpsustatud	Riigi jäätmekava 2014–2020
Pole täpsustatud	Eesti merestrateegia meetmekava aruande ptk 3.7.7 toob välja vajalikud uuringud, et vähendada teadmiste puudujääki MSRD HKS tunnuse 10 alaste meetmete rakendamisel: 1) mikroplasti allikad, levik ja mõju merekeskkonnas.

4.7.2. Meetmete rakendamisega seotud tegevused

HELCOM-i soovitus 28E/10¹³⁸ eritasuvaba süsteemi kohaldamine laevaheitmete ja mereprügi suhtes, mis on püütud kalavõrkudega Läänemere piirkonnas – kohaldada sadamates ühtlustatud eritasuvaba süsteemi loomise suunised, sh alates 1. jaanuarist 2006 MARPOL 73/78 V¹³⁹ lisa (prügi) käsitletud jäätmete puhul. Rakendamist vajab meede kalavõrkudega püütud prügi käitlemiseks.

¹³⁸ HELCOM soovitus 28E/10 <http://www.helcom.fi/Recommendations/Rec%2028E-10.pdf>

¹³⁹ MAPROL lisa V https://www.riigiteataja.ee/akti/akti/2241/1201/5002/MARPOL_V_lisa.pdf

1. Helcom soovitus 28E/10 täielikuks rakendamiseks on loodud uus meede nr 13 “Sadamates mereprügi, sh hüljatud kalapüügivahendite, vastuvõtmise korraldamise analüüs ja tegevuskava väljatöötamine”. Täpsemad meetme rakendamisega seotud tegevused on välja toodud punktis 3.13.2. Meetme rakendamise ajaks on sarnaselt 13. meetmega 2023.

HELCOM-i soovitus 29/2¹⁴⁰ mereprügi Läänemere piirkonnas ja Läänemere mereprügi tegevuskava¹⁴¹, mis on kinnitatud HELCOM soovitusena 36/1, kus on välja toodud suur hulk tegevusi, mis osaliselt on Eestis rakendatud.

1. HELCOMi riigid on oktoobris 2018 toimunud koosolekul PRESSURE 9-2018 kinnitanud Läänemere mereprügi tegevuskava rakendamise seisu ülevaate¹⁴², mille kohaselt lõpuni rakendatud ei ole ühtegi tegevust, siiski enamus tegevustest on rakendamisel, kuid samas on ka tegevusi, mille rakendamist pole algatatud. Seega ei saa meedet kindlasti lugeda veel rakendatuks ning ilmselt ei suudeta kõiki tegevusi rakendada aastaks 2021, mil Läänemere äärsed riigid vaatavad tegevuskavad üle ja uuendavad neid. Olemuselt võib tegevust lugeda järjepidevaks tegevusteks, mistõttu meede loetakse raporteerimise juhendi kohaselt rakendatuks, kui esimene tegevus on rakendatud.

Riigi jäätmekava 2014–2020 – jäätmetekke vältimisele ja vähendamisele ning käitlemisele suunatud eesmärgid ja meetmed/tegevused.

Kohalike omavalitsuste jäätmekavad. Jäätmehoolduse korralduse kavandamine kohaliku omavalitsuse üksuse tasandil.

Pakendiseaduse alusel toimib hästi tagatisraha süsteem. Samas muude pakendijäätmete (müügipakend) kogumine elanikkonnalt ei toimi piisavalt tõhusalt (puudub ühtsetel alustel toimiv kogumisvõrgustik), et vältida prügistamist (otsene allikas mereprügi tekkeks). Pakendite kogumist on häirinud järjekindlusetus eraldi kogutavate pakendite liigitamise osas.

1. Kahe viimase meetme, riigi- ja KOV jäätmekavade mereprügi alased tegevused kaetakse meetme nr 15 “Riigi jäätmekavas ja rannapiirkonna kohalike omavalitsuste

¹⁴⁰ HELCOM soovitus 29/2 <http://www.helcom.fi/Recommendations/Rec%2029-2.pdf>

¹⁴¹ HELCOM (2015), Regional Action Plan for Marine Litter in the Baltic Sea. 20 pp. <http://www.helcom.fi/Lists/Publications/Regional%20Action%20Plan%20for%20Marine%20Litter.pdf>

¹⁴² Follow up of implementation of the regional actions of the Regional Action Plan on Marine Litter (approved by PRESSURE 9-2018) <http://www.helcom.fi/Documents/Action%20areas/Marine%20litter%20and%20noise/Implementing%20the%20Regional%20Action%20Plan.xlsx>

(KOV) jäätmekavades mereprügi käitlemine – jäätmekava mereprügi peatükk” rakendamiseks. Meetme rakendamiseks seotud tegevused täpsemalt välja toodud peatükis 3.15.2 ning nende rakendamise aeg on vastavalt 15. meetme rakendamisele 2023.

2. Pakendijäätmete (müügipakend) kogumist elanikkonnalt toimib prügisorteerimise, mida populariseeritakse läbi erinevate teabekampaaniate ning samuti on erinevaid motivatsiooni kampaaniaid, läbi mille pakendite sortimist soodustatakse. Näiteks Ragn-Sells pakub eramaja klientidele pakendikoti sorteerimislahendust, mille kohaselt viiakse puhtad sorteeritud pakendid tasuta ära¹⁴³.

Eesti merestrategie meetmekava aruande ptk 3.7.7 toob välja vajalikud uuringud, et vähendada teadmiste puudujääki MSRD HKS tunnuse 10 alaste meetmete rakendamisel:

1. Seoses mikroplasti allikate, leviku ja mõju uurimisega merekeskkonnas on esimese sammuna vajalik läbi viia seiremeetodite arendamine ja pilootseire teostamine Eesti merealal. Selleks on Tallinna Tehnikaülikooli meresüsteemide instituut KIK keskkonnaprogrammi rahastusel aastatel 2018-2019 läbi viinud pilootprojekti “Mikroprügi sisalduste uuring merevee pinnakihi ja mere põhjasetetest 2018. aastal¹⁴⁴”, mille eesmärgiks oli välja selgitada mere pinnakihi ja merepõhja setetes leiduva mikroprügi hulk, selle koostis, testida erinevaid seiremeetodeid ning saadud informatsioonist lähtuvalt hinnata Eesti mereala keskkonnaseisundit. Lisaks on Tallinna Tehnikaülikooli meresüsteemide instituudil alates 2018. aastast käimas EMKF meetmest 8.3 “Merekeskkonna alaste teadmiste parendamise toetus” rahastatud projekt „Mikroplastiku allikad ja levikuteed Eesti rannikumerre, potentsiaalne mõju pelaagilistele ja bentilistele organismidele¹⁴⁵“, mille eesmärgiks on määrata kindlaks mikroplastiku peamised allikad, merekeskkonda sattumise võimalikud teekonnad ning toetada seeläbi vajalike ennetusmeetmete väljatöötamist ja rakendamist. Uurida esmakordselt kogu merekeskkonnas (nii veepinnal, veesambas kui setete ülemises kihis) ja valitud mereelustikus (pelaagiline kala, bentilise eluviisiga kala,

¹⁴³ Ragn-Sells veebileht <https://www.ragnsells.ee/service/pakendikott/>

¹⁴⁴ Mikroprügi sisalduste uuring merevee pinnakihi ja mere põhjasetetest 2018. aastal https://www.envir.ee/sites/default/files/kik_mikroprügi_sisalduste_uuring_merevee_pinnakihi_ja_mere_pohja_setetest_2018_taltech_aruanne.pdf

¹⁴⁵ Mikroplastiku allikad ja levikuteed Eesti rannikumerre, potentsiaalne mõju pelaagilistele ja bentilistele organismidele <https://www.envir.ee/et/mere-ja-mere-kasutusega-seotud-projektid>

põhjaloostik) oleva mikroplastiku koguseid ja iseloomu (projekti lõpptähtaeg: 30.06.2020).

4.7.3. Meetmegrupi rakendamise seis

Meetmegrupi meetmed on rakendamisel ning rakendamise ajaks võib lugeda meetme nr 15 “Riigi jäätmekavas ja rannapiirkonna kohalike omavalitsuste (KOV) jäätmekavades mereprügi käitlemine – jäätmekava mereprügi peatükk” eeldatava rakendamise aja kohaselt 2023, eeldades et selleks ajaks on rakendatud Läänemere mereprügi tegevuskavas toodud rakendamisel olevad meetmed. Ülevaade Euroopa Komisjonile raporteeritavast infost on toodud tabelis 47.

Tabel 47. MSRD tunnuse 10 meetmegrupi rakendamise seisu kokkuvõte.

Meetme rakendamise seis:	Rakendamisega on alustatud
Meetmest loobumine:	Ei
Meetme rakendamise aasta:	2023
Viivitus rakendamisel (aastat):	3
Viivituse põhjus:	Riiklik rakendusvahend - Meetme rakendamiseks puudub riiklikul tasandil vastav rakendusvahend, nagu näiteks regulatsioon või mõni muu rakendusvahend, mis on vajalik meetme rakendamiseks, ei ole veel vastu võetud.
Teised takistused:	Ei
Rakendamise seisu lühikirjeldus (vabatahtlik lahter):	Meetmegrupi eeldatav rakendamise aeg on vastavalt meetmele nr 15 rakendamise ajale 2023. Mereprügi teema leiab käsitlust “Riigi jäätmekava 2020+”, mis koostatakse Ringmajanduse tegevuskava sees ning plaanitakse jõustada 2020. aasta lõpuks. Pärast riigi jäätmekava 2020+ jõustumist tuleb rannikuäärsete kohalike omavalitsuste jäätmekavadesse lisada mereprügi peatükk. Läänemere mereprügi tegevuskavas toodud rakendamisel olevad meetmed on olemuselt järjepidevad tegevused, mistõttu meede loetakse rakendatuks, kui esimene tegevus on rakendatud.

4.8. MSRD tunnusega 11 seotud rakendatavad (kategooria 1 b) meetmed

4.8.1. Rakendatavate meetmete loetelu

Eesti merestrateegia meetmekavas toodud HKS tunnuse 11 hea keskkonnaseisundi saavutamiseks rakendatavate meetmete (v.a VRD meetmed) loetelu on toodud tabelis 48.

Tabel 48. MSRD tunnuse 11 HKS saavutamiseks rakendatavad meetmed.

Meetme kood	Meetme nimi
Pole täpsustatud	Veealuse müra ja selle mõjuga arvestamine mereala planeeringute keskkonnamõju strateegilisel hindamisel (KSH) ja arendustööde keskkonnamõjude hindamisel (KMH)
Pole täpsustatud	Eesti merestrateegia meetmekava aruande ptk 3.8.7 toob välja vajalikud uuringud, et vähendada teadmiste puudujääki MSRD HKS tunnuse 11 alaste meetmete rakendamisel: 1) uuringud veealuse müra kaardistamiseks ja mõju hindamiseks.

4.8.2. Meetmete rakendamisega seotud tegevused

Veealuse müraga ja selle mõjuga arvestatakse mereala planeeringute keskkonnamõju strateegilisel hindamisel ja arendustööde keskkonnamõjude hindamisel. Puuduvad aga kinnitatud juhendmaterjalid ja kriteeriumid, mida sel puhul oleks vajalik arvestada.

1. Eestis peab keskkonnamõju strateegilistes hindamistes ja keskkonnamõjude hindamistes arvestama veealuse müra kui võimaliku olulise mõjuga, kuid senini pole kehtestatud kriteeriumeid, mis defineeriks olulise mõju.
2. TTÜ osales 2013-2016 Euroopa Liidu Life+ rahvusvahelises projektis “Baltic Sea Information on the Acoustic Soundscape (BIAS)¹⁴⁶”, mis ühendas kuue Läänemere riigi teadlasi uurimaks inimtekkelise müra taset meres. Projekti käigus 38 erinevas mõõtepunktis aasaringelt salvestatud allvee müra tasemed lubasid luua sünkroniseeritud helipilte, mis kirjeldasid laevamüra merekeskkonnas. Projekti tulemusel valminud mürakaartide põhjal saab keskkonnasurvet hinnata. Kuigi suurte merealade HKS-i hindamiseks metoodika puudub, saab keskkonnamõjude hindamist igas konkreetses olukorras siiski teha, toetudes olemasolevale infole elupaikade kohta.
3. KIK-i toel on läbiviidud projekt “Veealuse akustilise müra seire Soome lahes ning meremüra GIS-planeerimisvahendi koostamine valminud internetipõhine meremüra

¹⁴⁶ Projekti BIAS veebileht <https://biasproject.wordpress.com>

GIS planeerimisvahend¹⁴⁷”, mille raames valmis internetipõhine meremüra GIS planeerimisvahend¹⁴⁸.

4. Keskkonnaministeeriumi tellimisel on 2017-2018 läbi viidud projekt “Läviväärtuste kehtestamine Eesti mereala hindamiseks MSRD 11. tunnuse (veealune müra) kriteeriumite järgi”¹⁴⁹, mille eesmärgiks oli välja töötada HKS otsuses loetletud veealuse müra esmaste kriteeriumite kohta teaduslikult põhjendatud läviväärtused, kirjeldada nende leidmise metoodikat, arvestades HKS otsuses toodud metoodikastandardeid, spetsifikatsioone ja standardmeetodeid ning samuti kirjeldada läviväärtuse seost surveguri(te)ga.
5. Keskkonnaministeeriumi tellimisel on 2018-2019 läbi viidud projekt “Liivi lahe ümbritseva allveemüra seire”¹⁵⁰, mille käigus koguti Väinameres ja Liivi lahes veealuse müra andmeid, et tuvastada loodusliku heli taseme muutusi ning analüüsiti müra mõju hall- ja viigerhüljestele.

Eesti merestrateegia meetmekava aruande ptk 3.8.7 toob välja vajalikud uuringud, et vähendada teadmiste puudujääki MSRD HKS tunnuse 11 alaste meetmete rakendamisel:

1. Veealuse müra kaardistamise ja mõju hindamise uuringutega on alustatud ning hetkel on Tallinna Tehnikaülikoolil ja Tartu Ülikoolil alates 2018. aastast käimas EMKF meetmest 8.3 “Merekeskkonna alaste teadmiste parendamise toetus” rahastatud ühisprojekt “Veealuse müra mõju hindamine kalastikule¹⁵¹”, mille eesmärgiks on hinnata madalasagedusliku pideva veealuse müra võimalikku mõju rahvusvaheliselt reguleeritavate kalaliikide (räim, kilu, tursk) töenduslike koondiste ruumilise ja sesoonse paiknemise dünaamikale Eesti mereruumis (projekti lõpptähtaeg: 31.12.2020).

¹⁴⁷ Veealuse akustilise müra seire Soome lahes ning meremüra GIS-planeerimisvahendi koostamine valminud internetipõhine meremüra GIS planeerimisvahend <https://www.kik.ee/et/projekt/veealuse-akustilise-mura-seire-soome-lahes-ning-meremura-gis-planeerimisvahendi-koostamine>

¹⁴⁸ Internetipõhine meremüra GIS planeerimisvahend <https://www.ttu.ee/projektid/veealuneheli/projektid-70/gis-toovahend/>

¹⁴⁹ Projekt “Läviväärtuste kehtestamine Eesti mereala hindamiseks MSRD 11. tunnuse (veealune müra) kriteeriumite järgi”. https://www.envir.ee/sites/default/files/lavivaartuste_kehtestamine_d11_20180305_final.pdf

¹⁵⁰ Projekt “Liivi lahe ümbritseva allveemüra seire “ https://www.envir.ee/sites/default/files/veealune_myra_liivi_lahes_aruanne_2019_18092019_final.pdf

¹⁵¹ Veealuse müra mõju hindamine kalastikule <https://www.envir.ee/et/mere-ja-mere-kasutusega-seotud-projektid>

4.8.3. Meetme rakendamise seis

Meetme rakendamiseks vajalike regulatsioonide kehtestamiseks on vajalik Euroopa Liidu ja piirkondlikul tasemel teha koostööd, et kehtestada kriteeriumid, millega defineeritakse müra oluline mõju. Meetme rakendamise eeldatavaks ajaks võib planeerida 2026. Viivituse põhjuseks võib lugeda andmete ja teadmiste puudujääki ning lisauuringute vajadust, pärast mida saab uusi regulatsioone kehtestada. Samuti sõltub meetme rakendamine paljuski ka Euroopa Liidu koostööst, läbi mille ühised lahendused välja töötatakse. Ülevaade Euroopa Komisjonile raporteeritavast infost on toodud tabelis 49.

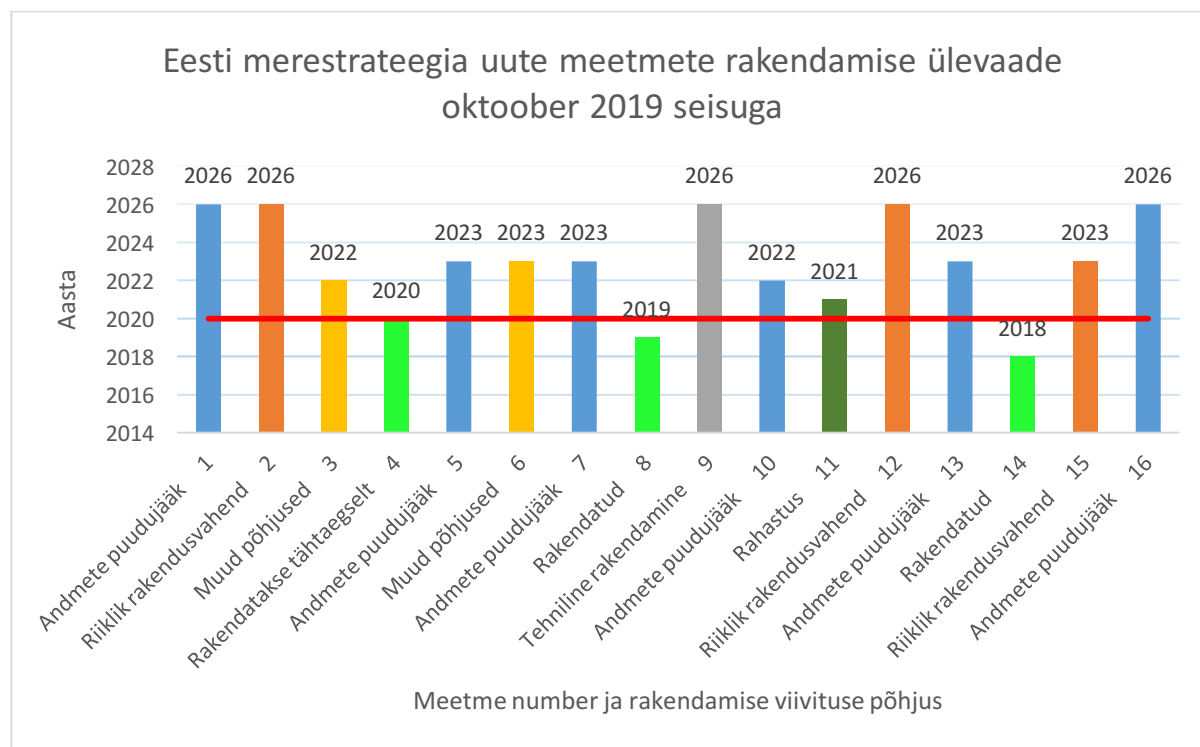
Tabel 49. MSRD tunnuse 11 meetmegrupi rakendamise seisu kokkuvõte.

Meetme rakendamise seis:	Rakendamisega on alustatud
Meetmest loobumine:	Ei
Meetme rakendamise aasta:	2026
Viivitus rakendamisel (aastat):	6
Viivituse põhjus:	Andmed ja teadmised - andmete või teadmiste puudujääk on suurem kui esialgselt arvati ja sellises ulatuses, et meetet ei ole võimalik plaanipäraselt rakendada.
Teised takistused:	Ei
Rakendamise seisu lühikirjeldus (vabatahtlik lahter):	Eestis peab keskkonnamõju strateegilistes hindamistes ja keskkonnamõjude hindamistes arvestama veealuse müra kui võimaliku olulise mõjuga, kuid senini pole kehtestatud kriteeriumeid, mis defineeriksid olulise mõju. Vajadus on EL ja piirkondlikul tasemel koostöö järele, et kehtestada kriteeriumid, millega defineeritakse müra oluline mõju.

Kokkuvõte

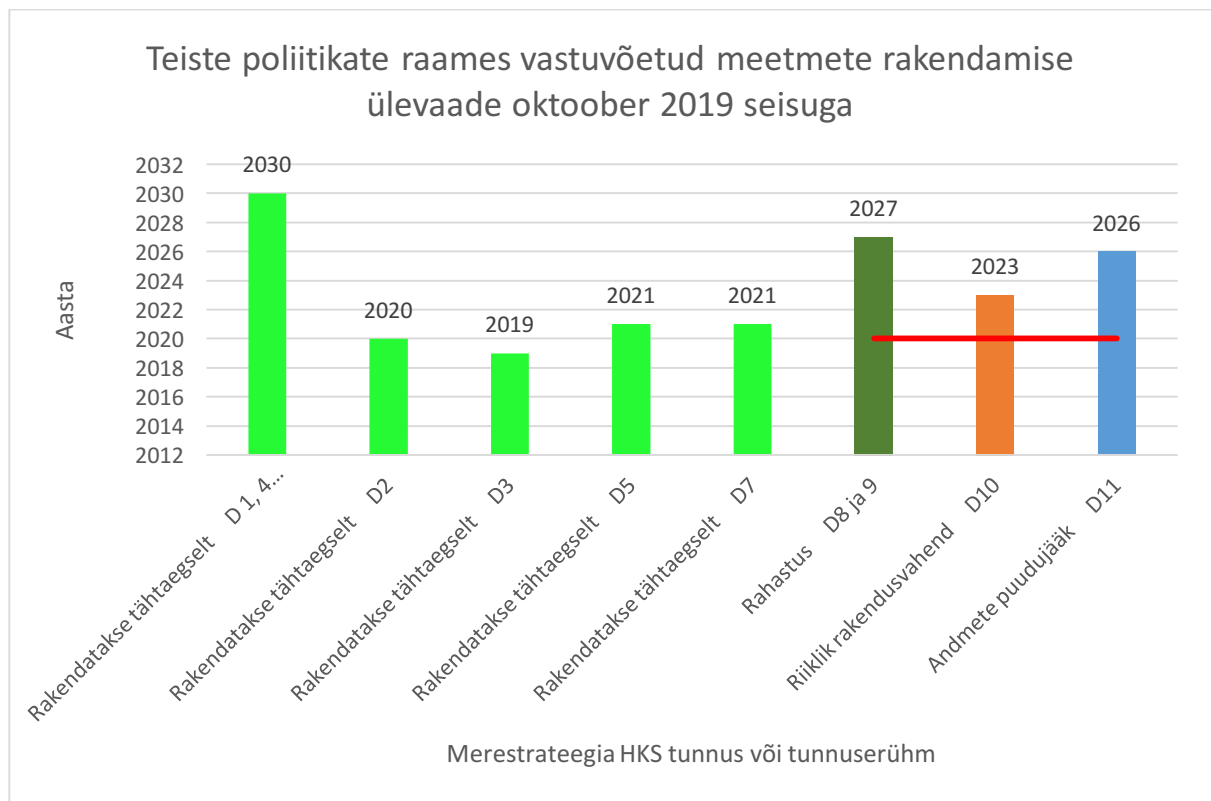
Aruanne annab Eesti merestrateegia meetmekavas toodud meetmete ja nende rakendamiseks ettenähtud tegevuste elluviimise ülevaate oktoober 2019 seisuga. Täpsemalt keskenduti hea keskkonnaseisundi saavutamiseks kehtestatud täiendavate meetmete ning meetmekavas välja toodud teiste poliitikate raames vastu võetud, kuid ellu viimata või lõpuni rakendamata jäänud meetmete rakendamise seisule. Viimaste seast jäid vaatluse alt välja veepoliitika raamdirektiiviga seotud meetmed, mille raporteerimine toimub vastavalt veepoliitika raamdirektiivi nõuetele.

Meetmete rakendamise alaste andmete koondamise tulemusena selgus, et 2017. aastal kinnitatud Eesti merestrateegia meetmekavaga kehtestatud uutest meetmetest on oktoobriks 2019 rakendatud kaks meetet, meede nr 8 (kalapüügiandmetest teavitamise elektroonilise süsteemi rakendamine) ja 14 (mereprügi probleemi teavitamine) ning planeeritud tähtjaks saab rakendatud meede nr 4 (rahvusvahelise Ballastvee konventsiooni ratifitseerimine ja piirkondlikus teabesüsteemis osalemine). Ülejäänud 13 meetme rakendamisel esineb viivitusi. Meede nr 11 (merereostustõrje võimekuse tõhustamine) puhul on viivituseks üks aasta ning meetmete nr 3 (võõrliikide alase teadlikkuse suurendamine) ja 10 (otse merre juhitava sademeveekanaliseerimise ja puhastussüsteemide korrastamine) puhul 2 aastat. Meetmete nr 5 (piirkondlike kalapüügipiirangute väljatöötamine ja töönduskalade piirmõõtude kaasajastamine), 6 (väheväärtusliku kala realiseerimise soodustamine), 7 (püügikoormuste kohandamine), 13 (sadamate mereprügi vastuvõtmise tegevuskava väljatöötamine) ja 15 (riigi jäätmekavas ja mereäärsete KOV-ide jäätmekavades mereprügi käsitlemine) viivituseks on 3 aastat. Meetmete nr 1 (merekaitsealade võrgustiku loomine Eesti majandusvööndisse), 2 (vesiviljeluse piirkondlike kavade koostamine), 9 (LNG laevakütusena kasutamise valmisoleku loomine), 12 (merel punkerdamisega kaasnevate keskkonnariskide ohjamine) ja 16 (impulsshelide registri loomine) viivituseks on 6 aastat. Peamisteks viivituste põhjusteks olid andmete või teadmiste puudujääk (6 juhul), riiklike rakendusvahendite puudumine või uuendamine (3 juhul), muud põhjused (2 juhul), mis seisnesid rakendamise protsessi pikemas ajakulus, rahastuse puudumine või ebapiisav rahastus (1 juhul) ja tehniline rakendamine (1 juhul). Ülevaade MSRD meetmekava uute meetmete rakendamisest ja viivituste põhjustest on oktoober 2019 seisuga toodud joonisel 1.

Joonis 1. Merestrateegia meetmekava meetmete rakendamise ülevaade oktoober 2019 seisuga (punane joon tähistab Eesti merestrateegia meetmekavas toodud meetmete rakendamise tähtaega).

Teiste poliitikate raames vastu võetud, kuid ellu viimata või lõpuni rakendamata jäänud meetmete hulka kuulusid peamiselt erinevate tegevus- ja rakenduskavade ja soovituste täitmised. Rakendamisel olevad meetmed olid koondatud merestrateegia teemavaldkondade kaupa gruppidesse, millest tunnuse D3 (kalandus) meetmed on käesoleva aruande koostamise ajaks rakendatud, tunnusegrupi D1, 4 ja 6 (bioloogiline mitmekesisus, toiduvõrgud ja elupaigad) ning tunnuste D2 (võõrliigid), D5 (eutrofeerumine), D7 (hüdrograafilised tingimused) meetmete puhul rakendamisel viivitusi ette näha ei ole. Tunnusegrupi D8 ja D9 (ohtlikud ained merekeskkonnas ja mereandides) puhul viibib rakendamine 7 aastat ning põhjuseks on rahastuse puudumine. Tunnuse D11 (veealune müra) puhul viibib rakendamine 6 aastat, mille põhjuseks on andmete puudujääk ning tunnuse D10 (mereprügi) puhul viibib rakendamine 3 aastat ning põhjusteks on riikliku rakendamise vahendi uuendamise protsess. Ülevaade teiste poliitikate raames vastu võetud, kuid ellu viimata või lõpuni rakendamata jäänud meetmete rakendamisest ja viivituste põhjustest MSD HKS tunnuste või tunnuserühmade kaupa on oktoober 2019 seisuga toodud joonisel 2.

Joonis 2. Teiste poliitikate raames vastu võetud, kuid ellu viimata või lõpuni rakendamata jäänud meetmete rakendamise ülevaade oktoober 2019 seisuga (punane joon tähistab Eesti merestrateegia meetmekavas toodud meetmete rakendamise tähtaega).